

Scenarionotitie Vitaal Opsterland 2

2 mei 2012

Registratienummer	2012-32108		
Versie			
Status	definitief		
Opdrachtgever	Linda Staal	Projectleider	Jacob Ottens
Voor akkoord		Voor akkoord	

Inhoudsopgave

1.	<i>Inleiding</i>	6
2.	<i>Algemene ontwikkelingen</i>	7
2.1	Demografische ontwikkelingen	7
2.2	Toegenomen mobiliteit en individualisering	8
2.3	Technologische ontwikkelingen	9
2.4	Lokale beschikbaarheid van voorzieningen minder bepalend voor leefbaarheid	9
3.	<i>Ontwikkelingen per functie</i>	11
3.1	Functie onderwijs.....	11
3.1.1	Basisscholen	11
3.1.2	Voorzieningen voor lichamelijke oefening	13
3.1.3	Peuterspeelzalen	14
3.2	Functie sport.....	15
3.2.1	Sportterreinen	15
3.2.2	Kleedruimtes/kantines e.d., zwembaden.....	16
3.2.3	Sportzalen	16
3.3	Functie ontmoeten.....	17
3.3.1	Dorpshuizen	17
3.3.2	(Multifunctioneel) evenemententerrein	18
3.3.3	Activiteitencentra voor ouderen / jeugdsozen.....	18
3.4	Functie zorg	19
3.5	Functie wonen	21
3.5.1	Woningen.....	21
3.5.2	Openbare ruimte	22
4.	<i>Scenario's voor dorpen in het woonservicegebied Gorredijk</i>	24
4.1	Gorredijk	24
4.1.1	Algemeen.....	24
4.1.2	Functie onderwijs.....	24
4.1.3	Functie sport	26
4.1.4	Functie ontmoeten	27
4.1.5	Functie zorg	27
4.1.6	Functie wonen.....	28
4.1.7	Samenvatting	29
4.2	Hemrik	30
4.2.1	Algemeen.....	30
4.2.2	Functie onderwijs.....	31
4.2.3	Functie sport	31
4.2.4	Functie ontmoeten	32
4.2.5	Functie zorg	32
4.2.6	Functie wonen.....	33
4.2.7	Samenvatting	34
4.3	Jonkerslân	34
4.3.1	Algemeen.....	34
4.3.2	Functie onderwijs.....	34
4.3.3	Functie sport	35
4.3.4	Functie ontmoeten	35

4.3.5	Functie zorg	35
4.3.6	Functie wonen.....	35
4.3.7	Samenvatting	36
4.4	Langezwaag	36
4.4.1	Algemeen.....	36
4.4.2	Functie onderwijs.....	36
4.4.3	Functie sport	37
4.4.4	Functie ontmoeten	37
4.4.5	Functie zorg	37
4.4.6	Functie wonen.....	37
4.4.7	Samenvatting	38
4.5	Lippenhuizen.....	38
4.5.1	Algemeen.....	38
4.5.2	Functie onderwijs.....	39
4.5.3	Functie sport	40
4.5.4	Functie ontmoeten	40
4.5.5	Functie zorg	40
4.5.6	Functie wonen.....	40
4.5.7	Samenvatting	41
4.6	Luxwoude	41
4.6.1	Algemeen.....	41
4.6.2	Functie onderwijs.....	42
4.6.3	Functie sport	42
4.6.4	Functie ontmoeten	42
4.6.5	Functie zorg	43
4.6.6	Functie wonen.....	43
4.6.7	Samenvatting	44
4.7	Terwispel.....	44
4.7.1	Algemeen.....	44
4.7.2	Functie onderwijs.....	44
4.7.3	Functie sport	44
4.7.4	Functie ontmoeten	45
4.7.5	Functie zorg	45
4.7.6	Functie wonen.....	45
4.7.7	Samenvatting	46
4.8	Tijnje.....	46
4.8.1	Algemeen.....	46
4.8.2	Functie onderwijs.....	46
4.8.3	Functie sport	47
4.8.4	Functie ontmoeten	48
4.8.5	Functie zorg	48
4.8.6	Functie wonen.....	48
4.8.7	Samenvatting	49
5.	<i>Scenario's voor dorpen in het woonservicegebied Beetsterzwaag.....</i>	<i>51</i>
5.1	Beetsterzwaag-Olterterp.....	51
5.1.1	Algemeen.....	51
5.1.2	Functie onderwijs.....	51
5.1.3	Functie sport	54
5.1.4	Functie ontmoeten	54
5.1.5	Functie zorg	55
5.1.6	Functie wonen.....	55
5.1.7	Samenvatting	56

5.2	Nij Beets.....	57
5.2.1	Algemeen.....	57
5.2.2	Functie onderwijs.....	57
5.2.3	Functie sport.....	58
5.2.4	Functie ontmoeten.....	59
5.2.5	Functie zorg.....	59
5.2.6	Functie wonen.....	59
5.2.7	Samenvatting.....	60
6.	<i>Scenario's voor dorpen in het woonservicegebied Ureterp</i>	61
6.1	Ureterp	61
6.1.1	Algemeen.....	61
6.1.2	Functie onderwijs.....	61
6.1.3	Functie sport.....	62
6.1.4	Functie ontmoeten.....	63
6.1.5	Functie zorg.....	64
6.1.6	Functie wonen.....	64
6.1.7	Samenvatting.....	65
6.2	Bakkeveen.....	66
6.2.1	Algemeen.....	66
6.2.2	Functie onderwijs.....	67
6.2.3	Functie sport.....	68
6.2.4	Functie ontmoeten.....	70
6.2.5	Functie zorg.....	70
6.2.6	Functie wonen.....	70
6.2.7	Samenvatting.....	71
6.3	Frieschepalen.....	72
6.3.1	Algemeen.....	72
6.3.2	Functie onderwijs.....	73
6.3.3	Functie sport.....	74
6.3.4	Functie ontmoeten.....	74
6.3.5	Functie zorg.....	75
6.3.6	Functie wonen.....	75
6.3.7	Samenvatting.....	76
6.4	Siegerswoude.....	76
6.4.1	Algemeen.....	76
6.4.2	Functie onderwijs.....	76
6.4.3	Functie sport.....	77
6.4.4	Functie ontmoeten.....	78
6.4.5	Functie zorg.....	79
6.4.6	Functie wonen.....	79
6.4.7	Samenvatting.....	80
6.5	Wijnjewoude.....	80
6.5.1	Algemeen.....	80
6.5.2	Functie onderwijs.....	81
6.5.3	Functie sport.....	81
6.5.4	Functie ontmoeten.....	82
6.5.5	Functie zorg.....	83
6.5.6	Functie wonen.....	83
6.5.7	Samenvatting.....	84

1. Inleiding

In december 2010 heeft de raad 'Vitaal Opsterland, Visie op Basisvoorzieningen en Accommodaties 2010-2030' vastgesteld. Dit document geeft richtlijnen voor de toekomst van voorzieningen rond vijf basisfuncties (onderwijs, sport, ontmoeten, zorg en wonen) die minimaal nodig zijn om inwoners de mogelijkheden te bieden om zich te kunnen ontwikkelen en elkaar te ontmoeten. De raad heeft gevraagd deze visie per dorp uit te werken. Dit heeft geleid tot een vervolgproject 'Vitaal Opsterland2', dat medio 2011 is opgestart.

Deze notitie is het tweede tussenresultaat van Vitaal Opsterland2. Het markeert de afsluiting van fase 4 van dit project, waarin de gemeente met en voor ieder dorp scenario's heeft uitgewerkt. Deze scenario's geven een beeld van de mogelijke en/of wenselijke ontwikkelingsrichtingen voor voorzieningen en accommodaties in de periode tot 2030. In deze fase zijn de volgende stappen gezet:

- Er is een uitgebreide inventarisatie van de voorzieningen en accommodaties in de dorpen gemaakt. Resultaten daarvan zijn te vinden op www.opsterland.nl onder projecten en vervolgens Vitaal Opsterland2.
- Tegelijkertijd is er een analyse gemaakt van demografische- en andere relevante ontwikkelingen en hun mogelijke effecten op de vraag naar voorzieningen en accommodaties. Dit is terug te vinden in de hoofdstukken 2 en 3 van deze notitie. Om bouwstenen te leveren is DHV gevraagd om de effecten van demografische ontwikkelingen op de vraag naar voorvoorzieningen te berekenen (Vitaliteitsbarometer). Een presentatie daarvan is terug te vinden op de gemeentelijke website.
- In de periode maart – mei 2012 zijn er in ieder dorp bijeenkomsten georganiseerd¹. In deze bijeenkomsten zijn de demografische en andere ontwikkelingen en de effecten die deze hebben op voorzieningen en accommodaties besproken. Ook zijn knelpunten en kansen die kunnen ontstaan geïdentificeerd en is nagedacht over hoe met deze knelpunten en kansen om te gaan. Ook de verslagen van de bijeenkomsten in de dorpen zijn terug te vinden op de website.
- De gemeente heeft het voorgaande (met inachtneming van de door de raad vastgestelde criteria en uitgangspunten²) uitgewerkt in scenario's voor ieder dorp. Deze vindt u terug in de hoofdstukken 4, 5 en 6 van deze notitie. Daarin zijn voor de komende 10 jaar concrete uitspraken gedaan. Voor de periode daarna wordt dit vanwege de onzekerheden over de toekomstige ontwikkelingen niet altijd opportuun geacht. De gemeente heeft de scenario's in september 2012 met de plaatselijke belangen besproken.

Op basis van deze scenarionotitie stelt de gemeente een eindrapport voor het project Vitaal Opsterland2 op. Met dat rapport neemt de gemeente de uiteindelijke besluiten over het in stand houden, vernieuwen en/of opheffen van voorzieningen en accommodaties in ieder dorp. Het is de bedoeling dat het eindrapport in januari 2013 in de raad wordt besproken.

¹ In de derde fase van Vitaal Opsterland2 heeft de gemeente, in overleg met relevante organisaties en instellingen, criteria/uitgangspunten geformuleerd die de kaders/richtlijnen vormen voor het in standhouden, vernieuwen en/of opheffen van een voorziening/accommodatie. Deze staan beschreven in de 'Criteria en uitgangspuntennotitie' die gezamenlijk met de notitie 'Reactie van plaatselijke belangen en het onderwijsveld op de Criteria en uitgangspuntennotitie' in maart 2012 door de raad is vastgesteld.

² De gemeente heeft de bijeenkomsten in de dorpen in nauw overleg met de Plaatselijke Belangen voorbereid. Daardoor was de aanpak per dorp verschillend. In de meeste dorpen waren er twee (centrale) bijeenkomsten. Andere dorpen kozen voor één bijeenkomst of voor aparte bijeenkomsten per functie (bijvoorbeeld onderwijs). In een aantal dorpen zijn voor Vitaal Opsterland2 specifieke werkgroepen ingesteld. Een enkel dorp heeft de bijeenkomsten geheel zelfstandig georganiseerd.

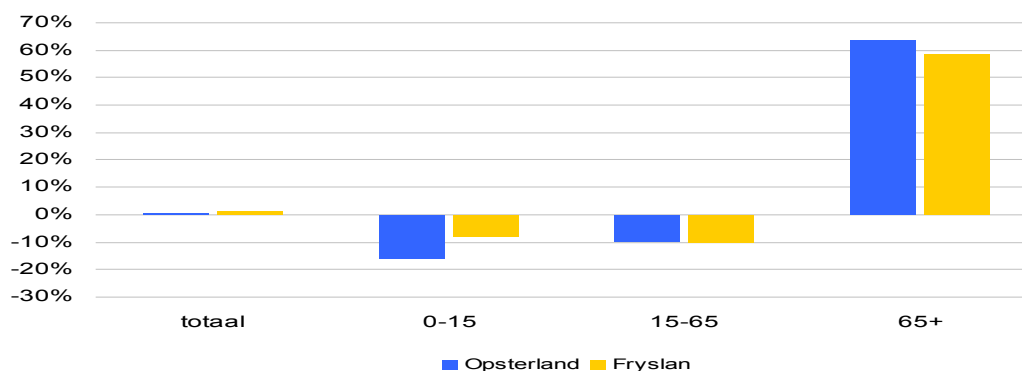
In Lippenhuizen, Gorredijk en Bakkeveen is sprake van grootschalige planvorming rond voorzieningen en accommodaties, waarvoor al veel onderzoek is verricht en ideeën zijn ontwikkeld. Vooral in de twee eerstgenoemde dorpen is de planvorming al zo concreet en/of het besluitvormingsproces al zo ver, dat is besloten geen dubbel werk te doen en voort te bouwen op de daar al aanwezige inzichten.

2. Algemene ontwikkelingen

2.1 Demografische ontwikkelingen

Op 1 januari 2012 woonden er 29.953 mensen in de gemeente Opsterland. Daarvan is 19% jonger dan 15 jaar en 16% 65 jaar of ouder. De verwachting is dat de totale bevolking van Opsterland tot 2030 in omvang vrijwel gelijk blijft, maar dat de demografische opbouw sterk verandert. De bevolking ontgroent en vergrijsst: het aantal jongeren tot 15 jaar neemt af met ca 16% (van 5800 naar 4600); het aantal 65-plussers stijgt met 64% (van 4700 naar 7700); het aantal 75-plussers stijgt naar verwachting zelfs met 76% (van 2100 naar 3750). Net als andere plattelandsgemeenten ontgroent en vergrijsst Opsterland sterker dan het provinciaal gemiddelde.

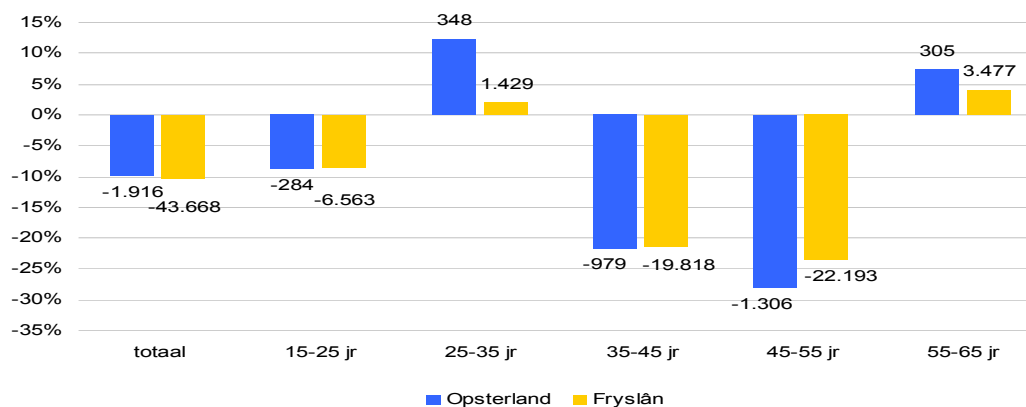
Figuur 1: Bevolkingsontwikkeling per leeftijdsgroep in de periode 2010-2030

Bron: Provincie Fryslân, Trendprognose Bevolking en Huishoudens Fryslân 2009-2030, bewerkt door DHV in opdracht van gemeente Opsterland.

Ook de beroepsbevolking neemt af. De prognoses wijzen voor zowel de gemeente als de provincie op een afname van het aantal mensen in de leeftijd 15 tot 65 jaar met ca 10%. Daarbinnen neemt vooral het aantal mensen tussen 35 en 55 fors in omvang af

Figuur 2: Bevolkingsontwikkeling per leeftijdsgroep in de periode 2010-2030

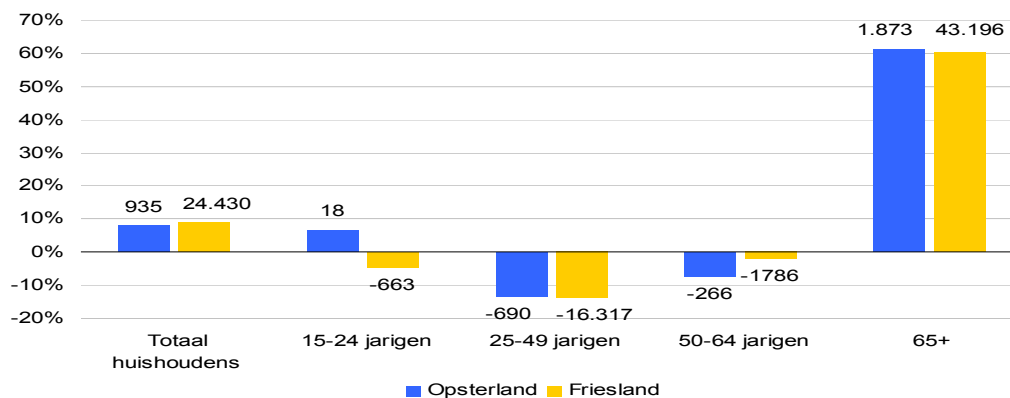

Bron: Provincie Fryslân, Trendprognose Bevolking en Huishoudens Fryslân 2009-2030,

bewerkt door DHV in opdracht van gemeente Opsterland.

Hoewel de totale bevolking in Opsterland tot 2030 nagenoeg gelijk zal blijven, neemt door gezinsverdunding het aantal huishoudens in totaal nog wel toe. Dit is bijna geheel het gevolg van de stijging van het aantal huishoudens van 65-plussers. In de leeftijdscategorie 25-65 jaar neemt het aantal huishoudens juist enorm af.

Figuur 3. Huishoudenontwikkeling Opsterland naar leeftijd 2010-2030

Bron: Provincie Fryslân, Trendprognose Bevolking en Huishoudens Fryslân 2009-2030, bewerkt door DHV in opdracht van gemeente Opsterland.

DHV heeft berekeningen gemaakt over de effecten van de demografische ontwikkelingen per dorp. Daarin zijn ook andere factoren meegenomen die invloed hebben op de ontwikkeling van de populatie. De berekeningen zijn gebaseerd op een aantal aannames, waardoor de uitkomsten onzeker zijn. Duidelijk is echter dat ontgroening en vergrijzing verschillend kan doorwerken en dat bij een in totaal ongeveer gelijk blijvend bevolkingaantal, sommige dorpen zullen krimpen en andere dorpen zullen groeien. Ook in het recente verleden, met een nog groeiende bevolking zag men deze verschillen al.

De veranderende bevolking heeft een grote invloed op het draagvlak voor voorzieningen voor de vijf basisfuncties onderwijs, sport, ontmoeten, zorg en wonen. Deze worden beschreven in hoofdstuk 3.

Naast de demografische ontwikkelingen zijn er een aantal andere ontwikkelingen die invloed hebben op de vraag naar voorzieningen en accommodaties.

2.2 Toegenomen mobiliteit en individualisering

De mensen in de dorpen zijn steeds minder lokaal gebonden. Geholpen door de toegenomen mobiliteit en gedwongen door de schaalvergroting van voorzieningen leggen ze steeds grotere afstanden af om winkels, opleidingen, werk en vertier te bereiken. Dit gaat samen met de algemene individualiseringstrend die men ook in onze dorpen terug vindt. Men hecht steeds meer waarde aan zaken als autonomie, zelfontplooiing en privacy en men richt het

leven hier naar in. Dit alles heeft gevolgen voor de sociale netwerken waarin mensen participeren en voor de voorzieningen en accommodaties die men gebruikt.

Een van de ontwikkelingen die daarmee samenhangt is dat vrijwilligers zich minder aan een vaste functie in een vereniging of organisatie willen binden, terwijl voor (korte) klussen en projecten vaak voldoende vrijwilligers te vinden. Niet alle verenigingen en vrijwilligersorganisaties in de dorpen zijn in staat om adequaat op deze ontwikkeling in te spelen.

2.3 Technologische ontwikkelingen

De afgelopen decennia zijn er grote technologische ontwikkelingen geweest die de autonomie en zelfredzaamheid vergroten. Ze zorgen er ook voor dat mensen minder afhankelijk zijn van voorzieningen en sociale contacten in de buurt. Vrijwel iedereen beschikt tegenwoordig over een computer met internet. Onderwijs, zorg, winkels, werk, informatie, vertier etc. zijn daardoor toegankelijker en beter bereikbaar geworden. Het ontmoeten krijgt een andere invulling (fora, msn, social media...). Deze technologieën zijn een belangrijk onderdeel van ons dagelijks leven geworden. Zo wordt de kwaliteit van de internetverbinding door bijvoorbeeld ondernemers meegewogen in het besluit om zich ergens al dan niet te (blijven) vestigen.

2.4 Lokale beschikbaarheid van voorzieningen minder bepalend voor leefbaarheid

In een aantal Opsterlandse dorpen bestaat het beeld dat het dorp alleen leefbaar kan blijven door de lokale voorzieningen te behouden. Daarvoor moet het dorp groeien en de uitstroom van jongeren worden tegengaan. Wetenschappers nuanceren dit beeld. Volgens hen wordt leefbaarheid juist steeds minder bepaald door de lokale beschikbaarheid van voorzieningen en steeds meer door de kwaliteit van de woonomgeving en door de aanwezigheid van sociaal en menselijk kapitaal. Voorzieningen moeten echter wel bereikbaar blijven.

Zo beschrijft Frans Thissen³ de overgang van autonome dorpen naar woondorpen. In autonome dorpen met veel bewoners die er geboren en getogen zijn en met dagelijkse activiteiten vooral in het eigen dorp, wordt leefbaarheid vaker beoordeeld op grond van het voorzieningenniveau. Deze autonome dorpen veranderen door de onder 2.2 en 2.3 beschreven ontwikkelingen en door de komst van mensen van buitenaf die rustig willen wonen in woondorpen. De dagelijkse activiteiten zijn buiten het dorp en leefbaarheid wordt vaker beoordeeld op grond van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Hij concludeert verder dat de vitaliteit van een woondorp voor een groot deel wordt bepaald door in hoeverre het dorp in staat is om sociaal en menselijk kapitaal aan te trekken en te benutten voor lokale initiatieven en activiteiten

Onderzoekers van het Groningse onderzoeksbureau CAB⁴ wijzen in dezelfde richting. De hoofdconclusie uit hun onderzoek in Noord Groningen is dat de aanwezigheid van voorzieningen op het platteland geen voorwaarde voor de leefbaarheid is, maar hun

³ Dr JFCM Thissen, Universiteit van Amsterdam. Diverse publicaties en presentaties,

⁴ Drs Jan Dirk Gardenier, Marije Nanninga MSc, Ir Hans van Rijn, Anna Weijer MSc, Cab Groningen. Leven in de leegte. Leefbaarheid in Noord-Groningen anno 2010 (mei 2011),

bereikbaarheid wel. Ook sociale factoren (buurtcontacten, een actieve gemeenschap) zijn belangrijk voor de leefbaarheid. Zij stellen dat het verdwijnen van voorzieningen niet wordt veroorzaakt door krimp, maar door de toegenomen mobiliteit in combinatie met schaalvergroting aan de aanbodkant en een veranderende kwaliteitsvraag van de bewoners aan de vraagkant.

3. Ontwikkelingen per functie

3.1 Functie onderwijs

3.1.1 Basisscholen

Er is sprake van een sterke afname van het aantal leerlingen. Waren er in 2010 in totaal 3138 leerlingen in het openbaar- en bijzonder basisonderwijs, in 2012 waren dit er 3025. Ruim 100 minder. Volgens de prognoses van PVG⁵ verdwijnen er de komende tien jaar nog eens bijna 400 leerlingen. Daarna vlakt de daling af. De prognoses voor 2028 komen uit op ca 2570 leerlingen. Sinds 2010 gaat het dan om een daling van ca. 570 leerlingen ofwel ruim 18%.

Dit heeft gevolgen. De eerste kleine school heeft de deuren al moeten sluiten en het voortbestaan van enkele andere kleine scholen wordt bedreigd. Veel scholen komen te ruim in het jasje te zitten, zowel qua personeel als klaslokalen. Dit zet druk op de financiële middelen van de schoolbesturen voor de exploitatie van de scholen en voor het in stand houden en (binnen)onderhoud van de gebouwen. De bijdragen hiervoor vanuit het ministerie dalen (met het aantal leerlingen) sterk, terwijl de kosten voor exploitatie en onderhoud nauwelijks of veel minder snel dalen.

Leegstand van klaslokalen kan gedeeltelijk worden opgevangen door het vinden van een andere bestemming. Zo ziet een aantal dorpen kansen om een peuterspeelzaal en/of kinderopvang in een leegstaand klaslokaal te vestigen. Daarmee wordt het leegstandprobleem aangepakt en wordt door de onderlinge samenwerking en aanvulling de positie van zowel school als peuterspeelzaal/ kinderopvang versterkt. Tegelijkertijd realiseert men zich dat het niet zeker is of er voldoende draagvlak voor een peuterspeelzaal of kinderopvang.

Bij de nieuwbouw van een school worden de prognoses gebruikt om het gebouw optimaal af te stemmen op het toekomstige leerlingenaantal. Wanneer er in een dorp twee scholen zijn, gaat de voorkeur uit naar een gezamenlijke huisvesting. Dit heeft als voordeel dat er mogelijkheden zijn voor een flexibele indeling waarbij ruimtes kunnen worden uitgewisseld en het geeft een grotere kans op een betere samenwerking. Een nadeel van het vervangen van schoolgebouwen is dat het lastig is om voor de oude gebouwen een goede herbestemming te vinden.

In 1997 werd de zorg voor de onderwijshuisvesting door het Rijk overgedragen aan de gemeenten. De idee was dat gemeenten en schoolbesturen het beste inzicht hebben in de lokale behoefte. De gemeente heeft daardoor een belangrijke spilfunctie gekregen binnen de huisvesting van onderwijsvoorzieningen. Door schaalvergroting hebben schoolbesturen zich geprofessionaliseerd en in veel gevallen is de gemeentegrens niet automatisch ook de grens voor het schoolbestuur. Door de professionaliseringsslag kijken schoolbesturen ook anders tegen de zorg voor onderwijshuisvesting aan.

⁵ Planning Verband Groningen. Leerling-prognoses en Ruimtebehoefte basisonderwijs gemeente Opsterland 2012 - 2029,

De minister heeft een wetsvoorstel in voorbereiding dat de zorg voor het buitenonderhoud overdraagt van de gemeente aan de schoolbesturen⁶. Verwacht wordt dat deze overdracht per 1 januari 2014 zijn beslag zal hebben. Een volgende stap zal zijn dat alle huisvestingszorg aan de schoolbesturen wordt overgedragen. Die zal mogelijk rond 2025 plaatsvinden. Als dit doorgaat verliest de gemeente een belangrijk instrument om de onderwijshuisvesting te reguleren.

Een aantal dorpen geeft aan dat er veel op de scholen afkomt met het passend onderwijs. Dit houdt in dat leerlingen ongeacht hun capaciteiten/beperking op de lokale school terecht moeten kunnen. Een aantal keer is genoemd dat dit financieel het een en ander betekent, waardoor kleine scholen het moeilijker krijgen om te blijven bestaan.

Begin 2004 is het Integraal Huisvestingsplan (IHP) door de gemeenteraad vastgesteld. In dit IHP zijn voorstellen gedaan voor het maken van beleidskeuzes over onderwijshuisvesting voor het funderend onderwijs (basis- en speciaal onderwijs). Daarnaast worden oplossingen gegeven voor een invulling voor de periode 2004 - 2018. Als uitgangspunten zijn de oppervlaktenormen en prognosecriteria gebruikt.

In het IHP zijn afspraken gemaakt over het vervangen van schoolgebouwen:

- semipermanente gebouwen worden na 40 jaar levensduur vervangen
- schoolgebouwen die voor vervanging in aanmerking komen:
 - hebben een boekwaarde van minder dan € 100.000,-- op het moment van vervanging
 - hebben meer dan gemiddelde onderhoudskosten
 - zijn ouder dan 40 jaar
- voor permanente schoolgebouwen wordt na 40 jaar levensduur bekeken in hoeverre de gebouwen aan deze normen voldoen. Ook wordt gekeken naar andere (onderwijskundige) factoren zoals bruikbaarheid van het gebouw voor onderwijs, recente investeringen in de gebouwen, het onderhoud en eventueel andere factoren die van toepassing zijn.

In Bijlage I, deel A (schoolgebouwen) van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Opsterland 2010⁷ is opgenomen dat de noodzaak voor nieuwbouw, vervangende bouw of uitbreiding van een school blijkt als binnen een straal van 1.500 meter geen geschikte ruimte aanwezig is om voor de school een passende huisvesting te realiseren. Met andere woorden als binnen een straal van 1500 meter wel passende huisvesting is (te realiseren) dan heeft de school geen recht op (vervangende) nieuwbouw.

Het IHP en de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Opsterland, worden naar aanleiding van het project Vitaal Opsterland 2 geactualiseerd. Het afstandscriterium zal ter

⁶ Uit onderzoek van RegioPlan, in opdracht van OCW en onder begeleiding van PO-Raad, VNG, en de ministeries van BZK en Financiën, blijkt dat er zowel bij gemeenten (60%) als bij schoolbesturen (72%) een meerderheid voorstander is van de overheveling van de verantwoordelijkheid van het buitenonderhoud. Ook bij kleine schoolbesturen blijkt er een (kleine) meerderheid voorstander te zijn. Een ruime meerderheid van schoolbesturen en gemeenten heeft de enquête ingevuld. Ten opzichte van het vorige onderzoek uit 2004, is er een forse stijging van het aantal voorstanders. Destijds was onder schoolbesturen toen ongeveer 40% voorstander van decentralisatie.

⁷ Dit is de meest recente verordening

discussie worden gesteld. Overigens moet voor een wijziging van de verordening *op overeenstemming gericht overleg* worden gevoerd met de schoolbesturen.

3.1.2 Voorzieningen voor lichamelijke oefening

De gemeente moet op grond van Bijlage I, deel B (ruimten voor lichamelijke oefening) van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Opsterland 2010 zorgen voor voldoende geschikte ruimte voor bewegingsonderwijs. Daarbij is er een relatie tussen het aantal klokuren bewegingsonderwijs en de aanwezigheid binnen een bepaalde afstand van een gymlokaal. Omdat veel scholen in Opsterland minder dan 5 klokuren bewegingsonderwijs hebben, geldt voor hen een afstandscriterium van 7,5 km.

Waar geen gymlokaal in de nabije omgeving is, moeten de leerlingen voor het bewegingsonderwijs vervoerd worden. Dit vervoer wordt door de gemeente geregeld en betaald⁸. Het gaat jaarlijks om een aanzienlijk bedrag. Mochten er gymlokalen opgeheven worden dan nemen de kosten van dit vervoer toe. Daarbij is het de vraag of de baten van het opheffen/niet vervangen van een gymlokaal in alle gevallen opwegen tegen de extra kosten van dit vervoer.

In zowel de (landelijke) politiek als het maatschappelijke middenveld gaan af en toe stemmen op om het aantal uren bewegingsonderwijs uit te breiden. Zo'n uitbreiding is onzeker, maar mocht deze er komen, dan heeft dit gevolgen voor de beschikbaarheid van gymnastiekruimte.

Een aantal gymlokalen is gebouwd in de 60'er jaren en gedateerd. Het gaat om de gymlokalen in Bakkeveen, Nij Beets, Tijnje en De Flambou in Gorredijk. Er zijn plannen om het bewegingsonderwijs van de Flambou in de nabije toekomst onder te brengen in een nieuw te bouwen sporthal bij de Burgemeester Harmsmaschool (BHS). De andere gymlokalen komen op basis van het gestelde afstandscriterium niet automatisch voor vernieuwing in aanmerking.

Wanneer deze gymlokalen niet worden vervangen, zijn Bakkeveen, Nij Beets en Tijnje voor het bewegingsonderwijs en de verenigingssporten aangewezen op omliggende dorpen. De gymlokalen in die dorpen hebben in de huidige situatie voldoende capaciteit om het bewegingsonderwijs op te vangen. Theoretisch is er in de toekomst voldoende capaciteit in omliggende dorpen om ook de verenigingssporters, die vaak 's avonds gebruik maken van de gymlokalen, op te vangen. Mogelijk leidt dit tot een versplintering van het verenigingsleven in deze dorpen. Het bestaansrecht van een aantal sportverenigingen kan in gevaar komen, doordat (jeugd)leden een langere afstand moeten afleggen en omdat er een dubbel aanbod van sporten kan ontstaan in een bepaalde accommodatie.

⁸ De gemeente heeft wel de zorg voor de gymnastiekruimten maar is niet verplicht er voor te zorgen dat de scholen ook op de plaats van bestemming komen. In een aantal gevallen heeft de gemeente het vervoer naar en van de gymnastiekruimte opgedragen aan een vervoermaatschappij. De kosten worden door de gemeente betaald.

3.1.3 Peuterspeelzalen

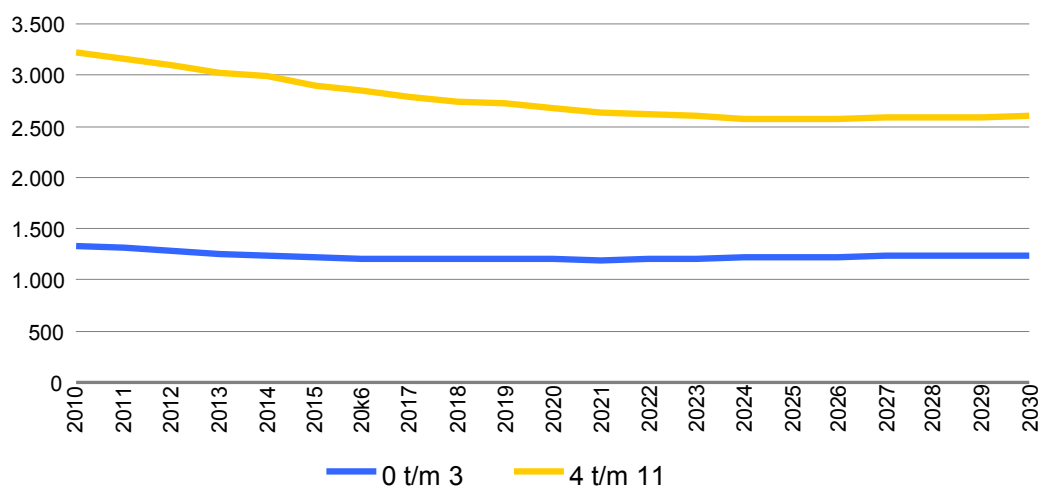
De gemeente Opsterland heeft 12 peuterspeelzalen. De helft van deze peuterspeelzalen heeft twee of minder groepen, waardoor de locatie niet intensief wordt gebruikt. Er zijn minmaal 12 peuters per groep.

<i>Plaats</i>	<i>Peuterspeelzaal</i>	<i>Aantal groepen 2012</i>
Bakkeveen	De Dúnkabouters	1,5
Beetsterzwaag	Het Kwetternest	3
Frieschepalen	De Krobbe Dobbe	2
Gorredijk	It Prethus	4,5
Gorredijk	De Speeldoos	3
Langezwaag	't Boartlik Begjin	2
Lippenhuizen	De Hummelmande	2
Nij Beets	De Krielpykjes	2
Terwispele	It Pikehokje	2
Tijnje	It Drompeltsje	2,5
Ureterp	Hummeltep	4,5
Wijnjewoude	De Telle	3

Gegevens Timpaan Kindercentra

Door de ontgroening neemt de omvang van de groep 0 t/m 3 jarigen en daarmee het draagvlak voor peuterspeelzalen af. De daling van het aantal 0 t/m 3 jarigen zette eerder in dan de daling van het aantal basisschoolleerlingen en lijkt ook eerder te stabiliseren. DHV berekent op basis van de cijfers van provincie Fryslân dat het aantal 0 t/m 3 jarigen in Opsterland na 2010 in geringere mate afneemt (-7%) dan het aantal 4 t/m 11 jarigen (-19%). Rond 2018 lijkt de ergste daling van het aantal 0 t/m 3 jarigen achter de rug.

Figuur 4. Ontwikkeling aantal 0 t/m 3 jarigen en 4 t/m 11 jarigen in Opsterland

Bron: Provincie Fryslân, Trendprognose Bevolking en Huishoudens Fryslân 2009-2030, bewerking DHV in opdracht van gemeente Opsterland.

De peuterspeelzalen hebben echter weinig last van de ontgroening. Timpaan Kindercentra constateert dat de peuterspeelzalen stabiel zijn en dat de vraag naar peuterspeelzaalplaatsen juist lijkt toe te nemen. Volgens Timpaan heeft dit te maken met de verminderde kinderopvangtoeslag die ouders krijgen van het Rijk. Een aantal ouders kiest daardoor voor de goedkopere peuterspeelzaal in plaats van voor de duurdere kinderopvang. Bij de kinderopvang is wel duidelijk een afname van het aantal kinderen.

Of dit effect structureel is, is onduidelijk. Vooralsnog lijkt er geen reden om het aantal peuterspeelzalen of groepen te verminderen.

De gemeente Opsterland stimuleert net als het Rijk de harmonisatie van het peuterspeelzaalwerk met de kinderopvang. Timpaan constateert dat haar peuterspeelzalen en kinderopvang in de praktijk steeds nauwer samenwerken en heeft ervoor gekozen om vanaf 1 juli 2012 de twee divisies Timpaan Kinderopvang en Timpaan Peuterspeelzalen samen te smelten tot Timpaan Kindercentra.

3.2 Functie sport

3.2.1 Sportterreinen

Er zijn 11 voetbalverenigingen in de gemeente. Samen hebben zij ca 2600 leden, waarvan 2200 actieve leden. De voetbaldeelname in Opsterland bedraagt hierdoor 8,6% en is hoger dan het landelijke gemiddelde van 7,2% (bron: KNVB).

De verenigingen beschikken gezamenlijk over 20 wedstrijdvelden. Daarnaast beschikt iedere vereniging over een trainingsveld of een WeTra-veld⁹. Op basis van de criteria van de NOC/NSF is er in de huidige situatie een overschot van 1 voetbalveld in Opsterland. DHV berekent dat, als verenigingen optimaal gebruik zouden maken van elkaars velden, er theoretisch een ruimtebesparing van 4 wedstrijdvelden kan worden behaald.

De voetbalsport wordt vooral door jongeren beoefend. Hierdoor zou de ontgroening in Opsterland theoretisch kunnen leiden tot een afname van het aantal leden van 11%, waardoor op gemeenteniveau nog eens 2 wedstrijdvelden overbodig worden. In de praktijk blijkt een dergelijk teruggang in het aantal leden bij veel verenigingen (nog) niet. Door doelgroepgericht beleid lukt het deze verenigingen om meer meisjes en volwassenen te laten deelnemen aan de voetbalsport, waardoor de daling van het aantal jongens wordt gecompenseerd.

Er zijn in Opsterland 4 korfbalverenigingen, die samen beschikken over 5 natuurgrasvelden en 2 kunstgrasvelden. De korfbalsport is in Opsterland met 650 leden sterk verankerd in de lokale samenleving. Demografische veranderingen (ontgroening en vergrijzing) zorgen voor een theoretische afname van 15% van het aantal korfballeden.

Op Gorredijk en Siegerswoude na, is er al sprake van een duidelijke teruggang in het aantal leden. Op basis van normen van de KNKV is er in Opsterland een overaanbod van korfbalvelden. Wanneer verenigingen optimaal van elkaars velden gebruik zouden maken

⁹ WeTra-veld staat voor Wedstrijd- en Trainingsveld

kan een ruimtebesparing van 2 á 3 velden worden behaald. Wanneer enkel op kunstgras gespeeld zou worden kan zelfs een ruimtebesparing van 3 á 4 velden behaald worden.

Rugby is een kleine sport in Opsterland. Er is in de gemeente slechts één rugbyveld. Omdat rugby een sport is waar relatief veel (jong)volwassenen aan deelnemen lijken de demografische ontwikkelingen minder gevolgen te hebben voor deze sport. Deze sport wordt in deze notitie daarom verder buiten beschouwing gelaten. Hetzelfde geldt voor andere veldsporten zoals kaatsen.

3.2.2 Kleedruimtes/kantines e.d., zwembaden

In 1989 heeft de gemeenteraad besloten dat het realiseren en in stand houden van opstallen op sportvelden (kleedkamers, kantines, bestuurskamers) en van tennisbanen niet langer een taak van de gemeente is. Zowel beheer en onderhoud als nieuwbouw, uitbreiding, renovatie en vervanging (van onderdelen) van deze accommodaties is de verantwoordelijkheid van de verenigingen. De opstallen (incl. de gronden waarop zij staan) en de tennisbanen zijn met ingang van 1 januari 1996 voor 20 jaar aan de gebruikers in erfpacht uitgegeven.

De gemeente hanteert daarom geen criteria en uitgangspunten voor het opheffen, in stand houden of vernieuwen van tennisbanen en opstallen op sportvelden en deze notitie doet geen uitspraken over de toekomst van deze voorzieningen.

De erfpachtovereenkomsten lopen op 1 januari 2016 af. Het college heeft eind 2011 besloten deze erfpachtovereenkomsten in principe met ingang van 1 januari 2016 te willen verlengen. De onderhandelingen met de gebruikers zullen binnenkort worden opgestart.

Opsterland heeft 5 openbare zwembadaccommodaties. Gorredijk heeft bij sportcentrum Kortezwaag zowel een verwarmd openluchtbad als een overdekt zwembad. Bakkeveen beschikt over een verwarmde openluchtbad bij recreatiebedrijf Dúndelle. Verder zijn er natuurbaden in Hemrik, Nij Beets en Tijnje.

De natuurbaden van Hemrik, Nij Beets en Tijnje hebben vooral een lokale functie. De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van deze voorzieningen ligt geheel bij de dorpen zelf. De gemeente ondersteunt de dorpen met een waarderingssubsidie. Deze notitie doet daarom geen uitspraken over de toekomst van deze baden.

De zwembaden in Gorredijk en Bakkeveen hebben meer een regionale en toeristische functie. De gemeente ondersteunt de zwembaden door een bijdrage in de exploitatie, gunstige huurvoorwaarden en/of bijdragen in groot onderhoud. De toekomstige ondersteuning zal mede afhangen van ontwikkelingen in de bezoekersaantallen.

3.2.3 Sportzalen

Er zijn alleen sporthallen in de centrumdorpen. De sporthallen hebben een regionale functie. De sporthallen in Gorredijk en Ureterp zijn gemeentelijk eigendom en worden verhuurd aan een exploitant. De sporthal in Beetsterzwaag is van Revalidatie Friesland en wordt ook gebruikt door de basisscholen in Beetsterzwaag voor het bewegingsonderwijs en door de sportverenigingen van Beetsterzwaag en omstreken.

Ook in een aantal andere dorpen zijn er binnensportaccommodaties. Deze zijn primair bedoeld voor het bewegingsonderwijs, maar ook anderen (o.a. verenigingen) kunnen er gebruik van maken. Er zijn sportzalen in Langezwaag, Terwispel, Hemrik en Wijnjewoude en gymlokalen in Tijnje, Nij Beets en Bakkeveen. Buiten de schooltijden zijn deze in de periode september tot en met april gemiddeld een kleine 4 uur per (werk)dag in gebruik door vaste huurders. Daarnaast is er nog het gebruik voor incidentele activiteiten. In de winterperiode is de bezetting intensiever omdat dan ook veldsporters gebruik maken van deze accommodaties. Net als bij de sporthallen is er in de periode mei tot oktober veel leegstand.

Vergeleken met landelijke normen (Mullier Instituut, Rapportage Sport 2010) beschikt Opsterland over veel binnensportaccommodatie.

Sporthallen en -zalen worden door alle leeftijdsgroepen gebruikt, maar in meerdere mate door mensen jonger dan 45 jaar. Ontgroening en vergrijzing hebben hierdoor een negatief effect op de toekomstige vraag naar sporthallen en -zalen. Ook de trend van minder verenigingssport en meer individuele sporten en de toename van de routegebonden sport en recreatie leiden waarschijnlijk tot een verminderde vraag naar binnensportaccommodatie. De verminderde vraag wordt overigens gedeeltelijk gecompenseerd door de toenemende vitaliteit van ouderen.

DHV berekent dat als gevolg van demografische veranderingen voor de gehele gemeente de vraag naar binnensportgebruik met circa 5% zal afnemen, waarbij opvalt dat in het oostelijk deel van de gemeente de afname wat groter lijkt en in het westelijk deel juist wat kleiner. Een verdunning van de bezetting van de sportaccommodaties brengt risico's voor de exploitatie met zich mee.

3.3 Functie ontmoeten

3.3.1 Dorpshuizen

In de criteria- en uitgangspuntennotitie is opgenomen dat elk dorp beschikt over een openbare accommodatie voor sociale en culturele activiteiten. Zo'n accommodatie speelt een belangrijke rol bij de sociale condities (zie 2.4) die het dorp vitaal en leefbaar houden. Zeker nu de overheid zich verder terugtrekt is het belangrijk dat mensen in een dorp elkaar weten te vinden om problemen op te lossen en doelen te bereiken (collectieve zelfredzaamheid).

Ieder dorp in Opsterland heeft een dorps huis. Deze worden vooral door de wat oudere bevolking gebruikt. De verwachting is dat met de vergrijzing het belang van het dorps huis alleen maar toeneemt.

Het is echter niet vanzelfsprekend dat het daardoor met alle dorps huizen goed gaat. De meeste dorps huizen worden beheerd en geëxploiteerd door zelfstandige stichtingen waarvan het bestuur bestaat uit vrijwilligers. De complexiteit van het beheer wordt steeds groter. De dorps huizen worden steeds vaker multifunctioneel gebruikt en gecombineerd met andere

functies in een gebouw. Hierdoor wordt er steeds meer van de vrijwilligers gevraagd. Het is bovendien niet altijd makkelijk om geschikte vrijwilligers te vinden.

Ook zijn de dorpshuizen vaak sterk afhankelijk van kantine-inkomsten (bijvoorbeeld gekoppeld aan sport). In een aantal dorpen ziet men deze inkomsten teruglopen waardoor het lastiger wordt om de exploitatie rond te krijgen.

Het huidig gemeentelijke beleid is gericht op het in stand houden van een dorpshuis in ieder dorp. Het is niet ondenkbaar dat, als er dorpshuizen ernstige structurele financiële problemen komen, dit beleid ter discussie komt te staan. Ervaringen elders in het land leren dat een gemis van een dorpshuis kan worden gecompenseerd door een café met zaalruimte. Ook kan een schoolgebouw of sportkantine dienst doen als ontmoetingsruimte.

3.3.2 (Multifunctioneel) evenemententerrein

Een centrale ontmoetingsplek is vooral voor de woon- en plusdorpen belangrijk¹⁰. Al deze dorpen hebben een dorpshuis en ook een evenemententerrein. Deze terreinen worden gebruikt voor onder andere dorpsfeesten, andere dorpsactiviteiten, evenementen, sport en spel. Een aantal dorpen heeft een apart evenemententerrein, in andere dorpen is het evenemententerrein onderdeel van de sportterreinen. Meerdere dorpen hebben de laatste jaren, met ondersteuning van de gemeente, veel tijd en energie besteed aan het verbeteren/vernieuwen van deze terreinen. Opheffen van evenemententerreinen is dan ook niet aan de orde. Wel zal mogelijk in de toekomst de discussie ontstaan in welke mate de gemeente moet bijdragen aan het onderhoud van deze terreinen.

Overigens beschikken ook de drie centrumdorpen over (meerdere) buitenlocaties die voor buurtactiviteiten of meer regionale evenementen worden gebruikt.

3.3.3 Activiteitencentra voor ouderen / jeugdsozen

Er zijn activiteitencentra voor ouderen in Gorredijk, Beetsterzwaag en Ureterp. Deze centra zijn allen 5 dagen per week open en trekken gezamenlijk wekelijks een kleine 1000 bezoekers. Met de sterke toename van het aantal ouderen is de verwachting dat het aantal bezoekers in de toekomst toeneemt. De toekomst van deze centra staat daarom vooralsnog niet ter discussie. In Beetserzwaag wordt de ruimte van het activiteitencentra op dit moment vernieuwd. Ook in Gorredijk zijn er plannen om het activiteitencentra (als onderdeel van De Skâns) te vernieuwen. In Ureterp is het activiteitencentrum gevestigd in MFC De Wier.

Jongeren centra zijn er in Ureterp en Gorredijk. Deze hebben een meer regionale functie en zijn 5 respectievelijk 4 dagdelen per week open. Zij hebben samen gemiddeld ca 45 bezoekers per dag. Het is de verwachting dat door de ontgroening het aantal bezoekers

¹⁰ Dit is ook een conclusie in het document 'Vitaal Opsterland. Visie op Basisvoorzieningen en Accommodaties 2010-2030' dat door de raad op 6 december 2010 is vastgesteld: "In deze dorpen kennen de inwoners elkaar en is er meer bereidheid om in sociale netwerken te investeren dan in de grotere centrumdorpen met een zodanig groot inwoneraantal dat inwoners elkaar niet allemaal meer kennen. Daar is een centrale ontmoetingsruimte minder belangrijk omdat bewoners uit meerdere vormen voor ontmoeting kunnen kiezen". Naar aanleiding van eventueel centreren van sportvoorzieningen staat hierin verder: "Om in de dorpen te kunnen blijven sporten of, beter gezegd, te kunnen bewegen is het behoud van trapveldjes en bewegingsruimten van belang".

afneemt. Het voortbestaan van deze voorziening staat vooralsnog niet ter discussie. Wel zal bij afnemende aantallen bezoekers de openstelling mogelijk veranderen. Net als bij het activiteitencentrum voor ouderen zijn er voor het jongerencentrum in Gorredijk plannen om het (als onderdeel van De Skâns) onder te brengen en te vernieuwen bij de BHS. Het delen van ruimte en faciliteiten met de BHS biedt in potentie aanzienlijke voordelen in de exploitatie.

In een tiental andere dorpen worden, vaak als onderdeel van het sociaal cultureel werk, activiteiten voor jongeren georganiseerd. Vijf dorpen daarvan beschikken over een speciale ruimte voor jongeren (jeugdsoos). De activiteiten voor jongeren worden onder de verantwoordelijkheid van Timpaan door vrijwilligers georganiseerd. Op dit moment wordt een traject tot verzelfstandiging ingezet, waardoor de verantwoordelijkheid voor het organiseren van activiteiten en het in stand houden van de jeugdsozen volledig binnen het dorp komt te liggen. Hierbij moet opgemerkt worden dat Timpaan de vrijwilligers wel blijft ondersteunen. Deze notitie doet verder geen uitspraken over het opheffen, in stand houden of vernieuwen van jeugdsozen. Dat is aan de dorpen zelf. De verwachting is dat door de ontgroening en de grotere verantwoordelijkheid voor de vrijwilligers er meer noodzaak tot samenwerking tussen dorpen ontstaat.

3.4 Functie zorg

De veranderende demografische samenstelling van de bevolking heeft grote gevolgen voor de zorg. Door onder andere de vergrijzing nemen de vraag naar en de kosten van zorg toe. Tegelijkertijd is er door de afnemende beroepsbevolking minder personeel beschikbaar om zorg te verlenen. Al langere tijd is er een sterke roep de kosten van zorg te beheersen en op onderdelen van de zorg te bezuinigen. Dit leidt tot allerlei landelijke ontwikkelingen die doorwerken in de gemeentelijke taken rond de Wmo.

De verzorgingsstaat wordt hervormd en afgebouwd. Het claimgericht werken (waar heeft men recht op) maakt plaats voor vraaggericht werken (wat is er nodig). Zo gaat de gemeente bij de uitvoering van de Wmo samen met de zorgvrager na wat de echte problemen zijn (vraagverheldering) en in hoeverre hij/zij zelf mogelijkheden heeft problemen op te lossen. Daarbij wordt ook het sociale netwerk (familie, burens, vrienden) betrokken. Pas daarna wordt besproken wat aanvullend nodig is. De gemeente geeft informatie en advies over de mogelijkheden die vrijwilligers- en professionele organisaties bieden, verwijst door en bemiddelt waar nodig.

Er zijn steeds meer maatregelen om een impuls te geven aan de toegankelijkheid van eenvoudige zorg en ondersteuning thuis en/of in de buurt. Het idee is dat daardoor meer maatwerk mogelijk is, waardoor mensen langer in hun eigen omgeving kunnen blijven en minder snel zijn aangewezen op (duurdere) zorg in instellingen of van specialisten. Deze beweging is al te zien bij het informatiepunt Wmo, waar het steeds gebruikelijker wordt dat medewerkers zorgvragers thuis bezoeken in plaats van hen op 'kantoor' te ontvangen. Ook de ontwikkeling van de dorpssteunpunten is hierop gebaseerd. Daarbinnen wordt steeds meer in netwerken van onder andere buurtcontactpersonen gewerkt.

Ook de thuiszorgorganisaties volgen deze tendens. Een toekomstscenario is dat zij gaan werken in kleine geïntegreerde teams, aangestuurd door een wijkverpleegkundige. De wijkverpleegkundige krijgt daarbij een contactleggende, signalerende en doorverwijzende taak en speelt een belangrijke rol bij de verbinding tussen de eerstelijnszorg, de langdurige zorg en de maatschappelijke ondersteuning (o.a. door vrijwilligers).

Zorg en ondersteuning thuis wordt vergemakkelijkt door de ontwikkeling van allerlei technologieën. Domotica (huistechnologie) en zorgtechnologie (eHealth/ zorg op afstand) worden steeds meer toegepast.

De AWBZ wordt herzien. Naar verwachting leidt dit ondermeer tot de decentralisatie van de extramurale begeleiding vanuit de AWBZ naar de Wmo. Daardoor komen er binnen de Wmo nieuwe doelgroepen bij. De gemeente moet deze doelgroepen beter leren kennen om hun zorg- en ondersteuningsbehoeften in beeld te krijgen en er samen met professionals en vrijwilligers voor te zorgen dat aan de behoeften kan worden voldaan.

Door bovenstaande ontwikkelingen wordt een groter beroep gedaan op het sociale netwerk van een zorgvrager en van de mantelzorgers in het bijzonder. Ook de vraag naar vrijwilligers neemt toe. Zo is er bijvoorbeeld steeds meer behoefte aan een maatje, een buddy of een andere "zorgvrijwilliger".

Tegelijkertijd vinden er binnen het vrijwilligerswerk grote veranderingen plaats, waar vrijwilligersorganisaties beter op in zullen moeten spelen. Mensen zijn minder geneigd zich langdurig aan een vrijwilligersfunctie te binden, maar willen wel (regelmatig) een korte klus doen of iemand helpen. Ook in Opsterland wordt dit herkend.

Het is daarom belangrijk dat de gemeente de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers voortzet:

- De gemeente blijft mantelzorgers ondersteunen door ervoor te zorgen dat zij gebruik kunnen maken van ontlastende maatregelen en dat professionele en informele zorg- en hulpverleners beter rekening houden met hun mogelijkheden en wensen.
- De gemeente blijft investeren in de versterking van de sociale steunstructuren (o.a. de dorpssteunpunten). Zij dragen bij aan tijdige signalering van problemen, leveren informele zorg en ondersteuning en organiseren activiteiten die ertoe bijdragen dat het sociale netwerk van burgers wordt vergroot.
- De gemeente stimuleert de inzet van vrijwilligers door subsidiëring van de welzijnsorganisatie. Deze krijgt als opdracht mee: zorg voor een betere afstemming tussen vraag en aanbod van vrijwilligers; stimuleer vernieuwing binnen vrijwilligersorganisaties; organiseer deskundigheidsbevordering; verbeter de onderlinge samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties.

In de discussie in de dorpen kwam de functie zorg minder uitgebreid aan de orde. Dat komt niet omdat men het niet belangrijk vindt. Waarschijnlijk concentreerde men zich vooral op die functies met een directe link met de dorpsaccommodaties. Ook is zorg een veel abstracter begrip dat vooral bepaald wordt door landelijke politieke keuzes. Wel kan worden geconcludeerd dat de meeste dorpen er vertrouwen hebben dat ook in de toekomst voldoende mensen zijn om al dan niet onder de vlag van een dorpssteunpunt hulp aan mensen die dit nodig hebben te bieden.

3.5 Functie wonen

3.5.1 Woningen

De verwachting is dat de bevolking in Opsterland tot 2030 nagenoeg gelijk zal blijven. Door gezinsverduunning zal het aantal huishoudens in deze periode nog wel toenemen, waardoor nog extra woningen nodig zijn. Kort na 2030 zal er waarschijnlijk geen vraag meer zijn naar uitbreiding van de woningvoorraad.

In nog al wat dorpen is er een roep om extra woningen voor starters te realiseren. Starters hebben problemen om een geschikte koop- of huurwoning in het eigen dorp te vinden en zien zich gedwongen om elders te gaan wonen. Binnen de dorpen vindt men het belangrijk dat starters in het eigen dorp kunnen blijven wonen, mede omdat zij in de nabije toekomst gezinnen gaan vormen die belangrijk zijn voor het in stand houden van bijvoorbeeld school en sportvoorzieningen.

De gemeente herkent dat starters problemen hebben een woning in het eigen dorp te vinden. Het is echter de vraag of het realiseren van extra woningen voor deze doelgroep in alle gevallen een goede oplossing biedt:

- *Is er op de langere termijn nog wel behoefte aan extra starterswoningen?* De leeftijdsopbouw van de bevolking verandert sterk. Er is sprake van een sterke vergrijzing en sterke ontgroening in alle kernen. Er zullen vooral veel meer (oudere) alleenstaanden bijkomen. Op termijn lijkt de behoefte aan starterswoningen juist minder groot dan nu het geval is.
- *Is krapte in het aanbod van goedkope woningen het echte probleem?* Deskundigen van onder andere de provincie zien als oorzaak vooral de gevolgen van de huidige economische/bancaire crisis. Zij geven aan dat het daardoor, in tegenstelling tot enkele jaren geleden, voor starters moeilijk is geworden een hypotheek boven de € 140.000 te krijgen. Zij constateren dat er in de bestaande koopvoorraad potentieel aanbod voor starters zit, maar dat daadwerkelijke benutting daarvan moeilijker ligt. Enerzijds, omdat starters tot voor kort een hoger kwalitatief aspiratie niveau hadden. Anderzijds, omdat de doorstroming uit die voorraad te veel stil ligt. Vergrijzing leidt in dat segment vaak niet tot het vrijkomen van woningen, omdat de alleen achterblijvende oudere bewoner geen kans ziet om te verhuizen. De vraag is overigens of dat deel van de koopvoorraad geschikt is te maken voor starters als de doorstroming wel op gang zou komen.
Eind januari 2012 stonden er ongeveer 400 woningen te koop in Opsterland. Daarvan hadden ongeveer 85 woningen een vraagprijs lager dan € 200.000,-- en 30 een vraagprijs lager dan € 150.000. De woningcorporaties hebben het plan om de komende 10 jaar 350 tot 400 woningen te verkopen. Deze woningen zitten in een prijsklasse geschikt voor starters.

Een aantal dorpen zet in op groei van het aantal woningen (en inwoners) om voorzieningen in stand te kunnen houden. Bij bevolkingsgroei kan uitbreiding van de woningvoorraad effect hebben op de instandhouding van voorzieningen. Dit is afhankelijk van wie de nieuwe

woningen betrekken en om welke voorzieningen het gaat. Bij een stagnerende bevolking kan het ongebreideld bijbouwen leiden tot leegstand en verpaupering elders. Het is belangrijk maatwerk per dorp te leveren.

De provincie Fryslân speelt een belangrijke rol bij de regulering van het aantal woningen per gemeente. In 2009 heeft gemeente Opsterland in regio A7 verband woningbouwafspraken gemaakt met de provincie Fryslân voor de periode 2008-2016. Deze afspraken gaan over de kwantiteit (aantallen woningen) en over de kwaliteit (verbetering van de bestaande woningvoorraad). Mede op basis van deze afspraken is het gemeentelijke woningbouwprogramma voor de periode 2008 – 2016 opgesteld. De provincie Fryslân bezig met de evaluatie van deze afspraken.

Door de gemeentelijke herindelingen hanteert de provincie een nieuwe regio-indeling. Daardoor vervalt de oude A7 woonregio en zal Opsterland samen met de gemeenten Heerenveen, Smallingerland, Ooststellingwerf en Weststellingwerf de nieuwe woonregio zuidoost Friesland gaan vormen. De provincie Fryslân wil binnenkort met de gemeenten in deze nieuwe regio woningbouwafspraken maken. Gelet op de demografische ontwikkelingen steekt de provincie erop in om het beschikbare contingent tot 2016 door te schuiven naar 2020.

De gemeente heeft nieuwe prestatieafspraken afgesloten met de woningcorporaties Elkien en WoonFriesland. Daarin is afgesproken dat de gemeente en de corporaties in nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties, plaatselijke belangen, bewonersorganisaties en bewoners herontwikkelingsplannen (HOP's) per dorp gaan opstellen. Kernbegrippen zijn: integrale aanpak, gebiedsgericht werken en maatwerk. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

Eind 2013 moeten de HOP's per dorp gereed zijn. Bij het opstellen van de HOP's zal worden aangesloten bij het proces Vitaal Opsterland. Het gemeentelijke woningbouwprogramma vormt input voor de HOP's. Periodiek vindt er een monitoring plaats, die kan leiden tot bijstelling van de prestatieafspraken Wonen en Leven dan wel van de Herontwikkelingsplannen (HOP's) per dorp.

3.5.2 Openbare ruimte

De openbare ruimte wordt op een basis onderhoudsniveau onderhouden in de kernen en in het buitengebied op een laag niveau. De beschikbare middelen voor het onderhoud van de

openbare ruimte komen steeds meer onder druk te staan waardoor er keuzes gemaakt moeten worden om een goede bereikbaarheid en veiligheid te kunnen blijven garanderen.

Bij de overleggen in de dorpen kwam naar voren dat voor de leefbaarheid een goed onderhouden openbare ruimte belangrijk wordt gevonden. Het accepteren van een lager onderhoudsniveau dan de huidige situatie is bij de dorpen geen vanzelfsprekendheid. In de overleggen kwam de openbare ruimte weliswaar niet prominent aan de orde maar als het gaat om zelfwerkzaamheid dan bleek dit een actueel thema.

De inzet van zelfwerkzaamheid is een mogelijkheid bij het onderhoud van de openbare ruimte. Dat gebeurt nu reeds op informele wijze. Voorbeelden hiervan zijn het maaien van de bermen grenzend aan het eigen perceel en himmelploegen die wekelijks zwerfvuil opruimen. Dit zou uitgebreid kunnen worden met andere activiteiten maar daar zullen dorpen wat voor terug willen krijgen van de gemeente. Het kan voor dorpen interessant zijn als met zelfwerkzaamheid belangrijk gevonden zaken kunnen worden gefinancierd. Het beschikbaar stellen van eigen dorpsbudgetten kan hierbij een goed middel zijn.

Gelet op verantwoordelijkheden en organisatie zal structureel onderhoud niet direct geschikt zijn voor zelfwerkzaamheid. Hiervoor moet meer gezocht worden in projectmatige activiteiten. Mensen zijn best te mobiliseren voor overzichtelijke activiteiten met een zichtbaar einde. Recente voorbeelden hiervan zijn het opknappen van de Brink in Bakkeveen, het verplaatsen van een fietsenstalling in Jonkerslân en het opknappen van een dorpspleintje in Luxwoude. Door een combinatie van eigen dorpsbudgetten en maatwerk voor zelfwerkzaamheid per dorp kunnen oplossingen worden gevonden voor behoud van goed onderhoud van de openbare ruimte.

4. Scenario's voor dorpen in het woonservicegebied Gorredijk

4.1 Gorredijk

4.1.1 Algemeen

Gorredijk (De Gordyk) is het regionaal centrum in de economische ontwikkelingszone A7 tussen Drachten en Heerenveen. Het is het grootste dorp van Opsterland. Het is sterk gegroeid, mede doordat de woningbouwvereniging er veel activiteiten ontplooide.

Het dorp heeft een centrumfunctie voor de omliggende dorpen. Het fungeert als koopcentrum, heeft een ruim aanbod in sociaal culturele activiteiten, (voortgezet) onderwijs, zorg in de vorm van verzorgingstehuizen, verpleegtehuis, aanleunwoningen en een groot aantal andere voorzieningen. Dit hoge voorzieningenniveau is belangrijk voor de leefbaarheid van de eigen inwoners, maar zeker ook voor de leefbaarheid van Opsterland als geheel.

De gemeente is langere tijd bezig met planvorming voor de voorzieningen en accommodaties in Gorredijk. Onder andere in het Centrum Plan Oost, wordt het (winkel)centrum van Gorredijk opnieuw ingericht. In het Accommodatiebeleid Gorredijk wordt met name gekeken naar de combinatie van de Skâns met de BHS en een brede school. De raad heeft hierover een aantal principe uitspraken gedaan.

De belangrijkste onderdelen van de principe-keuzes zijn:

- Het versterken en verbreden van aanbod van de onderwijsinstelling Burgemeester Harmsma School (BHS).
- Het samenvoegen van 4 openbare basisscholen naar 2 waarvan 1 in Het plan Loevestein (vastgesteld door de raad) en 1 onderdeel uitmakende van de brede school bij de BHS.
- Integratie van cultuur-annex sportcentrum De Skâns met de BHS.
- Het concentreren van het bewegingsonderwijs bij de BHS.
- Het tweede concentratiepunt van sport is Kortezwaag; centraal staat hier bundeling van binnen- en buitensport. De besluitvorming van de raad impliceert dat uitbreiding en/of vernieuwbouw van de binnensport op de BHS plaatsvindt.

Bij vervolgonderzoek voor de brede school bij de BHS staat bundeling van functies welzijn, bewegingsonderwijs, sport, muziek, creativiteit, (ouderen)zorg, basisonderwijs met de BHS centraal. Meervoudig ruimtegebruik en versterking van het centrum maakt onderdeel uit van de planvorming. Begin 2013 zijn de resultaten naar inschatting bekend. De resultaten zullen dan aan de raad worden gepresenteerd.

4.1.2 Functie onderwijs

De BHS is in Gorredijk de school voor voortgezet onderwijs. De BHS kiest voor versterking van positie als onderwijsinstelling door verbreding en verdieping in aanbod. Het VMBO staat onder druk door een afname van het aantal leerlingen. De exploitatie wordt hierdoor steeds moeilijker. Daarnaast zal overcapaciteit ontstaan. Door hier nu op in te spelen blijft de school voor voortgezet onderwijs gezond. De versterking sluit aan bij het gemeentelijke beleid. Er

zijn ongeveer 70 fte's bij de BHS. Er gaan gemiddeld 700-800 leerlingen op jaarbasis naar de school.

In Gorredijk zijn vijf basisscholen. Vier daarvan zijn openbare basisscholen. De vijfde is een christelijke basisschool. Volgens de prognose blijft het leerlingenaantal de komende jaren stabiel.

CBS de Librije is de grootste school met 228 leerlingen. Vanwege ruimtegebrek is de Librije onlangs uitgebreid. Op basis van de verwachte leerlingenaantallen en de onderhoudsstaat, zijn verdere aanpassingen aan de school de komende jaren niet nodig.

De openbare basisscholen hebben elk gemiddeld 100 leerlingen. Door fusie van obs De Tsjerne en obs De Vlieger en van obs De Flambou en obs De Trimbeets ontstaan er twee nieuwe scholen van gemiddeld 200 leerlingen. Het accommodatiebeleid Gorredijk is bezig met de planvorming van deze accommodaties.

In de vergadering van juli 2012 heeft de gemeenteraad besloten om een brede school in de wijk Loevestein te bouwen. Obs de Vlieger en obs De Tsjerne fuseren op deze locatie. In de raadsvergadering zijn de twijfels van Plaatselijk Belang in overweging genomen. De vraag naar kavels voor Loevestein 4, 5 en 6 lager ligt dan verwacht. Als de kavels niet meer worden verkocht, bestaat de kans dat de brede school aan de rand van de wijk Loevestein komt te staan en niet meer de beoogde centrumfunctie in de wijk krijgt.

Het bewegingsonderwijs vindt plaats op twee locaties in Gorredijk namelijk in de gymlokaal de Flambou en in de Skâns. In de Flambou wordt bewegingsonderwijs gegeven door de basisscholen cbs de Librije en obs De Flambou. Het gymlokaal is gedateerd. Er moet de komende vijf jaar grondig worden gerenoveerd als er geen vervangende accommodatie voor bewegingsonderwijs kan worden aangeboden aan de scholen.

In De Skâns wordt bewegingsonderwijs gegeven door obs De Tsjerne, obs De Trimbeets en obs De Vlieger.

Er zijn twee peuterspeelzalen in Gorredijk. Deze zijn gevestigd in de openbare basisscholen De Trimbeets (4,5 groepen) en De Flambou (3 groepen). De verwachting op basis van de Vitaliteitsbarometer dat er voldoende draagvlak blijft voor twee peuterspeelzalen. In het Accommodatiebeleidsplan Gorredijk krijgen de twee peuterspeelzalen, een nieuw onderkomen in de beide brede scholen.

In de brede school bij de BHS wordt volgens de plannen van het project Accommodatiebeleid Gorredijk naast een ruimte voor een peuterspeelzaal ook een ruimte ingericht voor de Skâns en een sporthal voor het bewegingsonderwijs. De sporthal biedt voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van alle scholen in Gorredijk. Bij de bouw van de sporthal, wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de sportverenigingen. Hierdoor kan de sporthal gecombineerd gebruikt worden (bewegingsonderwijs en sport).

De openbare scholen in Gorredijk kiezen voor de centrumlocatie bij de BHS voor haar bewegingsonderwijs. Dit in volledige overeenstemming met het plan om bewegingsonderwijs te centreren in het MFA.

4.1.3 Functie sport

De sporthal in De Skâns kan worden afgesloten door flexibele wanden zodat er drie gymruimtes ontstaan. Deze worden door diverse sportverenigingen gebruikt zoals Stânfries, Slowtennis 55+ enz. Hierdoor zijn de sporthal op 1 avond na volledig bezet.

Sportcentrum Kortezwaag is een multifunctionele sportaccommodatie. Zo kan men er o.a. fitnesssen en zwemmen. Een aantal verenigingen maakt gebruik van de sporthal voor onder andere volleybal en badminton. In de winterperiode maken ook de voetbalvereniging en de korfbalvereniging gebruik van de sporthal. In deze periode is de sporthal in de avonduren (bijna) volledig bezet. Sportcentrum Kortezwaag wordt geëxploiteerd door een beheerder. De vitaliteitsbarometer schrijft dat o.a. door de sportindividualisering en de demografische ontwikkelingen de vraag met ongeveer 3% naar binnensporten in Gorredijk zal afnemen.

Veel van de buitensportclubs zijn dicht bij elkaar gesitueerd op de sportvelden van Sportpark Kortezwaag:

- De tennisvereniging heeft vijf tennisbanen. Omdat het aanleggen, onderhoud en vernieuwen van tennisbanen en opstellen (kleedruimtes, kantines) geen gemeentelijke taak is, worden in deze notitie geen uitspraken gedaan over eventuele benodigde aanpassingen. De club is daar zelf verantwoordelijk voor.
- De rugbyclub maakt gebruik van een veld. Door de structuur van dit veld kan het niet gecombineerd worden met andere sporten.
- De voetbalvereniging beschikt over drie wedstrijdvelen en een trainingsveld. Het trainingsveld is te klein. Volgens de planningsnormen van NOC*NSF is er draagvlak voor twee wedstrijdvelen. Een aanbeveling is om een van de wedstrijdvelen om te zetten naar een wetra-vel (wedstrijd/ trainingsveld).
- De korfbalclub heeft nu een kunstgrasveld en een natuurgrasveld. Het kunstgrasveld is door de vereniging zelf aangelegd. De capaciteit voldoet niet meer aan de behoefte van LDODK. Er is geen ruimte voor uitbreiding met een natuurgrasveld, daarom is er behoefte aan een tweede kunstgrasveld. Deze kan intensiever worden gespeeld. Bij de begroting 2012 heeft de gemeenteraad € 130.000,- gereserveerd voor de aanleg van een tweede kunstgrasveld voor LDODK. Het geld wordt door de raad echter pas beschikbaar gesteld als een meer gefundeerd onderzoek de noodzaak heeft aangetoond.

LDODK heeft ook behoefte aan een nieuwe kantine en uitbreiding van de kleedgelegenheden. In principe is de realisatie daarvan de verantwoordelijkheid van de vereniging zelf. Een eventuele realisatie heeft echter invloed op de inrichting van het gehele sportcomplex (rugby, korfbal, voetbal, jeu de boules).

De clubs merken nog geen afname van het aantal leden. De vitaliteitsbarometer verwacht voor de voetbal in 2030 een afname van 8% van het aantal leden.

Het aantal leden van de rugbyclub en de korfbalclub zal redelijk stabiel blijven tot 2030.

De werkgroep Vitaal Opsterland in Gorredijk vraagt aandacht voor de parkeerproblemen die ontstaan, doordat er veel sportverenigingen vlak bij elkaar zitten.

4.1.4 Functie ontmoeten

De Skâns is een cultuur-,ontmoetings-, en sportcentrum in Gorredijk. De Skâns ontvangt een subsidie van de gemeente voor de exploitatie. Mede dankzij deze subsidie kan de Skâns open blijven. Door de omvang van het centrum, is het niet haalbaar om de exploitatie alleen te laten draaien op vrijwilligers.

De Skâns werkt op het gebied van programmering van de theaterproducties samen met het Posthuis in Heerenveen. De grotere theaterproducties gaan naar Heerenveen. De kleinere producties gaan naar Gorredijk.

Uit de onderzoeken vanuit het Accommodatiebeleid Gorredijk en het jaarverslag blijkt dat de Skâns moeite heeft een positief resultaat te behalen. Zonder de subsidie van de gemeente en de inkomsten vanuit de sport heeft De Skâns geen bestaansrecht.

Tevens is vanuit het project Accommodatiebeleid Gorredijk onderzocht of de Skâns op de huidige locatie behouden kan worden. Hieruit is gebleken dat dit een grote investering vergt en dat het exploitatieprobleem niet wordt opgelost.

De werkgroep Vitaal Opsterland heeft in de gesprekken aangegeven dat het dorp veel waarde hecht aan de Skâns in de huidige vorm. Dit bleek ook uit de stemming tijdens de ALV van Plaatselijk Belang. Met verplaatsing van de Skâns naar de brede school, zijn de dorpsbewoners bang dat de locatie minder bezoekers zal trekken. Genoemd wordt dat het belangrijk is dat de bezoeker van een voorstelling niet het gevoel heeft dat hij of zij een school binnenstapt. Als suggestie wordt aangedragen de Skâns op de huidige locatie te behouden en op te knappen.

De werkgroep benoemt dat er een groot tekort is aan vrijwilligers, vooral voor bestuursfuncties. Op buurtniveau is nog een en ander nog te realiseren, echter op dorpsniveau is dit lastig. Dit heeft volgens de werkgroep met name te maken met de grootte van Gorredijk.

4.1.5 Functie zorg

In Gorredijk is een Informatiepunt Wmo. Hier kunnen bewoners terecht met al hun vragen op het gebied van wonen, welzijn, zorg, opvoeden en opgroeien. Het Informatiepunt geeft informatie en advies en helpt bij het aanvragen van voorzieningen.

Uit de ervaringen van Wmo-medewerkers blijkt dat er in Gorredijk mensen zijn die niet beschikken over een netwerk waarop ze een beroep kunnen doen. Er wordt dan aan het informatiepunt gevraagd mee te helpen naar het zoeken van een vrijwilliger.

De gemeente heeft met Plaatselijk Belang afgesproken, dat in het najaar van 2012 actief wordt gekeken op welke manier georganiseerde burenhulp in Gorredijk kan worden opgezet.

De werkgroep vertelt dat de inwoners vooral hulp zoeken bij familie en directe burens. Dit heeft de voorkeur boven de hulp van het informatiepunt WMO.

4.1.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 378 woningen in Gorredijk toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 137 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 241 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elken en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 1291 huurwoningen in Gorredijk. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

In Gorredijk zijn er m.b.t. het wonen verschillende ontwikkelingen gaande. Een aantal jaren geleden is begonnen met het uitbreidingsplan Loevestein. Het totale plan bestaat uit 6 fasen. Er is voortvarend te werk gegaan met de ontwikkeling. Loevestein fase 1, fase 2 en fase 3 is uitgegeven en volledig volgebouwd. Thans is Loevestein fase 4 in ontwikkeling. Momenteel worden daar weinig kavels verkocht. Het dorp zet grote vraagtekens bij de laatste fasen (5 en 6) van Loevestein.

Een aantal personen in de werkgroep Vitaal Opsterland is van mening dat de kavelprijzen voor Loevestein erg hoog zijn. Het gevolg hiervan is dat er geen kavels meer worden verkocht. De werkgroep is van mening dat door de 'nieuwe werkelijkheid' het nieuwbouwplan Loevestein moet worden herijkt.

Het ouderencomplex De Miente wordt voor een deel vernieuwd. Voor het centrumplan Gorredijk Oost zijn plannen in de maak. In de wijken De Vlecke en omgeving en De Stokerij vindt herstructurering plaats.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

4.1.7 Samenvatting

Vooruitlopend op het project Vitaal Opsterland zijn twee projecten gestart met planvorming voor de voorzieningen en accommodaties in Gorredijk. In het Centrum Plan Oost, wordt de invulling van het centrum van Gorredijk onder de loep genomen.

In het Accommodatiebeleid Gorredijk wordt met name gekeken naar de combinatie van De Skâns met de BHS en een brede school. Deze projecten zijn richtinggevend bij het schrijven van scenario's voor het project Vitaal Opsterland 2.

Scenario 1: Twee brede scholen

Dit scenario is een ideale situatie voor ouders en de exploitatie van De Skâns. Het scenario gaat uit van de conclusies van het Accommodatiebeleid Gorredijk:

1. De BHS wordt verbouwd, zodat er een brede school ontstaat waarin twee openbare scholen en de functies van de huidige Skâns (incl gymlokaal Flambou) worden gecombineerd. Het vervolgonderzoek vanuit het Accommodatiebeleid Gorredijk over de brede school bij de BHS wordt begin 2013 aan de raad voorgelegd.
2. Locatie Kortezwaag blijft een belangrijk concentratiepunt voor binnen- en buitensport. Hier wordt nader onderzoek naar de invulling van de ruimte gedaan.
3. Bij de onderzoeken genoemd onder 1 en 2 zal tevens gekeken moeten worden naar de omliggende dorpen.
4. Er wordt een brede school op de locatie Loevestein gebouwd (vastgesteld in de raadsvergadering van juli 2012).

Voordelen:

- Bundeling van voorzieningen en accommodaties. De BHS, een basisschool, peuterspeelzaal, de Skâns en een sporthal worden gecombineerd in een brede school.
- Door de bundeling hoeven er minder kosten worden gemaakt. Dit is gunstig voor de exploitatie, waardoor voorzieningen bestaansrecht houden.
- De Skâns heeft in dit scenario bestaansrecht door de combinatie met de sporthal.

Nadelen:

- Spreiding van sport. De (binnen)sportverenigingen kunnen in dit scenario terecht in sporthal Kortezwaag als de sporthal in de brede school bij de BHS.
- Op basis van het huidige Integraal Huisvestingsplan hebben De Flambou en Trimbeets nu al recht op een nieuw schoolgebouw. Als er te lang wordt gewacht met de besluitvorming omtrent de brede school bij de BHS, loopt de gemeente het risico dat het schoolbestuur per school een aanvraag indient voor een nieuw gebouw.

Scenario 2: Het bewegingsonderwijs naar sportcentrum Kortezwaag

In het tweede scenario wordt al het bewegingsonderwijs gegeven in sportcentrum Kortezwaag. Er wordt dan geen sporthal gebouwd in de brede school bij de BHS.

Voordelen:

- Alle sport en bewegingsonderwijs bevinden zich op één locatie.
- Er worden kosten bespaard bij de bouw van de nieuwe brede school op de locatie van de BHS.

Nadelen:

- Er moeten investeringen worden gedaan om sportcentrum Kortezwaag aan te passen, zodat deze voldoet aan de eisen die zijn gesteld aan het bewegingsonderwijs.
- De Skâns mist de inkomsten van de sport. Hierdoor heeft de Skâns geen bestaansrecht.
- De brede school wordt in uitgekleepte vorm gerealiseerd.
- Er is onvoldoende capaciteit in sportcentrum Kortezwaag voor het verenigingsleven in de winter, als de Skâns wegvalt of er moeten aanzienlijke investeringen worden gedaan om capaciteit te creëren.

Scenario 3: Vernieuwing/renovatie van de Skâns op huidige locatie

In dit scenario wordt de Skâns volledig gerenoveerd/ vernieuwd, waardoor deze kan blijven bestaan op de huidige locatie.

Voordelen:

- De identiteit van de Skâns blijft op de huidige locatie behouden.

Nadelen:

- De sporthal wordt in dit geval niet gecombineerd met een van de scholen, alle scholen moeten hierdoor een afstand overbruggen.
- De brede school bij de BHS wordt daarmee uitgekleept, waardoor alleen de functies van de basisschool en peuterspeelzaal overblijven.
- De exploitatie op lange termijn is onzeker.

4.2 Hemrik

4.2.1 Algemeen

Hemrik (De Himrik) behoort tot de wat kleinere dorpen van de gemeente Opsterland. Het dorp heeft vooral een woonfunctie. De meeste inwoners werken buiten het dorp. Onlangs is er een multifunctionele accommodatie (MFA) geopend. De basisschool, het dorps huis, de sportzaal en kleedkamers zijn in een gebouw gecombineerd. Naast de school ligt het sportveld, wat ook als evenemententerrein en speelplaats wordt gebruikt. Er zijn geen supermarkten. Er is een enkele horecagelegenheid gevestigd. Het dorp heeft tevens een eigen ijsbaan en een openluchtzwembad.

In het dorp bevinden zich oude monumentale gebouwen zoals het koetshuis, de voormalige jeugdherberg "Swellenest" en het Witte Kerkje. De leefbaarheid staat centraal in dit dorp. Het dorps huis De Bining is de plek waar bijna alle activiteiten plaats vinden. Het dorp heeft nog enkele kleinschalige bedrijven.

Met zijn onlangs geopende MFA heeft Hemrik volgens de dorpsvisie op dit ogenblik geen reden tot klagen. Echter, doordat de MFA met daarin de school nu aan de overkant van de doorgaande Binnenwei ligt, moeten de schoolkinderen en andere bezoekers vaker oversteken dan voorheen. De wens is dan ook de aanleg van een duidelijk kruispunt. 'Op die manier benadruk je ook de toegang naar het MFA en onze culturele trots de Witte Kerk', aldus Plaatselijk Belang.

Doorgetrokken bomenrijen zouden het lint van historisch verspreide woonbuurten met elkaar kunnen verbinden. Enkele open stukken lenen zich overigens nog prima voor bebouwing, menen de Hemrikkers, alsook de plek waar nu nog de twee voormalige scholen staan. Geen vrije sectorwoningen, maar twee onder een kappers en huurwoningen om starters en de jeugd een kans te geven. Ondanks de kwalificatie als woondorp, streeft Plaatselijk belang ernaar de voorzieningen op peil te houden, ook op langere termijn.

4.2.2 Functie onderwijs

Er zitten nu 93 leerlingen op de school in Hemrik. Net als in de andere dorpen is er een terugloop te zien in het aantal kinderen. Voor het jaar 2020 komen de prognoses uit op 70 leerlingen. Dat is iets lager dan het streefgetal van minimaal 80 leerlingen dat de gemeente als uitgangspunt hanteert.

Het voortbestaan van de school staat echter niet ter discussie. De leerlingenaantallen blijven ruimschoots boven de gemeentelijke en absolute opheffingsnormen. Bovendien is de school nieuw en is het de bedoeling dat deze nog zeker 40 jaar meegaan.

De school heeft nu vijf lokalen. Op basis van de prognose wordt verwacht dat er over een aantal jaren een lokaal leeg komt te staan.

De nieuwe school en het nieuwe dorps huis zijn tegen de bestaande sportzaal aangebouwd. Hierdoor is een MFA ontstaan. De school in Hemrik is de enige die gebruik maakt van de sportzaal voor bewegingsonderwijs. De zaal heeft voldoende capaciteit om door andere scholen te worden gebruikt voor bewegingsonderwijs.

De inwoners van Hemrik vinden de school erg belangrijk voor de leefbaarheid van het dorp. Door de school blijft het dorp volgens de Hemrikkers aantrekkelijk voor jonge gezinnen.

De peuters van Hemrik gaan naar de peuterspeelzalen in Wijnjewoude en Lippenhuizen. Hemrik heeft zelf geen peuterspeelzaal.

De bewoners van Hemrik willen graag onderzoeken of er mogelijkheden zijn om in de MFA een peuterspeelzaal te vestigen als er een ruimte beschikbaar komt.

4.2.3 Functie sport

Hemrik heeft verschillende sportverenigingen. Onder andere traint de volleybalvereniging in de sportzaal en speelt in de competitie. Het ledenaantal van de vereniging blijft stijgen. Naast de volleybalvereniging maakt ook de sportvereniging Hemrik gebruik van de sportzaal voor gymlessen en zaalvoetbal. De zaal wordt niet volledig benut. Er zijn dagdelen beschikbaar voor eventueel gebruik door andere verenigingen of dorpen.

De korfbalvereniging traint in de winter ook in de sportzaal. Met de korfbalvereniging gaat het minder goed. Er is een duidelijke terugloop van het aantal leden. Er zijn nu nog drie teams. Uitgaande van de in de raad van maart vastgestelde criteria betekent dit dat er in Hemrik onvoldoende draagvlak is voor een wedstrijd veld volgens de planningsnormen van NOC*NSF en wordt dit veld over maximaal 3 jaar buiten gebruik gesteld. Dit geldt niet als kan worden aangetoond dat de totale behoefte van gebruikers binnen 3 jaren structureel weer boven de

norm van 0,5 wedstrijdveld zal komen. Het korfbalveld wordt ook gebruikt als evenemententerrein en als speelplaats.

Dat betekent dat als het wedstrijdveld buiten gebruik wordt gesteld, het terrein door de gemeente wordt onderhouden op het niveau van een evenemententerrein.

De korfbalvereniging werkt aan de promotie van korfbal. In overleg met de basisschool worden een aantal korfbalclinics georganiseerd. Ook denkt de vereniging er over na om zich meer te richten op de wat oudere jeugd en de senioren. De leden van de korfbalvereniging komen uit het eigen dorp.

De korfbalvereniging werkt niet samen met verenigingen in andere dorpen. In de omgeving zijn er korfbalverenigingen in Gorredijk, Ureterp, en Jubbega.

Als de korfbal uit het dorp verdwijnt betekent dit minder omzet voor de kantine van het dorps huis. Korfbal hoort volgens de bewoners bij Hemrik. Mocht de gemeente het korfbalveld niet meer willen en kunnen onderhouden dan zullen de inwoners dit zelf doen, volgens Plaatselijk Belang.

Het natuurzwembad valt onder de functie sport. De gemeente hanteert geen criteria en uitgangspunten voor zwembaden. Het zwembad wordt onderhouden door een vereniging, welke een jaarlijkse subsidie krijgt van €400,-. Het zwembad wordt geëxploiteerd door vrijwilligers. Naast het natuurzwembad heeft Hemrik nog een particulier zwembad, waar de kinderen veelal zwemles krijgen.

4.2.4 Functie ontmoeten

Het dorps huis in Hemrik wordt gerund door vrijwilligers. Met de huidige omzet kunnen de kosten worden gedekt. Er worden geregeld activiteiten georganiseerd. Daarnaast maken muziek-, dans- en toneelverenigingen gebruik van het dorps huis.

De beheerder van het dorps huis wil kijken naar de mogelijkheid om het dorps huis te verpachten. Daar moet een geschikt persoon voor worden gevonden. Deze persoon is nog niet gevonden.

De jeugdsoos heeft een eigen bestuur vanuit Plaatselijk Belang. Dit loopt goed. Ze organiseren filmavonden, kleintje Wampex en andere activiteiten.

4.2.5 Functie zorg

In Hemrik is een dorpssteunpunt. Dit wordt ondersteund door Timpaan Welzijn. Vanuit het dorpssteunpunt wordt geen zorg geleverd. Dat is meer een punt van de thuiszorg. Het dorpssteunpunt krijgt in het dorp steeds meer bekendheid. Elke vrijdagmorgen van 09.00 – 10.00 uur is er zitting in het dorps huis. Op papier staan circa 90 personen die benaderd kunnen worden als er bepaalde vragen worden gesteld. Half maart is meegedaan aan NL. Doet. Ook zijn er kleinschalige ontmoetingsactiviteiten. Veel mensen in Hemrik lossen het probleem zelf op. Door vergrijzing zijn er kansen om het dorpssteunpunt verder uit te breiden. Zo kan er een boodschappendienst worden opgezet, als daar in de toekomst vraag naar is.

4.2.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 7 woningen in Hemrik toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 3 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 4 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporatie Elkien had op 1 januari 2012 48 huurwoningen in Hemrik. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwacht de corporatie een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richt zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

In de dorpsvisie geeft het dorp het volgende aan:

Uitbreiding bij de Ikesingel verder invullen met woningbouw. Daarna kan de woonwijk ook goed worden afgerond met groen. De beide voormalige schoollocaties op een goede wijze invullen. Liefst met woningbouw, omdat dit passend is met de bestaande bebouwing en functie van het gebied. Verdere toekomstige uitbreiding wordt gedacht in de bebouwde kom om het lint te versterken.

Plaatselijk Belang geeft aan dat er behoefte is aan starterswoningen. Volgens Plaatselijk Belang zijn er in Hemrik geen woningen beschikbaar voor de jongeren. De huurwoningen zijn bezet en er komen weinig huurwoningen vrij.

Betreffende de openbare ruimte zijn er kansen voor Hemrik. Het onderhoudsplan voor bermen en velden is een probleem. Bermen mogen niet door particulieren worden gemaaid. De bermen in het buitengebied liggen er slecht bij volgens een aantal bewoners. Als de recreatie Zuidoost Friesland wordt gepromoot, moet het anders.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

4.2.7 Samenvatting

Met de nieuwe MFA zijn de meeste voorzieningen voor een duur van 40 jaar gewaarborgd. Alleen het wedstrijdveld voor korfbal staat onder druk. Het dorp krijgt 3 jaar de tijd om aan te tonen dat de behoefte meer dan 0,5 wedstrijdveld is, volgens planningsnormen van NOC*NSF. Indien dit niet lukt, wordt het veld niet meer op het niveau van een wedstrijdveld onderhouden, maar op het niveau van een evenemententerrein. De maaifrequentie gaat naar beneden. Bewoners kunnen er voor kiezen vaker te maaien en het veld op wedstrijdniveau te onderhouden.

De wens bestaat om een peuterspeelzaal in het huidige MFA te realiseren, als een van de lokalen leeg komt te staan. Realisatie heeft consequenties voor de peuterspeelzalen in Wijnjewoude en Lippenhuizen. De groepsgrootte neemt dan af en/of er zullen in beide dorpen minder dagdelen kunnen worden aangeboden.

Hemrik wil graag extra huurwoningen en starterswoningen.

4.3 Jonkerslân

4.3.1 Algemeen

Jonkerslân is een van de kleinste dorpen in de gemeente. De hoofdfunctie van het dorp is wonen. Het dorp kent geen echt centrum, de plek waar (openbare) dorpschool en dorpshuis staan fungeren min of meer als centrum van het dorp.

De ongeveer 300 inwoners houden met elkaar 18 verenigingen, commissies en werkgroepen in stand, die zich bezighouden met allerlei facetten van de leefbaarheid in het dorp. De bereikbaarheid van de voorzieningen zullen voor de bewoners van Jonkerslân een aandachtspunt blijven. Opvallend is dat Jonkerslân geheel uit koopwoningen bestaat.

4.3.2 Functie onderwijs

Er zitten 37 leerlingen op de openbare school de Lytse Jonker. Dit aantal ligt onder de gemeentelijke opheffingsnorm van 46 leerlingen. Doordat PRIMO Opsterland het aantal leerlingen kan 'middelen' tussen haar scholen, kan deze school nog bestaan. De verwachting is op basis van de prognoses de school in 2019 onder het wettelijk minimum van 23 leerlingen zal dalen. Aan prognoses hangen echter altijd onzekerheden. Het streven vanuit de criteria en uitgangspuntennotitie is naar een basisschool van minimaal 80 leerlingen.

De conditie waarin de school verkeert is goed. Uitbreiding of vernieuwing is hierdoor de komende 10 jaar niet aan de orde.

Er zitten veel kinderen uit andere dorpen op de school in Jonkerslân, vanwege de goede prestaties en de zorg voor de leerlingen. Vanuit het dorp bestaat de wens om de school open te houden.

De gemeente gaat echter niet over het al dan niet sluiten van een school. Het schoolbestuur neemt dergelijke besluiten. De gemeente probeert de samenwerking met andere scholen te stimuleren, als er minder dan 80 leerlingen op de basisschool zitten.

Mocht de school sluiten, is de verwachting dat de leerlingen voornamelijk naar Langezwaag zullen gaan. Een tweede optie is Gorredijk.

4.3.3 Functie sport

Jonkerslân heeft geen voorzieningen en accommodaties die binnen de functie sport vallen.

4.3.4 Functie ontmoeten

Het dorps huis wordt veelvuldig gebruikt voor verschillende activiteiten. Er zijn veel vrijwilligers en het dorps huis is iedere avond in gebruik. Het verenigingsleven komt enigszins onder druk te staan, omdat mensen ouder worden. Sommige activiteiten verdwijnen uit het dorps huis, maar er worden weer nieuwe activiteiten bedacht (bijvoorbeeld het dorpscafé en filmavonden voor jongeren).

Er wordt nu door de vrijwilligers gekeken hoe de activiteiten kunnen worden afgestemd op de mensen in het dorp. Ook wordt gekeken naar activiteiten waarmee de jeugd wordt gebonden aan het dorps huis. Instanties zijn welkom om cursussen/activiteiten in het dorps huis te organiseren.

Plaatselijk Belang is in gesprek met Stichting Doarpswurk, omdat het dorps huis toe is aan onderhoud. Hiervoor zal te zijner tijd ook een beroep worden gedaan op de subsidies van de gemeente Opsterland.

4.3.5 Functie zorg

In Jonkerslân is een werkgroep bezig met de voorbereidingen voor een dorpssteunpunt. Naar verwachting wordt het geen fysiek dorpssteunpunt, zodat geen ruimte in het dorps huis gehuurd hoeft te worden.

4.3.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 3 woningen in Jonkerslân toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 is de woningvoorraad netto met 1 woning afgenomen (door sloop). Vanaf 1 januari 2012 resteerden er daarom nog 4. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

Het dorp geeft aan jongeren te willen aantrekken. Volgens het dorp staan er voor deze doelgroep geen geschikte woningen te koop. Een oplossing hiervoor zou enkele starterswoningen zijn.

Omdat Jonkerslân een woondorp is, is de woonomgeving erg belangrijk voor de bewoners. Volgens de bewoners is het onderhoudsniveau van de openbare ruimte goed. Bewoners zijn actief en houden nu zelf ook delen van de openbare ruimte bij als dat nodig is.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar

de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

4.3.7 Samenvatting

Er wordt rekening gehouden met het scenario dat de school op termijn uit het dorp zal verdwijnen. Onder de bewoners bestaat de wens om de school te behouden. Zolang de school niet onder het wettelijk aantal van minimaal 23 leerlingen zakt, ligt de keuze voor het al dan niet sluiten van de school in handen van het schoolbestuur.

4.4 Langezwaag

4.4.1 Algemeen

Langezwaag (Langsweagen) is één van de oudere dorpen uit de gemeente Opsterland. Het dorp heeft met name een woonfunctie. Het dorp heeft een agrarisch karakter, daarin ligt ook nog steeds een deel van de werkgelegenheid maar er is ook een klein bedrijven terrein. Wonen en werken zijn daar gecombineerd. Langezwaag heeft een aantal basisvoorzieningen zoals een basisschool en sportvoorzieningen. De sportvoorziening wordt gebruikt door de dorpen Langezwaag, Jonkerslân en Luxwoude. De ontsluiting van het dorp is goed. Door de verbinding met de A7 en de doorgaande weg Gorredijk en Heerenveen is het dorp goed bereikbaar.

De werkgroep Vitaal Opsterland van Langezwaag kan zich niet vinden in de aanpak van de gemeente voor het project Vitaal Opsterland 2. De werkgroep erkent de tendensen die mogelijk bedreigend zijn voor de vitaliteit van het dorp. Echter de werkgroep is van mening dat de gemeente een sectorale benadering hanteert, waarbij alleen gekeken wordt of een voorziening voldoende wordt gebruikt voor het doel in de betreffende sector en niet of de voorziening ook een bijdrage kan leveren aan andere sectoren. De voorzieningen accommodaties kunnen niet los van elkaar worden gezien volgens het dorp.

4.4.2 Functie onderwijs

De school in Langezwaag komt nog niet voor vernieuwing in aanmerking volgens de huidige regels van het Integraal Huisvestings Plan (IHP). De school heeft 124 leerlingen. Op basis van de prognoses is de verwachting dat dit aantal in de toekomst snel zal dalen naar een leerlingenaantal van 88 in 2022 een leerlingenaantal van 74 in 2030. De prognose van de eerste 10 jaar geeft enige zekerheid, na 10 jaar wordt deze onzeker. Als de school in Jonkerslân zou sluiten komen er in de toekomst mogelijk nog kinderen vanuit Jonkerslân bij.

De werkgroep vindt de school erg belangrijk voor de leefbaarheid. Ze willen samen met de gemeente zoeken naar oplossingen tegen de trends als vergrijzing en ontgroening. Langezwaag wil graag een bevolkingsopbouw die dusdanig is, dat het dorp vitaal is en dat er kwalitatief goed onderwijs is, graag met een minimumniveau van 80 leerlingen.

Het bewegingsonderwijs vindt plaats in de sportzaal, welke onderdeel uitmaakt van een multifunctionele accommodatie. De sportzaal is in een goede staat van onderhoud. Jonkerslân en Luxwoude maken eveneens gebruik van de sportzaal in Langezwaag voor het bewegingsonderwijs. Als het gymlokaal in Tijnje niet wordt vervangen, is er in Langezwaag ruimte om een deel van het bewegingsonderwijs van de scholen in Tijnje op te vangen.

Het dorp beschikt tevens over een peuterspeelzaal. Er is een wachtlijst voor de peuterspeelzaal. Deze is gesitueerd in de basisschool.

4.4.3 Functie sport

Langezwaag heeft een omnivereniging met volleybal, tennis, gymnastiek etc., die gebruik maken van de sportzaal. De sportzaal is bijna iedere avond volledig bezet.

Het dorp beschikt over een wedstrijdveld en een wetraveld (wedstrijd/trainingsveld), waar V.V. Langezwaag gebruik van maakt. De behoefte van het dorp voor een wedstrijdveld is volgens de planningsnormen van NOC*NSF op dit moment 0,59. Als deze behoefte minimaal 3 jaar onder 0,5 komt, zal het wedstrijdveld op termijn niet meer worden onderhouden op dit niveau. De voetbalvereniging heeft aangegeven een terugloop in het aantal leden te zien. De voetbalvereniging heeft een eigen kantine, naast de dorpshuiskantine, in het MFA.

Langezwaag heeft ook een aantal tennisbanen. Hiervoor zijn geen criteria en uitgangspunten geformuleerd, omdat dit niet wordt beschouwd als een gemeentelijke taak.

4.4.4 Functie ontmoeten

In Langezwaag is een dorpshuis met sportzaal, kantine en kleedkamers. Het dorpshuis is onlangs nieuw gebouwd. Langezwaag heeft het dorpshuis dankzij subsidie kunnen bouwen. Er zijn geen problemen met de exploitatie.

Er is een jeugdsoos voor de jeugd van 12 – 16 jaar. Die zijn volledig zelfvoorzienend.

Voor de ouderenactiviteiten wordt door Timpaan Welzijn subsidie gegeven voor het huren van een ruimte. Verder draait het prima.

4.4.5 Functie zorg

Een werkgroep in het dorp is bezig met de voorbereidingen van een dorpssteunpunt. De start is gepland op 2 november 2012. Door middel van een enquête zijn ruim 50 vrijwilligers geworven, die ingezet kunnen worden.

4.4.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 21 woningen in Langezwaag toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 3 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 18 resterend. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de

situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien had op 1 januari 2012 81 huurwoningen in Langezwaag. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwacht de corporatie een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richt zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

De werkgroep Vitaal Langezwaag is van mening dat de bouw van woningen het antwoord is om de tendensen zoals vergrijzing en ontgroening tegen te gaan. "Om het dorp vitaal te houden zijn er starterswoningen, doorstroomwoningen en seniorenwoningen nodig, een mix van huur- en koopwoningen. Dit moet leiden tot een evenwichtige bevolkingsopbouw om de voorzieningen in stand te kunnen houden. Als de voorzieningen buiten het dorp zijn heeft dit tot gevolg dat er ook minder netwerken in het dorp zijn en dat betekent een minder vitaal dorp".

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

4.4.7 Samenvatting

Langezwaag is een woondorp, dat beschikt over verschillende voorzieningen en accommodaties. Er wordt verwacht dat er voldoende vraag blijft naar de voorzieningen en accommodaties om deze in stand te houden. Mogelijk komt in de toekomst het wedstrijdveld van de voetbalvereniging onder druk door een terugloop van het aantal leden.

4.5 Lippenhuizen

4.5.1 Algemeen

Lippenhuizen (Lippenhuzen) is van oorsprong een boerendorp. De woningbouw heeft zich voornamelijk voltrokken aan de zuidzijde van de weg. Begin jaren negentig is de dorpsuitbreiding uit het bestemmingsplan "Lippenhuizen-Oost" volgebouwd. De werkgelegenheid in Lippenhuizen richt zich vooral op de agrarische sector en op kleinschalige bedrijvigheid. Het dorp is gericht op Gorredijk en Heerenveen voor voorzieningen in onderwijs en gezondheidszorg. Voor de dagelijkse benodigdheden kunnen de inwoners van Lippenhuizen bij de supermarkt terecht, tevens is er een postagentschap in

het dorp gevestigd. Er is een buurthuis voor allerlei activiteiten en bijeenkomsten en een restaurant. Lippenhuizen heeft 1 openbare basisschool, kent een sportvereniging met de afdelingen gymnastiek, voetbal en volleybal.

4.5.2 Functie onderwijs

Er zitten 123 leerlingen op de school. De verwachting op basis van de prognose is dat dit aantal in 2022 met 49 leerlingen is teruggelopen naar 74 leerlingen. Dit aantal stijgt daarna weer iets naar 85 leerlingen in 2030. Hiermee komt het bestaansrecht van de school niet in gevaar.

De gemeente is langere tijd bezig met planvorming voor de voorzieningen en accommodaties in Lippenhuizen. De huidige school is aan vervanging toe evenals het dorps huis en de kleedruimtes voor voetbal. De gemeente is samen met het dorp in gesprek over de mogelijkheid van een MFA. Hiervoor is een raadsvoorstel in voorbereiding. De verwachting is dat deze in de raadsvergadering van december wordt behandeld. Hierbij worden drie scenario's onderzocht:

Scenario 1: MFA inclusief kleedruimtes sport

In het eerste scenario worden de school, de kleedruimtes voor de sport, de peuterspeelzaal en het dorps huis in een MFA ondergebracht. De MFA dient bij de sportvelden te worden gerealiseerd. De sportverenigingen zijn zelf verantwoordelijk voor de financiering van de kosten benodigd voor de kleedkamers.

Scenario 2: brede school zonder kleedruimtes sport

In het tweede scenario wordt het onderwijs gecombineerd met de peuterspeelzaal en het dorps huis in een brede school. Dit scenario is een goedkoper.

Scenario 3: Vervanging van accommodaties

Het laatste scenario is worden alle accommodaties apart vervangen. Alleen de peuterspeelzaal en de basisschool worden gecombineerd in dit scenario.

De basisschool gaat voor het bewegingsonderwijs naar de Skåns in Gorredijk. Het schoolbestuur zou graag zelf beschikken over een gymlokaal, omdat er veel tijd door het reizen verloren gaat. De school heeft bij vijf groepen recht op 4,5 klokuur per week bewegingsonderwijs.

De criteria en uitgangspuntennotitie, die is vastgesteld door de raad geeft dat wanneer binnen een straal van 7,5 km een dergelijke voorziening aanwezig is, kan daarmee worden volstaan. De gymaccommodatie in Gorredijk ligt binnen die grenzen. Het bewegingsonderwijs kan eventueel ook in Hemrik plaatsvinden. De sportzaal in Hemrik heeft hiervoor voldoende capaciteit.

De peuterspeelzaal heeft nu een plekje in het dorps huis. De ruimte wordt gedeeld met jeugdwerk en de speltheek. In alle scenario's krijgt de peuterspeelzaal een eigen plek bij de school. De peuterspeelzaal heeft 4 groepen en is op 4 ochtenden geopend.

De peuterspeelzaal wil kijken of gecombineerd gebruik mogelijk is met een andere partij.

Het dorp heeft aangegeven de voorkeur te hebben voor het eerste scenario.

4.5.3 Functie sport

Lippenhuizen beschikt over een wedstrijdveld voor de voetbal (THOR). Voor het wedstrijdveld is voldoende draagvlak voor de planningsnormen van NOC*NSF. De voetbalvereniging THOR werkt samen met Terwispel en Tijnje voor wat betreft de oudere jeugd. Het bestuur van de vereniging verwacht dat het ledenaantal voor de toekomst stabiel blijft. Naast leden uit het eigen dorp, komen ook een aantal leden uit Gorredijk. Dit aantal neemt steeds verder toe.

Bij het wedstrijdveld zijn twee kleedruimtes aanwezig en een noodlokaal dat als kleedruimte fungeert. De kleedruimtes laten te wensen over en moeten worden vervangen. De kleedruimtes worden in het eerste scenario met de MFA gecombineerd en worden naast voetbal ook voor bijvoorbeeld volleybal en gym gebruikt.

Mocht de raad afzien van de bouw van de MFA, zoals in scenario 1 wordt geschetst, dan worden de kleedruimtes op de huidige locatie vervangen. Deze kunnen dan niet multifunctioneel worden gebruikt, omdat de binnensporten op een andere locatie worden beoefend.

Voor de kleedruimten geldt dat nieuwbouw, verbouw, vervanging en (groot)onderhoud niet meer als een taak van de gemeente wordt beschouwd. Dit is de verantwoordelijkheid van de clubs zelf. Voetbalvereniging THOR heeft financiële middelen beschikbaar voor de nieuwbouw van 4 kleedruimtes, mocht de MFA niet doorgaan.

4.5.4 Functie ontmoeten

De ouderensoos is verlopen. Mensen werden te oud en er kwam bijna niemand meer. De ouderen die nu in het dorp wonen zoeken elkaar zelf op en ondernemen zelf georganiseerde activiteiten zoals wandelen, zwemmen enz.

4.5.5 Functie zorg

Het dorpssteunpunt in Lippenhuizen heeft haar spreekuur in het dorpshuis opgeheven. De verschillende contactpersonen van het dorpssteunpunt worden nu rechtstreeks gebeld door de bewoners die hulp nodig hebben. Geprobeerd wordt de groep contactpersonen uit te breiden. Er zijn voldoende vrijwilligers beschikbaar om hulp te bieden.

4.5.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 23 woningen in Lippenhuizen toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 2 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 21 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 100 huurwoningen in Lippenhuizen. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige

marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

De afgelopen jaren zijn er in Lippenhuizen levensloopbestendige woningen gebouwd, die in een mum van tijd waren verhuurd. Het dorp gaat ervan uit dat met de komst van de MFA in de eerste twee scenario's er op de plek van de school gebouwd gaat worden. Daarnaast wil het dorp graag appartementen realiseren in het dorpshuis. Dit moeten appartementen worden voor jongeren in de leeftijdscategorie 20-25 jaar die uit huis gaan. Er zouden zes appartementen gerealiseerd kunnen worden. De huurbehoefte wordt volgens het dorp groter, omdat veel starters geen lening voor een woning kunnen krijgen. De woonomgeving wordt als goed ervaren in het dorp.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

4.5.7 Samenvatting

De raad neemt naar verwachting in december een beslissing over de MFA. De voorzieningen die worden gecombineerd in de MFA, zijn voor een periode van 40 jaar gewaarborgd. De scenario's worden financieel doorgerekend.

Indien scenario 1 en 2 niet worden uitgevoerd, dient er alsnog een nieuwe school te worden gerealiseerd. De school kan dan eventueel op de huidige locatie worden herbouwd. De peuterspeelzaal zal in dat geval onderdeel gaan uitmaken van de basisschool. Het dorpshuis dient ook gerenoveerd/ vernieuwd te worden. De keuze voor renovatie dan wel vernieuwing wordt gemaakt op basis van kosten.

4.6 Luxwoude

4.6.1 Algemeen

Luxwoude is een van de kleinste dorpen in de gemeente. Het ligt ingeklemd tussen de A7 en de gemeentegrens met Heerenveen.

Luxwoude heeft een woonfunctie en wordt met name om die kwaliteit door de bewoners gewaardeerd. Het dorp heeft enkele kleinschalige bedrijven. De meeste inwoners van Luxwoude werken buiten het dorp. Luxwoude is gericht op Heerenveen en op Gorredijk. Het

dorp beschikt zelf over een basisschool, een dorps huis en een activiteitenterrein. De bewoners van Luxwoude maken gebruik van de sporthal in Langezwaag.

Luxwoude heeft een nieuwe dorpsvisie geschreven. Plaatselijk Belang Luxwoude zet, in de dorpsvisie, in op een groei van het dorp, om daarmee de sociale cohesie blijvend hoog te houden. Uitgangspunt is het behoud van een school met ongeveer 60 leerlingen. Plaatselijk Belang heeft berekend dat op basis van de prognoses van DHV er een groei met ongeveer anderhalve woning per jaar moet plaatsvinden om de school op dit niveau te behouden. Dit komt neer op 25 woningen tot 2030.

Daarnaast heeft Luxwoude ook een document opgesteld genaamd 'Vitaal Luxwoude' waarin ze hebben gereageerd op het project Vitaal Opsterland 1. Hieruit blijkt dat Luxwoude een erg actief dorp is en graag met de gemeente wil meedenken over de basisvoorzieningen en accommodaties. Het dorp is met twee ideeën gekomen nl.:

1. De school uitbreiden met één lokaal en het dorps huis renoveren.
2. Dorps huis en school combineren om een kostenreductie te behalen.

De voorkeur van het dorp gaat uit naar de tweede optie. Het dorp wil daarom een onderzoek naar de kostenreductie die mogelijk kan worden behaald als de school en het dorps huis worden gecombineerd.

De speelplaats bij de school is inmiddels opgeknapt en de school is met één lokaal van 40m² uitgebreid. Voor verbetering van het dorps huis heeft de gemeente subsidie toegezegd.

4.6.2 Functie onderwijs

Met betrekking tot de functie onderwijs heeft Luxwoude een basisschool. Op de basisschool zitten nu 57 leerlingen. Het leerlingenaantal is de afgelopen jaren gestegen. Op basis van de prognose is de verwachting dat het leerlingenaantal blijft stijgen tot 66 leerlingen in 2014. Daarna wordt op basis van de prognose echter verwacht dat bij ongewijzigd beleid ook in Luxwoude de ontgroening zal intreden. Dit betekent dat het aantal jongeren zal dalen en daarmee ook het aantal leerlingen. Door de daling wordt verwacht dat er over 10 jaar (2022) nog zo'n 46 leerlingen op de school zitten.

Om het leerlingenaantal van ongeveer 60 leerlingen te borgen streeft Plaatselijk Belang naar een uitbreiding van het dorp.

Onlangs is een extra lokaal aangebouwd om alle leerlingen te kunnen huisvesten. De school kan qua onderhoudsstaat volgens het vooruitzicht nog voor een periode van ongeveer 10 jaar mee. Tot die tijd heeft de school bestaansrecht, tenzij het schoolbestuur anders besluit. Na deze periode wordt de situatie opnieuw bekeken.

4.6.3 Functie sport

Luxwoude heeft geen voorzieningen en accommodaties die binnen de functie sport vallen.

4.6.4 Functie ontmoeten

Het dorps huis is vrijwel iedere avond gevuld. Er zijn veel activiteiten, waar de dorpsbewoners aan mee kunnen doen. Er wordt gekeken naar het draagvlak vanuit de inwoners. Daarop

wordt het aanbod afgestemd. Het dorpshuis kan de kosten dekken vanuit de opbrengst die ze genereren.

Het dorpshuis verkeert in een slechte staat. Er is door de gemeenteraad een subsidie beschikbaar gesteld om het dorpshuis op te knappen.

4.6.5 Functie zorg

Luxwoude heeft een dorpssteunpunt, dat telefonisch bereikbaar is. Er hoeft hiervoor geen gebruik te worden gemaakt van ruimte in het dorpshuis.

4.6.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 7 woningen in Luxwoude toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 7 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er geen woningen meer resterend. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien had op 1 januari 2012 19 huurwoningen in Luxwoude. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwacht de corporatie een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richt zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

Luxwoude heeft volgens de dorpsbewoners behoefte aan starterswoningen. Elkien trekt zich gedeeltelijk terug uit Luxwoude. Deze woningen komen op termijn te koop. Het dorp geeft juist aan behoefte te hebben aan huurwoningen.

Daarnaast heeft Plaatselijk Belang aangegeven het dorp graag uit te willen breiden met anderhalve woning per jaar, in totaal 25 tot 2030, om de voorzieningen in stand te houden. Luxwoude is een woondorp. Het wonen staat centraal, het dorp is erg goed bereikbaar, wat als een van de redenen wordt genoemd om in Luxwoude te gaan wonen. De dorpsbewoners klagen echter steeds meer over de geluidsoverlast vanaf de A7.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen. Luxwoude wil graag meewerken aan het opstellen van een HOP.

4.6.7 Samenvatting

Het dorps huis is een belangrijke ontmoetingsplek voor de inwoners van Luxwoude. Deze komt in aanmerking voor een subsidie voor bijv. renovatie. Op lange termijn wordt bij ongewijzigd beleid een daling van het aantal leerlingen in Luxwoude verwacht. De school kan qua onderhoudsstaat volgens het vooruitzicht nog voor een periode van ongeveer 10 jaar mee. Na deze periode wordt de situatie op nieuw bekeken. De mogelijkheid van een combinatie van de school en het dorps huis kan dan worden meegenomen in het onderzoek.

4.7 Terwispel

4.7.1 Algemeen

Terwispel is een woondorp. Er zijn geen winkels, hiervoor moeten de bewoners naar Gorredijk, Heerenveen of Drachten. Er zijn wel een basisschool, een peuterspeelzaal, een dorps huis, een café, sportvelden en een ijsbaan. Terwispel heeft een rijk verenigingsleven, met onder andere veel verschillende sportverenigingen. Wie lid is van de sportvereniging kan deelnemen aan o.a. de volgende sporten: voetbal, gymnastiek en tennis. Plaats van samenkomst voor de verenigingen is vaak "Us doarpshûs". Dit multifunctioneel centrum werd in 1989 met veel zelfwerkzaamheid gebouwd. Eén keer in de twee jaar is er een dorpsfeest in Terwispel.

4.7.2 Functie onderwijs

Er zitten 131 leerlingen op de basisschool in Terwispel. De voorspelling is dat dit aantal terugloopt naar 101 leerlingen in 2022. Dit aantal blijft vervolgens tot 2030 stabiel. Het gebouw is van 1957, met verbouw in 2003 en 2007 en is in goede staat. Er zijn nu 6 leslokalen. Het kan zijn dat er over een paar jaar een lokaal leeg komt door krimp van het aantal leerlingen, dan moet gekeken worden naar een ander soort invulling.

De school maakt gebruik van de sportzaal in het dorps huis voor bewegingsonderwijs. Als het gymlokaal in Tijnje niet wordt vervangen, is er voldoende ruimte om het bewegingsonderwijs van de scholen in Tijnje op te vangen

Evenals de sportzaal is ook de peuterspeelzaal gesitueerd in het dorps huis. De peuterspeelzaal is voor 3 ochtenden geopend. Dit is 1 ochtend minder dan vorig jaar omdat er minder kinderen komen.

4.7.3 Functie sport

Wispolia heeft een wetra- (wedstrijd/ training-) en wedstrijdveld voor voetbal. Alle velden worden goed bespeeld door de 130 leden. Voor de oudere jeugd van het voetballen werkt Wispolia samen met Lippenhuizen en Tijnje. Terwispel heeft een omnivereniging. Het wordt voor de vereniging steeds moeilijker om rond te komen, mede omdat ze geen eigen kantine hebben, maar gebruik maken van de kantine van het dorps huis. Het bestuur wil graag de contributies laag houden, zodat de sport laagdrempelig blijft. Op dit moment is het ledenaantal stabiel, echter ziet de sportvereniging een aantal trends. De sportvereniging probeert hier op in te spelen door te kijken naar de vraag.

Tennis heeft een kunstgrasveld. Dit is ook voor korf- en voetbal te gebruiken. Het aanleggen, onderhouden en uitbreiden van tennisbanen wordt niet als taak van de gemeente gezien. De onderhoudskosten drukken zwaar op de begroting van de tennisvereniging.

4.7.4 Functie ontmoeten

Er zijn nu 35 verenigingen actief in Terwispel die deels in het dorps huis komen. Op dit moment is er onvoldoende ruimte. Na de verbouwing van het dorps huis moet dit probleem opgelost zijn. De vergunning is al aangevraagd en verleend. De verwachting is dat na de zomer met de verbouw kan worden begonnen. In de nieuwbouw komt een jeugdsoos voor kinderen tot 14 jaar. Momenteel is opkomst afhankelijk van activiteitsaanbod.

Het wordt steeds lastiger om vrijwilligers te vinden voor het bestuur. Het dorps huis probeert zelf activiteiten te organiseren, waarbij een bestuur verantwoordelijk is.

4.7.5 Functie zorg

Er is een dorpssteunpunt bestaande uit een kleine werkgroep met buurtcontactpersonen. Hiervoor is geen ruimte nodig in het dorps huis. De meeste hulp komt van familie, burens en vrienden. Toch worden er elk jaar een paar mensen geholpen door het dorpssteunpunt.

4.7.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 12 woningen in Terwispel toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto geen woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 12 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporatie Elken had op 1 januari 2012 64 huurwoningen in Terwispel. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktstandigheden en het beperkte budget verwacht de corporatie een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richt zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

In de dorpsvisie van Terwispel staat onder meer het volgende.

Gewenste situatie.

1. Geen nieuwbouw meer, wel herbouw en aanpassing als bv boerderij functie verliest.
2. Starterwoningen – huur en koop, goedkope mogelijkheden naast duurdere.

Volgens de werkgroep Vitaal Opsterland heeft het dorp behoefte aan een aantal starterswoningen voor 20-25 jarige jongeren. Door starterswoningen te realiseren wil het dorp ontgroening voorkomen.

Het dorp ziet er netjes en verzorgd uit. De berm van de Spaltenbrêge binnen de bebouwde kom wordt 2 x per jaar door de gemeente wordt gemaaid. Vrijwilligers in het dorp willen dit zelf graag maaien en de middelen die hierdoor vrij komen, wil de werkgroep graag elders inzetten.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP. O.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdende met de demografische ontwikkelingen zal daarbij specifieke aandacht uitgaan naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

4.7.7 Samenvatting

Terwispel is een actief woondorp, waar geen voorzieningen onder druk komen te staan. Met de verbouw van het dorps huis is het dorp klaar voor de toekomst.

4.8 Tijnje

4.8.1 Algemeen

Tijnje behoort tot de wat grotere kernen van de gemeente Opsterland en is een plusdorp. Het inwonersaantal is gestaag gegroeid naar 1529 inwoners eind 2008. De bedrijvigheid in het dorp wordt zoveel mogelijk geconcentreerd langs de uitvalsweg richting de A7. Tijnje ligt dichtbij Gorredijk, maar is voor veel regionale voorzieningen vooral gericht op Heerenveen. Tijnje beschikt over een goed voorzieningenniveau, deze voorzieningen versterken de leefbaarheid van het dorp. Zo zijn er twee basisscholen, een gymnastiekruimte, een dorps huis, een kerk en een begraafplaats, een huisarts, een wooncomplex voor ouderen, sportvelden en een natuurzwembad. Daarnaast zijn er nog een aantal commerciële voorzieningen.

4.8.2 Functie onderwijs

Tijnje heeft twee basisscholen. Zowel obs De Pols als cbs De Rank, zullen de komende jaren vrijwel stabiel blijven in het aantal leerlingen (zo rond de 80). Obs De Pols gaat volgend jaar van 5 naar 4 combinatiegroepen. Eerder had deze school meer leerlingen.

Obs De Pols, is bijna afgeschreven en komt volgens de criteria van het huidige beleid voor vernieuwing in aanmerking. Cbs De Rank komt na 2018 voor vervanging in aanmerking. Vanuit de criteria van het huidige beleid worden de boekwaardes van de gebouwen, de afschrijvingstermijnen, de exploitatie en de onderhoudskosten van de gebouwen meegewogen.

De wens van beide schooldirecteuren is om de scholen op langere termijn onder een dak te verenigen. Mogelijk biedt dit kansen voor buitenschoolse en tussenschoolse opvang. Ook een aantal vertegenwoordigers uit het dorp is voorstander voor een multifunctioneel gebouw. Als ideaal wordt gezien als ook het dorps huis wordt gecombineerd in een multifunctioneel gebouw. Daarnaast willen de vertegenwoordigers in Tijnje graag nader onderzoeken of er ook andere voorzieningen kunnen worden ondergebracht, zoals een peuterspeelzaal, zorgvoorzieningen (huisarts, fysiotherapie), gymnastiekvoorzieningen, culturele educatie (muziek en toneel) en eventueel horeca en winkelvoorzieningen. Het dorp is zich ervan bewust dat De Rank nu nog niet voor vernieuwing in aanmerking komt. In 2018 zijn zowel De Pols, De Rank als het dorps huis volledig afgeschreven.

De basisscholen staan op hetzelfde terrein. Het gymnastiekgebouw is hier ook gesitueerd. Beide scholen geven in het gebouw bewegingsonderwijs. De gymnastiekzaal wordt overdag volledig benut door de basisscholen. De woensdagmiddag is niet bezet door de scholen.

Het gymnastiekgebouw is gedateerd, maar kan op basis van het huidige onderhoudsniveau nog ongeveer 10 jaar mee. De Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Opsterland 2010 schrijft voor dat een gymnastiekruimte binnen een straal van 7,5 km. beschikbaar moet zijn. Binnen deze straal zijn andere accommodaties voor bewegingsonderwijs aanwezig.

Plaatselijk Belang geeft aan dat het huidige gymlokaal op lange termijn niet houdbaar is, maar wil de mogelijkheid onderzoeken van een multifunctionele zaal in de MFA waar je zowel sportactiviteiten als ook festiviteiten en toneelvoorstellingen kan houden. Door efficiënt gebruik kunnen met minder middelen meer functies worden behouden, volgens Plaatselijk Belang.

Tijnje en Nij Beets liggen ongeveer 5 km. uit elkaar. Er is onvoldoende capaciteit om het volledige bewegingsonderwijs van de scholen in Tijnje op te vangen. Bovendien is ook de toekomst van het gymlokaal in Nij Beets onzeker. Dit gymlokaal kan net als in Tijnje nog ongeveer 10 jaar mee en komt op basis van de criteria en uitgangspunten ook niet voor vernieuwing in aanmerking.

Tijnje kan gebruik maken van de sportzaal in Terwispel, Langezwaag of in Gorredijk. Deze liggen binnen een straal van 7 km. afstand van Tijnje. In de huidige situatie is er theoretisch voldoende capaciteit om het bewegingsonderwijs en de verenigingssporten van Tijnje te verdelen over deze dorpen.

De peuterspeelzaal van Tijnje zit in het huidige dorps huis. De peuterspeelzaal heeft een aantal groepen en komt niet in gevaar.

4.8.3 Functie sport

Tijnje heeft verschillende sportverenigingen. Er zijn signalen dat het aantal leden terugloopt voor tennis, voetbal en volleybal.

De gymnastiekvereniging en de volleybalvereniging maken gebruik van de gymnastiekzaal bij de scholen. De gymnastiekruimte is door deze verenigingen vier avonden bezet. In de winter

wordt er door de voetbalvereniging ook een avond ingevuld. Als het gymlokaal niet vervangen wordt leidt dit tot een versplintering van de sportactiviteiten van het dorp.

Door de terugloop van het aantal leden, kan er een wedstrijdveld voor de voetbal in gevaar komen. Er zijn twee wedstrijdelden en een trainingsveld. Volgens de planningsnormen van NOC*NSF is de behoefte van Tijnje 0,66 wedstrijdveld. Het criterium voor een tweede wedstrijdveld is een planningsnorm van tenminste 1,25 wedstrijdveld. Indien het dorp drie jaar lang onder deze norm blijft, zal de gemeente de maaiintensiviteit terugbrengen. De voetbalvereniging Tijnje werkt samen met Terwispel en Lippenhuizen voor wat betreft de jeugd. Het dorp wil als plusdorp graag de velden behouden.

De verenigingen willen de mogelijkheid voor een omnivereniging onderzoeken. Daarbij wordt de samenwerking gezocht met beide scholen om meer leden aan te trekken. De verenigingen zien door de eventuele MFA kansen voor mooie faciliteiten waardoor er nieuwe leden aangetrokken kunnen worden.

4.8.4 Functie ontmoeten

Tijnje is een erg actief dorp met meer dan 50 verenigingen. Het dorps huis is een spil in veel activiteiten en staat op hetzelfde terrein als obs De Pols en cbs De Rank. De jeugdsoos heeft een eigen plek in het dorps huis. Het dorps huis in Tijnje is erg gedateerd en volledig afgeschreven. De voorkeur van de inwoners in Tijnje gaat uit om deze te vervangen en een plekje te geven in een MFA.

Het vinden van vrijwilligers wordt steeds moeilijker. Voor eenmalige klussen zijn mensen bereid zich in te spannen. Voor structurele klussen is het steeds lastiger vrijwilligers te vinden.

4.8.5 Functie zorg

Tijnje heeft een dorpssteunpunt. Het fysieke spreekuur in het dorps huis is opgeheven en het dorpssteunpunt is nu alleen telefonisch bereikbaar.

De huisarts in Tijnje zoekt naar een nieuwe locatie voor zijn huisartsenpraktijk. Hij heeft nu een praktijk aan huis, welke hij over 4 jaar wil overdragen. Een MFA zou een mooie locatie kunnen zijn voor een huisartsenpraktijk, volgens de dorpsbewoners, omdat het een belangrijke financiële drager onder het MFA kan zijn. Bezoek aan de huisarts kan dan worden gecombineerd met bijvoorbeeld het bestellen van boodschappen en het ontmoeten bij de ouderensoos of ouderengymnastiek.

4.8.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 32 woningen in Tijnje toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 17 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 15 resteren. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de

situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien had op 1 januari 2012 134 huurwoningen in Tijnje. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richt zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

De inwoners geven aan dat het fijn en praktisch wonen is in Tijnje. Tijnje heeft een goede ontsluiting naar heel Noord-Nederland. Vele leeftijdscategorieën willen graag in het dorp (blijven) wonen. Er is weinig leegstand. Het dorp wil graag levensloopbestendige woningen realiseren. Voor iedere doelgroep dient een passende woning aanwezig te zijn, zowel financieel als per levensfase.

Het dorp wil graag dat het oude bedrijventerrein De Ripen wordt herontwikkeld. Hier kan de functie wonen worden gecombineerd met recreatie en werken. Dit heeft voor het dorp prioriteit boven ontwikkeling van Riperwâlden II en III.

Openbare ruimtes zorgen voor woongenot. Bijna elke buurt in Tijnje heeft een eigen speeltuintje. Er wordt waarde gehecht aan dat de straten en het groen netjes onderhouden blijven door de gemeente.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Bij een HOP wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

4.8.7 Samenvatting

Voor Tijnje is een aantal scenarios's mogelijk. Het dorp wil graag met de gemeente in gesprek over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Plaatselijk belang is erg realistisch, maar heeft de voorkeur om een aantal functies te combineren. Voor Tijnje is het van belang dat op korte termijn wordt gestart met een onderzoek naar een MFA, zodat deze eventueel in 2018 kan worden gerealiseerd. Dit voorkomt verder verval van de gebouwen en vergroot de aantrekkingskracht van het dorp.

Scenario 1: MFA inclusief gymlokaal

Het eerste scenario betreft een MFA waar in ieder geval de scholen, de gymnastiekruimte, de peuterspeelzaal en het dorps huis in worden ondergebracht. Volgens de criteria en uitgangspunten komt het dorp echter niet voor vernieuwing van de gymnastiekruimte in aanmerking. Plaatselijk Belang wil graag samen met de gemeente onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor een gymzaal met betalende gebruikers. Hoewel het dorp zich realiseert dat dit een financiële uitdaging is, ziet Tijnje voldoende mogelijkheden om deze te realiseren.

Scenario 2: MFA zonder gymlokaal

In dit scenario worden alleen de scholen, de peuterspeelzaal en het dorps huis in een brede school/MFA ondergebracht.

Scenario 3: Accommodaties apart vervangen

In dit scenario wordt alles stuk voor stuk vervangen. Dit laatste is echter niet wenselijk, omdat alle gebouwen nu naast elkaar staan. Door functies te combineren kunnen er bouwkosten bespaard worden, daarnaast kunnen de organisaties kosten besparen door een betere samenwerking en ruimtes te delen.

5. Scenario's voor dorpen in het woonservicegebied Beetsterzwaag

5.1 Beetsterzwaag-Olterterp

5.1.1 Algemeen

Beetsterzwaag (Beetstersweach) heeft een heel eigen karakter. Diverse monumentale panden en tuinen aan de Hoofdstraat herinneren aan de rijke adellijke bewoners in de 18e en 19e eeuw. Daarnaast onderscheidt het zich door enkele stijlvolle restaurants en bijzondere winkels, boetieks en galerieën en goede wandel- en fietsmogelijkheden in de bossen. Dit trekt veel bezoekers aan.

Beetsterzwaag heeft een gemengde bevolking met relatief veel ouderen. Men is er tevreden over de voorzieningen. Zo zijn er enkele winkels voor de dagelijkse benodigdheden en is er een huisarts en een apotheek. Voor activiteiten kan men gebruik maken van meerdere (ontmoetings)ruimten en diverse sport- en recreatievoorzieningen. Er zijn twee basisscholen voor de kinderen uit het dorp, een peuterspeelzaal, een kinderopvang en een muziekschool. De bibliotheek is sinds kort gevestigd in het dorps huis. Er is een verpleeghuis en er zijn woonvormen voor ouderen. Verhoudingsgewijs zijn er veel huurwoningen. Er zijn twee kerken in Beetsterzwaag en één in Olterterp.

Door het specifieke karakter van Beetsterzwaag zijn er enkele grote instellingen gevestigd, zoals Talant, Revalidatie Friesland met daarbij School Lyndensteyn, Hotel Lauswolt, en Asset Control. Ook het gemeentehuis staat in Beetsterzwaag. Inwoners van het dorp maken gebruik van enkele van de voorzieningen van deze instellingen, zoals de Sporthal van Revalidatie Friesland.

Beetsterzwaag heeft medio 2011 haar dorpsvisie aan het gemeentebestuur aangeboden. Daarin is onder andere aandacht voor sociale samenhang, ontmoetingsmogelijkheden, voorzieningen voor ouderen en jongeren, de woon- en leefomgeving, het onderscheidende karakter van de Hoofdstraat, woningbouw, verkeer en veiligheid, bereikbaarheid en parkeren, maar ook het faciliteren van de grote instellingen die veel werkgelegenheid bieden. Ook gaat men in de dorpsvisie in op de kansen die er zijn om bezoekers aan te trekken.

Olterterp is het kleinste dorp van Opsterland en heeft geen basisvoorzieningen. Daarom doet Vitaaal Opsterland verder geen uitspraken over Olterterp. Onder andere via plaatselijk belang is het dorp nauw gelieerd aan Beetsterzwaag.

5.1.2 Functie onderwijs

Er zijn twee basisscholen in Beetsterzwaag: Cbs De Paedwizer met 265 leerlingen en obs De Trime met 62 leerlingen. Ook in Beetsterzwaag slaat de ontgroening verder toe. De verwachting is dat het totaal aantal leerlingen de komende tien jaar met ruim 60 leerlingen afneemt tot ongeveer 265. Daarna stabiliseert het aantal leerlingen zich en neemt mogelijk zelfs licht toe.

Bij De Trime is de terugloop in leerlingen al een aantal jaren merkbaar. Twee van de vijf lokalen zijn niet meer in gebruik. Dit drukt zwaar op de exploitatie van de school. De Paedwizer heeft tot nu toe minder last van de ontgroening, maar krijgt waarschijnlijk in de toekomst ook met leegstand te maken. Op basis van de prognoses is de verwachting dat daar in 2014 een lokaal en in 2017 een tweede lokaal over zijn.

Zowel de gemeente, de beide scholen als Plaatselijk Belang vinden het voor het centrumdorp Beetsterzwaag belangrijk dat er zowel een sterke openbare als een sterke christelijke basisschool is. Het al enkele jaren afnemende leerlingenaantal van De Trime vormt echter een reden tot zorg. Plaatselijk Belang en de directies van beide scholen vinden het belangrijk dat De Trime niet nog kleiner wordt. PRIMO-Opsterland streeft naar een leerlingenaantal van minimaal 70 en het liefst 80 leerlingen. Dit laatste getal komt overeen met het door de raad vastgestelde streefcijfer van de gemeente.

Volgens de directies en de besturen van beide scholen zijn de verschillen in de huidige leerlingenaantallen aan een aantal factoren te wijten. Zo staat De Paedwizer al jaren goed bekend, terwijl De Trime nog last heeft van de dip waarin het openbaar onderwijs enkele jaren geleden zat. Ook zijn de verschillen in identiteit van de scholen voor een aantal ouders belangrijk. Aan verschillen in kwaliteit ligt het volgens de beide scholen niet. Dat zit op beide scholen wel goed.

Wat ook meespeelt, is de locatie van de scholen. De Paedwizer ligt in de meer kinderrijke buurt van Beetsterzwaag en heeft het voordeel dat kinderopvang en peuterspeelzaal direct naast de school staan. Voor veel ouders is dat praktisch. De Trime heeft deze voordelen niet. PRIMO heeft daarom een aanvraag voor een nieuw schoolgebouw voor De Trime bij de gemeente ingediend. PRIMO wil op korte termijn een nieuwe (brede) school op een locatie dicht bij de peuterspeelzaal, de kinderopvang en bij De Paedwizer. Plaatselijk Belang en de directie van De Paedwizer ondersteunen dit.

De peuterspeelzaal en de kinderopvang vallen onder de verantwoordelijkheid van Timpaan. Zij zijn gezamenlijk gehuisvest in de locatie De Kubus. Er is 1 lokaal voor de peuterspeelzaal, waar 3 groepen in totaal 6 dagdelen gebruik van maken. Er zijn 3 groepen naschoolse opvang (NSO) en 2 groepen kinderopvang (dag). Door de ontgroening en het Rijksbeleid (lagere toeslagen voor kinderopvang) neemt het aantal kinderen op de NSO en kinderopvang af. Het aantal kinderen op de peuterspeelzaal neemt juist wat toe. In De Kubus staat nu 1 lokaal leeg en waarschijnlijk is er begin volgend jaar een tweede ruimte over. Het gebouw De Kubus is rond 2020 afgeschreven. Er moet veel onderhoud worden verricht. Hiervoor heeft Timpaan een plan opgesteld dat ervan uitgaat dat men nog 5 of 10 jaar op de locatie kan blijven. Op niet al te lange termijn heeft Timpaan behoefte aan een nieuw gebouw waarvan de capaciteit beter aansluit bij de vraag.

Alle partijen streven daarom naar de vorming van een brede school, waarbij beide scholen gezamenlijk met kinderopvang, peuterspeelzaal en als het kan de muziekschool onder één dak zijn gehuisvest. Dit vergemakkelijkt de samenwerking tussen de verschillende partijen. Dit is goed is voor de kinderen en biedt mogelijkheden om op de toekomstige vraag van (tweeverdienende) ouders in te spelen. Bovendien kan men bepaalde faciliteiten en ruimtes

delen. In een nieuw gezamenlijk gebouw is de capaciteit beter afgestemd op het toekomstig aantal leerlingen en kunnen eventuele verschuivingen in leerlingen tussen de ene en de andere school qua huisvesting makkelijker worden opgevangen. Bij de vorming van de brede school mogen niet alleen de overlevingskansen van De Trime centraal staan. Een brede school heeft alleen kans van slagen als het voor alle partijen voordelen biedt. Een brede school mag niet ten koste gaan van de positie van De Paedwizer.

Om De Trime als sterke school te handhaven is op korte termijn actie wenselijk en zou spoedig aan de bouw van een brede school moeten worden begonnen. Dilemma is echter dat er vanuit de onderwijswetgeving op dit moment onvoldoende gronden zijn om medewerking te verlenen en vanuit financieel oogpunt vervanging van het schoolgebouw van De Paedwizer op korte termijn nog niet aan de orde is. Vanuit de criteria van het huidige beleid worden de boekwaardes van de gebouwen, de afschrijvingstermijnen, de exploitatie en de onderhoudskosten van de gebouwen meegewogen. De Paedwizer heeft nog een boekwaarde van ruim € 600.000,--. Met een afschrijving van jaarlijks zo'n € 50.000,- zou vervanging tussen 2020-2022 pas aan de orde zijn. Voor De Trime ligt dit anders. Hier resteert een boekwaarde van iets meer dan € 100.000,--. Wat dat betreft kan het gebouw op vrij korte termijn worden vervangen maar dan meer vanuit instandhoudingbeleid dan vanuit een voorziening onderwijshuisvesting.

Vanuit het uitgangspunt dat er voor de Trime snel actie nodig is en dat het einddoel gezamenlijke huisvesting binnen een brede school moet zijn, komen er twee scenario's in beeld:

1. Gefaseerd bouw van een gezamenlijk brede schoolgebouw. Eerst nieuwbouw van de Trime en eventueel kinderopvang en peuterspeelzaal. Een aantal jaren later kan ook de nieuwe Paedwizer worden aangebouwd.

Dit maakt een snelle oplossing van het probleem voor de Trime mogelijk, maar is geen optimale basis voor samenwerking. Dat het om twee aparte scholen gaat wordt dan benadrukt. Ook is er in de tweede fase overlast door bouwactiviteiten naast al in gebruik zijnde onderwijsgebouwen. Mogelijk is gefaseerd bouwen duurder.

2. Brede school komt er in één keer met alle partijen tegelijkertijd.

Dit straalt vanaf het begin gezamenlijkheid uit en biedt de beste kansen voor een goede samenwerking tussen alle partijen. Echter, als al op korte termijn gebouwd moet worden, moet de boekwaarde van de Paedwizer versneld worden afgeschreven.

Voor de locatiekeuze moet een studie worden verricht. Beide scenario's zijn in ieder geval mogelijk op de huidige locatie van de Paedwizer en de Kubus. Daar is voldoende ruimte. Er zal dan tijdens de bouw wel tijdelijke huisvesting voor de Kubus en de Paedwizer nodig zijn. Gefaseerde uitvoering op deze locatie zou voor de Paedwizer wrang zijn. 'De burens zitten al in een mooi gebouw, terwijl de Paedwizer daar nog een paar jaar op moet wachten.

De beide scholen maken voor het bewegingsonderwijs gebruik van de sporthal van Revalidatie Friesland. Mocht het gymlokaal in Nij Beets niet vervangen worden, dan is er in deze hal voldoende capaciteit om ook het bewegingsonderwijs uit dat dorp op te vangen.

5.1.3 Functie sport

In de dorpsvisie van Beetsterzwaag staat dat er voldoende sportaccommodaties in Beetsterzwaag zijn. De zaalsporters kunnen gebruik maken van de sporthal en de fitnessruimte van Revalidatie Friesland. Voor de buitensporters zijn er voetbalvelden, tennisbanen en een golfbaan. Deze zijn te vinden op verschillende locaties. De buitensportverenigingen hebben ieder een eigen clubgebouw en kleedruimtes. Het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van opstallen (kleedruimtes, kantines) is geen gemeentelijke taak. De clubs zijn hier zelf verantwoordelijk voor. Hierover doet Vitaal Opsterland verder dan ook geen uitspraken.

De voetbalvereniging beschikt over twee wedstrijdelden: een natuurgrasveld en een kunstgrasveld. Daarnaast is er een natuurgrasveld dat dienst doet als oefenveld. Daarmee zit de voetbalvereniging voldoende ruim in het jasje. Investerings- en uitbreidings- of vernieuwingsprojecten zijn op korte en middellange termijn niet nodig. Voorlopig lijkt ook inkrimping van het aantal velden niet aan de orde.

De tennisvereniging beschikt over vijf tennisbanen. De demografische ontwikkelingen lijken geen grote invloed op het aantal mensen dat tennis speelt. Voor golf ligt dat anders, hier kan men een toename van het aantal golfers verwachten. Vitaal Opsterland doet verder geen uitspraken over het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van tennis- en golfbanen. Dit is de verantwoordelijkheid van de clubs zelf.

De zaalsportverenigingen (gymnastiek, volleybal) en in de winter enkele veldsporters maken gebruik van de sporthal van Revalidatie Friesland. Deze hal wordt ook door zaalsporters uit Nij Beets gebruikt.

5.1.4 Functie ontmoeten

Er zijn diverse locaties waar verenigingen hun activiteiten uitvoeren en mensen elkaar ontmoeten, zoals het dorps huis (De Buorskip), Ons Huis, het activiteitencentrum voor ouderen, dagopvang Boekehiem, de kerken, het gebouw van de padvinderij, de speeltuinen/terreinen en natuurlijk de scholen, de diverse sportlocaties, de winkels en de horecagelegenheden. Op de tieners na is men redelijk tevreden over de ontmoetingsfaciliteiten in het dorp.

Het dorps huis De Buorskip draait weer goed. Sinds kort is de bibliotheek hier ondergebracht. Daarvoor is de ruimte voor de jeugdsoos opgeofferd. Het idee is om de jeugdsoos een andere plek in de Buorskip te geven. Op dit moment wordt de Buorskip uitgebreid en aangepast. De Buorskip kan dan weer jaren mee.

Het activiteitencentrum voor ouderen wordt druk bezocht. Recentelijk is het oude 'dienstencentrum' gesloopt en tijdelijk gehuisvest in Het Trefpunt op locatie De Wissel van

Talant. Het activiteitencentrum krijgt een nieuw onderkomen binnen het Mooiland Vitalis complex.

5.1.5 Functie zorg

In Beetsterzwaag is een van de Informatiepunten Wmo. Hier kunnen bewoners terecht met al hun vragen op het gebied van wonen, welzijn, zorg, opvoeden en opgroeien. Het Informatiepunt geeft informatie en advies en helpt bij het aanvragen van voorzieningen.

Voor hulp kan men vaak terecht bij familie en burens en diverse vrijwilligersorganisaties zoals Rode Kruis, Humanitas, PlusBus. Toch zijn er binnen Beetsterzwaag ideeën om vormen van burenzorg en straatzorg te bevorderen door bijvoorbeeld de inzet van fitte gepensioneerden en jongeren (maatschappelijke stage). Om de ideeën vorm te geven zijn er een aantal bijeenkomsten georganiseerd met plaatselijke organisaties, Timpaan Welzijn en de gemeente. Tot een concrete aanpak heeft dit nog niet geleid.

Om dit te faciliteren is in Beetsterzwaag gestart met een pilot voor een digitale vrijwilligersvacaturebank. Dit komt niet alleen de burens- en straatzorg ten goede, maar ook het meer traditionele vrijwilligerswerk bij de diverse organisaties, verenigingen en instellingen in Beetsterzwaag. Enkele vrijwilligers hebben de verantwoordelijkheid op zich genomen om de dagelijkse werkzaamheden voor de vrijwilligervacaturebank op zich te nemen. Timpaan draagt zorg voor het technische beheer en de training van de vrijwilligers

5.1.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 100 woningen in Beetsterzwaag toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 40 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 60 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien, WoonFriesland en Mooiland Vitalis hadden op 1 januari 2012 samen 418 huurwoningen in Beetsterzwaag. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

Voor wonen hanteert het dorp in de dorpsvisie de volgende uitgangspunten:

- door herontwikkeling inspelen op nieuwe behoeften zonder de groene kwaliteit van Beetsterzwaag aan te tasten
- vernieuwen van verouderde woningen/verouderde sociale woningbouw
- bij nieuwbouw aandacht voor energiezuinig bouwen
- meer (goedkope) huurwoningen en betaalbare woningen voor starters, alleenstaanden en ouderen.

Het is moeilijk om in Beetsterzwaag nog ruimte te vinden voor uitbreiding. Verdere nieuwbouw ten koste van bos wordt in de dorpsvisie van het dorp afgewezen. Nieuwbouw kan op termijn mogelijk plaatsvinden op vrijkomende terreinen (school, zorginstelling, bedrijf). Dit moet verder onderzocht worden.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

5.1.7 Samenvatting

In Beetsterzwaag is er geen noodzaak om accommodaties en voorzieningen op te heffen of uit te breiden. Nieuwe investeringen lijken de komende tien jaar alleen bij het onderwijs nodig. De voetbalvelden en zaalsportaccommodaties zijn up to date, het dorps huis is/wordt aangepast en uitgebreid en de werkzaamheden voor het nieuwe onderkomen van het activiteitencentrum voor ouderen zijn in volle gang.

Onderwijspartijen, plaatselijk belang en gemeente streven naar het realiseren van een brede school in Beetsterzwaag met daarin de twee scholen, de peuterspeelzaal, de kinderopvang en zo mogelijk ook de muziekschool deel. Dit is goed voor de kinderen en het onderwijs en belangrijk voor het voortbestaan van obs De Trime. De verwachting is dat daardoor verdere daling van het aantal leerlingen op deze school kan worden voorkomen. De partijen realiseren zich dat een brede school alleen kans van slagen heeft als het voor alle partijen voordelen biedt. Een brede school mag niet ten koste gaan van de positie van De Paedwizer.

Voor De Trime is realisatie van een brede school op zeer korte termijn gewenst. Er zijn daarvoor kansen, want het schoolgebouw van De Trime is op korte termijn aan vervanging toe en ook het onderkomen van kinderopvang en peuterspeelzaal is gedateerd. Een belangrijk knelpunt is echter dat (volgens afschrijvingscriteria) vervanging van het schoolgebouw van cbs De Paedwizer pas tussen 2020-2022 aan de orde is.

Zo komen er voor de onderwijshuisvesting in Beetsterzwaag twee scenario's in beeld:

1. Gefaseerd bouw van een gezamenlijk brede schoolgebouw. Op korte termijn nieuwbouw van de Trime en eventueel kinderopvang en peuterspeelzaal. Een aantal jaren later volgt de Paedwizer (nadruk op voorkomen voortijdig afschrijven De Paedwizer).
2. Brede school komt er in één keer met alle partijen tegelijkertijd (nadruk op gezamenlijkheid).

Voor de locatiekeuze van een brede school moet een studie worden verricht. Dit moet worden afgestemd op de ontwikkelingen bij enkele zorginstellingen. Beide scenario's zijn in ieder geval mogelijk op de huidige locatie van de Paedwizer en de Kubus.

5.2 Nij Beets

5.2.1 Algemeen

Nij Beets is een jong streekdorp, gesticht door veenarbeiders dat is ontstaan toen de turfwinning rond 1860 begon. In Nij Beets staat het museum It Damshûs/Súdergemaal, dat gewijd is aan de geschiedenis van de veenderij.

Nij Beets beschikt over een goed dagelijks voorzieningenniveau. Er zijn diverse soorten voorzieningen zoals scholen, een dorpshuis, twee kerken met begraafplaats, een woonvorm voor ouderen, een bank, sportvelden, een zwembad en diverse winkels. Het dorp is voor regionale voorzieningen vooral op Drachten gericht. Er is een busverbinding met Heerenveen en via Beetsterzwaag met Drachten.

Het dorp heeft enkele jaren geleden een dorpsvisie opgesteld. Er is daarin veel aandacht voor de uitstraling en identiteit van het dorp. Het dorp vindt het belangrijk dat de aankleding van het dorp refereert aan het verleden en het karakter van Nij Beets. Het dorp streeft naar een geleidelijke groei van het aantal woningen, het concentreren van scholen, peuterspeelzaal, dorpshuis en kerkelijk zalencentrum in een brede school, een kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte, het versterken van de toeristisch/recreatieve kwaliteiten, een bloeiend bedrijfsleven en het behouden van de sociale verbondenheid en inzet.

5.2.2 Functie onderwijs

Er zijn twee basisscholen in Nij Beets. De openbare basisschool De Jasker heeft 87 leerlingen. Op basis van de onderwijsprognoses is de verwachting dat dit aantal in 2020 is verminderd tot ongeveer 70 leerlingen. Obs De Jasker heeft een lokaal over. Cbs De Arke heeft nu 125 leerlingen en volgens de prognoses in 2020 ongeveer 100.

De basisscholen staan op hetzelfde terrein. De Jasker heeft net een aanpassing gehad in het kader van onderwijskundige vernieuwing. Het gebouw kan door deze aanpassing nog prima 10 jaar mee. Daarna wordt bekeken of en op welke termijn de school voor vervanging in aanmerking komt.

Het schoolgebouw van De Arke is onlangs uitgebreid. Vervanging is op korte termijn niet aan de orde. Vanuit de criteria van het huidige beleid worden de boekwaardes van de gebouwen, de afschrijvingstermijnen, de exploitatie en de onderhoudskosten van de gebouwen meegewogen. De Arke heeft een boekwaarde van ruim € 675.000,--. Op basis van de afschrijving zou vervanging na 2030 pas aan de orde zijn.

Het gymlokaal staat tussen de beide scholen, die het beiden gebruiken voor het bewegingsonderwijs. Het gymlokaal is gedateerd, maar kan qua staat van onderhoud nog

zeker 10 jaar mee. Het is geen automatisme dat de gemeente daarna investeert in renovatie of vervangende nieuwbouw. Volgens de criteria moet er een gymnastiekruimte voor een school beschikbaar zijn binnen een straal van 7.5 km. In theorie is voldoende capaciteit in Beetsterzwaag om het bewegingsonderwijs van Nij Beets op te vangen.

De peuterspeelzaal heeft 2 groepen (4 dagdelen) en is ideaal gelegen tussen beide scholen. De samenwerking met beide scholen is uitstekend. De peuterspeelzaal is tijdelijk (tot uiterlijk 2014) gehuisvest in een noodlokaal. Voor 1 september 2014 komt de peuterspeelzaal in het lege lokaal van De Jasker.

Samen met beide scholen voert Timpaan Kindercentra een behoeftepeiling uit voor naschoolse opvang. Timpaan denkt dat dit kansrijk is.

De werkgroep onderwijs van Nij Beets heeft aangegeven in de vervanging van basisschool De Jasker een unieke kans te zien om een brede school te realiseren. Daarbij wil de werkgroep het gymlokaal graag behouden, omdat ook een aantal verenigingen gebruik maakt van het gymlokaal, waaronder de volleybal- en gymnastiekvereniging.

5.2.3 Functie sport

Nij Beets beschikt over twee wedstrijdelden en een trainingsveld voor de voetbal (V.V. Blue Boys). De capaciteit is goed afgestemd op het aantal spelers. Er is geen reden om het aantal velden in te krimpen of uit te breiden.

Nij Beets heeft twee tennisbanen. Het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van tennisbanen is de verantwoordelijkheid van de club zelf.

De voetballers, tennissers en bijvoorbeeld ook de jeu de boulers maken gebruik van de kantine en kleedruimtes van de Stichting Sportgebouw Nij Beets. Deze stichting is verantwoordelijk voor het onderhouden en vernieuwen van deze opstallen.

Ook voor het zwembad geldt dat het wordt geëxploiteerd door een plaatselijke stichting en dat het onderhoud en de vernieuwing van het bad de verantwoordelijkheid van de stichting zelf is. Het dorp vindt het zwembad van toegevoegde waarde voor de leefbaarheid van het dorp en de omgeving.

Omdat de gemeente geen directe rol speelt bij het onderhoud en vernieuwen van de tennisbanen, de kantine en kleedruimtes en het zwembad, doet Vitaal Opsterland daar verder ook geen uitspraken over.

Het gymlokaal is primair bedoeld voor het bewegingsonderwijs van de scholen. Het wordt in de namiddag en avond recreatief en voor trainingen gebruikt door de ouderengym, de volleybal- en gymvereniging en in de winter door de voetbalvereniging. Het gymlokaal voldoet niet aan de eisen om er officiële wedstrijden te houden. Voor wedstrijden moet men uitwijken naar sportzalen of sporthallen in andere dorpen (Beetsterzwaag). Als het gymlokaal niet vervangen wordt, moet men voor alle sportactiviteiten uitwijken naar andere dorpen, wat tot een versplintering van deze activiteiten kan leiden.

5.2.4 Functie ontmoeten

In het dorps huis in Nij Beets vinden veel activiteiten plaats. Ook de jeugdsoos en de ouderensoos vinden er onderdak. De werkgroep ontmoeten van Nij Beets hecht veel waarde aan deze activiteiten ter versterking van de sociale cohesie. Naast het dorps huis wordt ook it Damshûs gebruikt voor een aantal dorpsactiviteiten. Het dorp heeft geen moeite met de exploitatie van het dorps huis.

5.2.5 Functie zorg

De werkgroep zorg van Nij Beets vindt het belangrijk dat alle leeftijdsgroepen er goed kunnen wonen. Met het oog op de vergrijzing wil men zoveel mogelijk voorzieningen en accommodatie behouden (huisarts) of verkrijgen om ouderen zolang mogelijk in het eigen dorp te laten wonen. Het dorp ontplooit daartoe zelf ook een aantal activiteiten. Zo is er de signaalgroep die op grond van signalen en vragen van bewoners vrijwilligers kan inzetten voor praktische klussen.

5.2.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 52 woningen in Nij Beets toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 20 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 32 resterend. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 120 huurwoningen in Nij Beets. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

In de dorpsvisie geeft het dorp aan te streven naar het realiseren van 5 tot 7 nieuwe woningen per jaar, zodat jong en oud in Nij Beets kunnen blijven wonen. Er moet een goede mix zijn van betaalbare (huur) woningen voor starters, woningen voor jonge gezinnen, woningen die geschikt zijn voor ouderen en woningen voor het midden en duurdere segment. De werkgroep wonen van Nij Beets wil samen met Elkien en WoonFriesland een visie ontwikkelen over op welke doelgroepen men zich moet richten. Elkien heeft in Nij Beets veel woningen en weet veel over de behoeften en kansen voor het dorp.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

5.2.7 Samenvatting

Voor Nij Beets is het scenario voor de komende tien jaar dat de huidige voorzieningen en accommodaties in stand kunnen worden gehouden. Er is geen noodzaak om accommodaties en voorzieningen op te heffen, uit te breiden of te vernieuwen. De capaciteit van de sportvelden sluit goed aan bij het aantal gebruikers en het dorpshuis loopt goed. De scholen hebben een kleine overcapaciteit, die door het dalende aantal leerlingen in de toekomst nog wat groter wordt. Deze kan gedeeltelijk worden opgevangen door de peuterspeelzaal in een leegstand klaslokaal te huisvesten.

Nij Beets wil graag een brede school/MFA realiseren. Nieuwbouw is de komende tien jaar echter nog niet aan de orde. Het schoolgebouw van obs De Jasker kan zeker nog tien jaar mee en dat van cbs De Arke komt pas rond 2030 voor vervanging in aanmerking. Ook het gymlokaal kan qua staat van onderhoud nog ca 10 jaar mee. De beide scholen, de peuterspeelzaal en mogelijk in de toekomst ook een naschoolse opvang liggen naast elkaar en deze partijen werken nu al goed samen.

Rond 2022 moet bekeken worden op welke termijn het schoolgebouw van obs De Jasker voor vervanging in aanmerking komt. Dan moet ook het uiteindelijk besluit worden genomen over het opheffen van het gymlokaal.

6. Scenario's voor dorpen in het woonservicegebied Ureterp

6.1 Ureterp

6.1.1 Algemeen

Ureterp (Oerterp) ligt dicht bij het kruispunt van de rijkswegen A7 (Heerenveen - Groningen) en de N31 (Leeuwarden - Emmen). Er wonen veel forensen en het is na Gorredijk het tweede dorp van de gemeente Opsterland.

Ureterp heeft een verzorgende functie voor een aantal omliggende dorpen. Er zijn voorzieningen voor de dagelijkse boodschappen, zorg, sport, recreatie en een bibliotheek. Het multicultureel centrum De Wier fungeert als dorps huis en huisvest o.a. een spelothek, peuterspeelzaal een jongerencentrum, een activiteitencentrum voor ouderen, een computercafé en biljarten. Daarnaast biedt de Wier zaalsportmogelijkheden. Ureterp heeft één openbare – en twee bijzondere basisscholen. Er zijn drie kerken, twee cafés, een tiental speeltuinen/velden en een volkstuincomplex.

Ureterp heeft in 2011 de dorpsvisie vernieuwd. Daarin komen veel onderwerpen aan de orde. Dat zijn onder andere: uitstraling van het dorp, het wonen, wegen & verkeer, bedrijven & middenstand, sport & recreatie, verenigingsleven, zorg en welzijn, veiligheid, traditionele dorpsactiviteiten. Het dorp wil graag de huidige voorzieningen en accommodaties in stand houden.

6.1.2 Functie onderwijs

Obs De Twirre had op 1 oktober 2011 117 leerlingen. Volgens de onderwijsprognoses zal het aantal leerlingen de komende tijd afnemen tot ongeveer 100 in 2023 en 93 in 2028. De school heeft een groot capaciteitsoverschot. Er zijn voor het onderwijs maar 6 van de 9 leslokalen nodig. Op korte termijn zijn er nog maar 5 leslokalen nodig. De bekostiging door het Rijk is gekoppeld aan het aantal leerlingen. Leegstand heeft daardoor vooral consequenties voor de exploitatie van het gebouw.

Vorig jaar is er een aanpassing aan het gebouw geweest in verband met onderwijskundige vernieuwingen. De staat van het gebouw is echter matig. Het dateert uit 1976/1977 en er is in de tussentijd niets bijgebouwd. Na 2017 is het gebouw ouder dan 40 jaar en is de boekwaarde vrijwel nihil. Er kan dan een nieuwe school worden gebouwd dat aansluit bij de verwachte leerlingenaantallen in 2023. In de eerste jaren is er dan een licht ruimtetekort, maar dat kan intern worden opgevangen.

De Twirre ligt dicht bij de Wier (voor bewegingsonderwijs), de peuterspeelzaal en de kinderopvang. Er is een goede onderlinge samenwerking. De school gaat samen met Timpaan extra naschoolse opvang aanbieden binnen het eigen schoolgebouw op dinsdag en donderdagmiddag.

Cbs De Opdracht had op 1 oktober 2011 262 leerlingen. Het aantal leerlingen zal volgens de onderwijsprognoses de komende jaren eerst nog wat stijgen en daarna iets afnemen. In 2023

ligt het aantal leerlingen naar verwachting rond de 240 en nog eens vijf jaar later rond de 225. Op dit moment zijn er 11 klassen en heeft de school tijdelijk een capaciteitsprobleem. De verwachting is dat er vanaf 2020 10 klassen zijn.

Op grond van het aantal leerlingen en de prognoses mag de school een aanvraag indienen voor tijdelijke huisvesting. De school wil de middelen hiervan graag gebruiken om het huidige capaciteitsprobleem intern op te lossen.

De school heeft sinds 2010 een nieuw gebouw. Dat betekent dat er de komende veertig jaar geen nieuwbouw voor deze school nodig is.

Gbs Eben Haezer had op 1 oktober 2011 191 leerlingen in 8 klassen. Ook voor deze school lijkt het aantal leerlingen eerst nog even te stijgen om daarna te dalen tot ongeveer 175 leerlingen in 2023 en 162 in 2028. De school had oorspronkelijk 11 leslokalen. In 2010 zijn er twee lokalen beschikbaar gesteld voor kinderopvang van eigen signatuur. Er is nog één lokaal over. Wanneer de komende jaren het aantal leerlingen afneemt, komt er een tweede lokaal leeg te staan. Omdat de bekostiging door het Rijk is gekoppeld aan het aantal leerlingen, heeft leegstand consequenties voor de exploitatie van het gebouw.

De school dateert uit 1969, is volledig afgeschreven en komt in principe voor vervanging in aanmerking. Momenteel wordt er gewerkt aan een vernieuwing van het schoolplein. Dit heeft weinig consequenties voor de boekwaarde. Bij vervangende nieuwbouw zou de school op basis van de prognoses recht hebben op ongeveer 1.100 m². Daarbij ontstaat voor de school een probleem omdat de inpandige kinderopvang dan niet mee kan. De eerste jaren is er dan bovendien een capaciteitsprobleem dat intern onvoldoende kan worden opgevangen. Het schoolbestuur heeft nog geen aanvraag voor vervangende nieuwbouw ingediend.

Op het moment dat er sprake is van vervangende nieuwbouw is de eerste keuze van het schoolbestuur gericht op nieuwbouw op de huidige locatie en niet op aansluiting met het openbaar onderwijs.

Ook cbs De Opdracht en gbs Eben Haezer maken gebruik van De Wier voor het bewegingsonderwijs.

Peuterspeelzaal Hummelterp heeft 4,5 groep en is alle werkdagen open. De peuterspeelzaal werkt nauw samen met de naastgelegen kinderopvang en met obs De Twirre en cbs De Opdracht. De huisvesting van zowel peuterspeelzaal als kinderopvang voldoen. Gbs Eben Haezer heeft eigen kinderopvangvoorzieningen.

6.1.3 Functie sport

Er zijn meerdere sportclubs actief in Ureterp. De korfbal-, de voetbal- en de tennisvereniging maken gebruik van de nieuwe sportvelden. De kaatsclub maakt gebruik van het natuurgrasveld van de korfbalvereniging. De zaalsporten hebben onderdak in MFC De Wier.

De korfbalvereniging heeft nu een kunstgrasveld en een natuurgrasveld met ruimte voor twee speelvelden. De laatste jaren is het aantal leden teruggelopen en mogelijk zet die daling door

de ontgroening verder door. De korfbalvereniging is daardoor te ruim in het jasje komen te zitten.

De voetbalvereniging heeft de beschikking over één wedstrijdveld en twee wedstrijd/trainingvelden. De laatste jaren is het ledenaantal gestegen, waardoor de voetbalvereniging te weinig ruimte heeft. Het is moeilijk te voorspellen of dit structureel is. Door de ontgroening wordt het potentieel aan jeugdleden kleiner. Tegelijkertijd weet de club dit potentieel goed aan te boren en liggen er nog veel kansen bij meisjes- en damesvoetbal en bij de senioren. Het is daarom te overwegen om het natuurgrasveld van de korfbal te transformeren in een trainingsveld voor het voetbal. Daarbij moet wel gekeken worden of dit consequenties heeft voor het kaatsten.

De tennisvereniging beschikt over drie tennisbanen. Er is ruimte voor een vierde baan. De demografische ontwikkelingen lijken geen grote invloed op het aantal mensen dat tennis speelt. Wat dat betreft is uitbreiding of inkrimping niet aan de orde. Omdat de club zelf verantwoordelijk is voor het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van de tennisbanen doet Vitaal Opsterland daar verder ook geen uitspraken over.

De voetbal-, korfbal en tennisvereniging hebben ieder hun eigen kantine en kleedruimtes. Omdat ze nieuw zijn, zijn deze allemaal in prima conditie. Het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van kleedruimtes en kantines is overigens (net als bij de tennisbanen) geen gemeentelijke taak. De clubs zijn hier zelf verantwoordelijk voor.

MFC De Wier beschikt over een sporthal en een sportzaal. De capaciteit van de sportzaal wordt overdag bijna volledig benut voor het bewegingsonderwijs van de scholen in Ureterp, Frieschepalen en Siegerswoude.

Ook de zaalsporters maken gebruik van de sportfaciliteiten van MFC De Wier. Zo zijn er een gymnastiek-, een basketbal-, een volleybal- en een badmintonvereniging. Ook is er acrogym en streetdance/hiphop. In de winterperiode, wanneer ook de korfbalvereniging en de voetbalvereniging De Wier gebruiken voor zaaltrainingen wordt de capaciteit nagenoeg volledig benut. Na de winterperiode is de bezettingsgraad lager. Mede door de lage bezettingsgraad in de zomer heeft De Wier moeite de exploitatie rond te krijgen.

De demografische ontwikkelingen lijken ook een invloed te hebben op het totaal aantal zaalsporters. In de Vitaliteitbarometer verwacht DHV in de komende 15 jaar voor de dorpen in het woonservicegebied Ureterp een daling van 7 tot 8%. Er lijkt daardoor in de toekomst wat extra ruimte te ontstaan in De Wier. Het is belangrijk voor de exploitatie van De Wier om deze ruimte op te vullen. De conditie van de sportzaal en –hal is goed, ze kunnen nog geruime tijd mee. Het beleid van de gemeente is erop gericht deze accommodatie in stand te houden.

6.1.4 Functie ontmoeten

Er zijn diverse locaties waar verenigingen hun activiteiten uitvoeren en mensen elkaar ontmoeten. MFC De Wier neemt daar een centrale plaats in. De ruimtes worden gebruikt voor vaste en steeds nieuwe activiteiten afhankelijk van trends die door de televisie in gang

worden gezet. Ook het activiteitencentrum voor ouderen en het jongerencentrum zijn in De Wier gevestigd. Beiden worden druk bezocht. Ook de gereformeerde kerk en zorginstelling De Lijte verhuren zaalruimte waar organisaties en verenigingen in het dorp gebruik van maken. De Wier ervaart concurrentie van De Lijte.

6.1.5 Functie zorg

In Ureterp houdt het Informatiepunt Wmo twee maal in de week spreekuur in de bibliotheek. Hier kan men terecht met vragen op het gebied van wonen, welzijn, zorg, opvoeden en opgroeien. De vrijwilligersorganisaties op het terrein van zorg en welzijn werken onderling goed samen onder de naam SWAL: Samen weven aan het leven. Voor een groot dorp als Ureterp is de saamhorigheid groot. De onderlinge hulp aan elkaar verloopt heel soepel.

6.1.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 206 woningen in Ureterp toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 95 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 111 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 450 huurwoningen in Ureterp. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

In de dorpsvisie van Ureterp staat onder meer het volgende aangegeven:

- meer woningbouw noodzakelijk om de daling van 2,58 naar 2,3 personen per woning op te kunnen vangen en de kansrijke groei van Ureterp in de A7 zone te benutten.
- Woningbouw afgestemd op de 'ontgroening en vergrijzing' om de negatieve effecten hiervan te verminderen.
- Gelet op de grote vraag naar huurwoningen, het aantal huurwoningen uitbreiden
- Herstructurering 'oude huurwoningen' noodzakelijk om een goede kwaliteit (huur)woningaanbod te houden

Plaatselijk Belang Ureterp is bezorgd over de mogelijkheid voor jongeren en jonge gezinnen om een woning in Ureterp te huren of te kopen. Plaatselijk Belang constateert dat huurwoningen niet vrij komen en dat de woningen die in het dorp te koop staan voor deze doelgroepen financieel onbereikbaar zijn. Veel jongeren en jonge gezinnen zijn daardoor gedwongen elders een (goedkope) woning te zoeken. Plaatselijk Belang vindt dit ongewenst en heeft WoonFriesland daarom gevraagd (tijdelijk) geen huurwoningen te verkopen in Ureterp.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen

herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

6.1.7 Samenvatting

In Ureterp is er geen sprake van een noodzaak om accommodaties en voorzieningen op te heffen. Wel zijn enkele schoolgebouwen de komende jaren aan vervanging toe en is het misschien nodig een korfbalveld om te zetten in een voetbalveld.

Het schoolgebouw van obs De Twirre heeft een grote overcapaciteit. De conditie van het gebouw is matig. Na 2017 is het gebouw ouder dan 40 jaar en is de boekwaarde vrijwel nihil. Er kan dan een nieuwe school worden gebouwd met een capaciteit die aansluit bij toekomstige leerlingenaantallen.

Ook het schoolgebouw van gbs Eben Haezer heeft een overcapaciteit en komt in principe voor vervanging in aanmerking. Als het op korte termijn vervangen wordt door een nieuw schoolgebouw dat qua capaciteit aansluit bij de verwachte toekomstige leerlingenaantallen ontstaat voor de school een probleem. De inpandige kinderopvang van eigen signatuur kan dan niet mee. Bovendien is er dan de eerste jaren een capaciteitsprobleem dat intern onvoldoende kan worden opgevangen. Het schoolbestuur heeft nog geen aanvraag voor vervangende nieuwbouw ingediend.

Cbs De Opdracht zit sinds 2010 in een nieuw schoolgebouw. De capaciteit sluit aan bij de verwachte toekomstige leerlingenaantallen. De school is gebouwd om nog ongeveer 40 jaar mee te kunnen.

Ureterp beschikt over een geheel nieuwe buitensportaccommodatie die aangelegd is om nog geruime tijd mee te kunnen. Toch sluit de capaciteit van de velden niet aan bij de behoefte. Door een groei in ledenaantallen is er voor het voetbal te weinig capaciteit terwijl bij de korfbal het ledenaantal juist is gedaald en er capaciteit over is. Onderzocht moet worden of dit structureel is en of het natuurgrasveld voor het korfbal kan worden omgezet in een trainingsveld voor het voetbal.

MCF De Wier is erg belangrijk voor het dorp. De ruimtes worden in de winterperiode intensief gebruikt. In de zomer is het gebruik onder andere door de zaalsporters veel minder intensief. Mede door de lage bezettingsgraad in de zomer heeft De Wier moeite de exploitatie rond te krijgen. De verwachting is dat er over 15-20 jaar een ongeveer 7-8% minder zaalsporters zijn

(DHV, Vitaliteitbarometer) en er ook in de winter een overcapaciteit ontstaat. Het is belangrijk voor de exploitatie van De Wier om dan nieuwe gebruikers aan te trekken.

6.2 Bakkeveen

6.2.1 Algemeen

Bakkeveen (Bakkefean) is een van de weinige brinkdorpen in Friesland. De vaart met aan beide zijden karakteristieke gevels, de sluis, het landgoed De Slotplaats en de levendigheid in het centrum geven het dorp iets karakteristieks. Door de uitstraling van het dorp en de mooie omgeving met bos, heide en duinen komen mensen uit de wijde omgeving om er te wandelen, te fietsen en vakantie te vieren. De toeristische- en recreatieve sector is dan ook goed ontwikkeld. Er zijn veel attracties, vakantieparken en horecagelegenheden. Voorzieningen zoals de supermarkt en het zwembad zijn nauw aan het toerisme gelieerd.

Veel van de dorpsvoorzieningen zijn geconcentreerd in en rondom het gebied Dúndelle aan De Mjûmster Wei. Hier vindt men de twee scholen, de peuterspeelzaal, een gymlokaal, een pannakooi, een spelothek, het dorps huis, de voetbalvelden, het evenemententerrein, de tennisbanen, kantines en kleedruimtes en het verwarmde buitenzwembad. Men vindt er ook enkele toeristische attracties (pannenkoekrestaurant met doolhofspeeltuin, minigolf, belvédère) en een horecagelegenheid. Elders in het dorp vindt men de kerk en diverse speeltuinen en speel/trapveldjes. Er is een buitenschoolse opvang achter de receptie van camping De Waldsang.

Het dorp is niet tevreden over de voorzieningen. Men vindt dat de voorzieningen verpauperen en dat, hoewel de meeste voorzieningen bij elkaar in de buurt liggen, er te weinig samenhang en onderlinge versterking is. Er is een sterke roep om door vernieuwing en het creëren van meer samenhang en afstemming, ook met de recreatieve- en toeristische voorzieningen in het dorp, de leefbaarheid van het dorp te waarborgen en het potentieel als hoogwaardig recreatief en toeristisch speerpunt te vergroten.

Het dorp is daarom in 2005 begonnen met het Dúnsân project. In samenwerking met de gemeente en na overleg met diverse marktpartijen heeft dit geleid tot de notitie "Dúnsân in breder perspectief". Hierin wordt een plan voor een breed multifunctioneel centrum gepresenteerd dat mede gedragen moet worden door het deelplan Landelijk Wonen (als pilotproject voor de provincie), de bouw van recreatiewoningen en natuurontwikkeling. De notitie is in 2010 aan de raad gepresenteerd. Door de economische crisis en de daardoor sterk veranderende marktomstandigheden ontstonden veel onzekerheden. Formele reacties van de gemeente bleven daardoor uit. Bovendien wilde de gemeente wachten op de resultaten van het project Vitaal Opsterland.

Het dorp heeft in juni 2012 de dorpsvisie gepresenteerd met daarin plannen om de kwaliteiten van Bakkeveen te behouden en te versterken. Belangrijke onderwerpen daarin zijn wonen, de inrichting van de brink, recreatie en landschap en cultuurhistorie. Ook Dúnsân is in de dorpsvisie opgenomen. Daarbij realiseert het dorp zich dat niet alles uit het oorspronkelijke plan meer mogelijk is en dat er gefaseerd zal moeten worden uitgevoerd.

Vanuit de marktsector zijn er de laatste tijd signalen die wijzen op kansen voor de uitvoering van een aangepast plan. Plaatselijk Belang vraagt de gemeente snel duidelijkheid te geven over welke investeringen de gemeente wil doen en over de locatiekeuze. Plaatselijk Belang vreest dat investeerders en de provincie zich anders uit het project terugtrekken en dat ondernemers en verenigingen in het dorp het vertrouwen in een gezamenlijke perspectief verliezen. Deze partijen zullen dan investeren in het oplossen van hun eigen knelpunten waardoor de versnippering in stand blijft.

6.2.2 Functie onderwijs

De ontgroening is sterk in Bakkeveen. Was er in 2005 een piek met in totaal 230 leerlingen op beide basisscholen, in 2012 waren er nog 166 leerlingen over en de prognoses wijzen op een verdere daling tot 112 leerlingen in 2021. Daarna lijkt het leerlingenaantal zich te stabiliseren en zelfs weer iets toe te nemen.

Deze extreme daling heeft grote gevolgen voor de scholen. Obs de Oanrin heeft 6 lokalen. Daarin zijn nu 5 klassen (ruim 100 leerlingen) gehuisvest. Over enkele jaren zijn er waarschijnlijk nog maar 4 klassen over en is ook een tweede lokaal overbodig. Bij cbs Betrouwen zijn nu 4 klassen (ongeveer 70 leerlingen) gehuisvest in 4 lokalen. Over enkele jaren zijn er waarschijnlijk nog 3 klassen over en komt ook hier een lokaal vrij. Als deze lokalen geen andere bestemming krijgen ontstaat er een leegstand van 30%. Omdat de bekostiging door het Rijk is gekoppeld aan het aantal leerlingen heeft leegstand consequenties voor de exploitatie van de schoolgebouwen.

Op dit moment zijn beide schoolgebouwen nog niet aan vervanging toe. De staat van beide schoolgebouwen is redelijk. In 2010 en 2011 zijn er aanpassingen gedaan voor onderwijskundige vernieuwingen waardoor de gebouwen qua functionaliteit nog enige tijd meekunnen. Bovendien heeft De Oanrin nu nog een boekwaarde van € 350.000,- en Betrouwen van € 180.000,-.

Door de dreigende leegstand en daarmee de druk op de exploitatie van de scholen is het verstandig niet te lang met nieuwbouw te wachten. Gezien de (toekomstige) grootte van de scholen is vervanging van de scholen apart geen wenselijke optie. Uitgaande van de door de raad vastgestelde criteria en uitgangspunten en de wensen in het dorp is nieuwbouw alleen aantrekkelijk als dit leidt tot een gezamenlijk schoolgebouw (brede school). Het is belangrijk dat beide scholen dan ook daadwerkelijk nauw gaan samenwerken.

Vervanging zou qua aantal leerlingen rond of kort na 2018 kunnen zijn, wanneer de leerlingendaling grotendeels achter de rug is. Er kan dan een nieuwe brede school worden gerealiseerd die qua capaciteit goed is afgestemd op het toekomstige aantal leerlingen. Qua boekwaardes ligt dit moment echter later. Voor het schoolgebouw van De Oanrin resteert in 2018 nog een boekwaarde van iets meer dan € 200.000,-. Volgens de huidige normen komt een schoolgebouw voor vervanging in aanmerking wanneer de boekwaarde lager is dan € 100.000,-. Dit is bij De Oanrin pas in 2024 het geval. Voor het schoolgebouw van Betrouwen resteert eind 2018 een boekwaarde van ongeveer € 52.000,-. In 2023 is het gebouw geheel afgeschreven.

Het uiteindelijke moment van vervanging wordt bepaald na een afweging tussen de kosten van leegstand versus de kosten van het versneld afschrijven van de boekwaarde van De Oanrin. Het moet bovendien zoveel mogelijk worden afgestemd op de mogelijkheden om (onderdelen) van het project Dúnsân te realiseren. Voor Plaatselijk Belang is de realisatie van een brede school in 2018 een reële optie.

Beide scholen maken voor het bewegingsonderwijs gebruik van het nabijgelegen gymlokaal. Deze zaal is gedateerd, maar voldoet nog aan de eisen voor bestaande bouw en kan voor het bewegingsonderwijs nog een aantal jaren mee. Op de middellange termijn (5-10) jaar zijn grotere investeringen nodig om het onderhoudsniveau op een aanvaardbaar peil te houden. Volgens de door de raad vastgestelde criteria is het echter niet nodig om het gymlokaal in stand te houden of te vernieuwen. De beide scholen kunnen voor het bewegingsonderwijs in de sportzaal van Wijnjewoude terecht. Opheffen heeft echter consequenties voor de andere gebruikers van het gymlokaal.

Bakkeveen heeft de kleinste peuterspeelzaal van Opsterland. Er zijn 2 groepen verdeeld over 3 dagdelen (gemiddeld 1,5 groep). De ontgroening lijkt geen grote gevolgen te hebben voor de peuterspeelzaal. Volgens de verwachtingen van DHV (Vitaliteitbarometer is de daling van het aantal 0t/m3 jarigen al rond 2015 achter de rug en neemt hun aantal in Bakkeveen met slechts 5 af. Niet al deze kinderen gaan naar de peuterspeelzaal. Volgens Timpaan is er geen sprake van terugloop. Door de beperking van de kinderopvangtoeslag neemt de vraag naar peuteropvang af. Dit gaat ten gunste van de peuterspeelzalen.

De peuterspeelzaal is gevestigd in Dúndelle en heeft daar een geschikte ruimte. Timpaan Kindercentra geeft echter aan dat de samenwerking met de basisscholen makkelijker is als men dichter bij elkaar zit. Mogelijk kan de peuterspeelzaal ook in een van de schoolgebouwen worden ondergebracht. Het is aan de partijen in het dorp zelf om voor- en nadelen tegen elkaar af te wegen.

6.2.3 Functie sport

Het gymlokaal wordt in de namiddag en avond recreatief en voor trainingen gebruikt door de gymnastiekvereniging, de volleybalvereniging, een dansschool, enkele instituten en in de winter ook door de voetbalvereniging. Op dinsdag- en woensdagmorgen wordt de ruimte gebruikt voor gymnastiek en aerobic-gym. Voor officiële wedstrijden is de zaal te klein. Zo wijken de volleyballers voor hun wedstrijden uit naar Marum en de zaalvoetballers naar Leek. De verenigingen willen graag een nieuwe sportzaal die aan de eisen van verscheidene sportbonden voldoet. Het dorp heeft deze wens opgenomen in het project Dúnsân.

Het past niet in het gemeentelijke beleid om in een dergelijke sportzaal te investeren. Voor het bewegingsonderwijs is deze niet nodig en bovendien zou het afwijken van het beleid dat zich richt op het in stand houden van de sporthallen in de drie centrumdorpen. Een sportzaal kan daarom alleen door eigen inzet van het dorp en/of door particuliere investeerders tot stand komen. De scholen zijn vervolgens vrij om te kiezen waar zij ruimte willen huren voor het bewegingsonderwijs. Zij krijgen hiervoor van de gemeente een vaste vergoeding op basis van het aantal leerlingen.

Mocht het huidige gymlokaal verdwijnen en niet vervangen worden door een nieuwe voorziening dan moeten de zaalsporters uitwijken naar andere dorpen. Op dit moment is er onvoldoende capaciteit in de zaalsportaccommodaties van buurdorpen Ureterp, Wijnjewoude en Haulerwijk om deze sporters op te vangen. DHV (Vitaliteitbarometer) verwacht dat het aantal zaalsporters in het woonservicegebied Ureterp de komende 15 jaar met 7 tot 8 procent daalt. Dit betekent dat er op termijn (meer) capaciteit over is in de buurdorpen. In theorie zou er dan net voldoende capaciteit kunnen zijn om de zaalsporters uit Bakkeveen op te vangen.

Plaatselijke Belang en de verenigingen in Bakkeveen vinden het verlies van een eigen zaalsportaccommodatie een ongewenste situatie voor de leefbaarheid van het dorp. Ze vrezen dat het de doodsteek voor een aantal verenigingen betekent en zijn bang dat het verenigingsleven in Bakkeveen versplintert en verschaalt en dat door de grote afstand (> 5 km) die sporters dan moeten reizen hun aantal afneemt.

De voetbalvereniging beschikt over twee wedstrijdvelen en een oefenveld. Het wat geïsoleerd van de andere velden liggende oefenveld wordt af en toe ook gebruikt als evenemententerrein. De voetbalvereniging heeft last van de ontgroening. Het ledenaantal neemt al een aantal jaren af. Daardoor is het oefenveld - volgens de criteria van de gemeente - nu overbodig, en zou het een andere bestemming kunnen krijgen. Er moet dan echter geïnvesteerd worden om een van de wedstrijdvelen geschikt te maken om (ook) als trainingveld te dienen. Netto levert dit weinig besparingen op. Pas als er een duidelijke andere bestemming is voor het oefenveld is er reden om de huidige situatie te veranderen.

De voetbalvereniging heeft een eigen kantine en kleedruimtes. Deze zijn al enige tijd aan renovatie toe. De vereniging heeft investeringen uitgesteld in afwachting van duidelijkheid rond het project Dúnsân. Het onderhouden en vernieuwen van de kleedruimtes en kantine is de verantwoordelijkheid van de club zelf. Het is geen gemeentelijke taak.

De tennisvereniging beschikt over twee tennisbanen en een oefenkooi, kleedruimte en een kantine. De demografische ontwikkelingen hebben geen grote invloed op het aantal mensen dat tennis speelt. Vitaal Opsterland doet geen uitspraken over het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van tennisbanen en opstellen (kleedruimtes, kantines) omdat de club hier zelf verantwoordelijk voor is. Het is geen gemeentelijke taak.

Het openluchtbad wordt zowel door inwoners van het dorp als door recreanten en toeristen bezocht. Over de laatste vier jaar waren er gemiddeld ca 30000 bezoekers (exclusief lessen en schoolzwemmen). Het zwembad ontvangt jaarlijks een subsidie van ongeveer € 100.000,- voor de exploitatie. Dit is geregeld in een exploitatieovereenkomst die onderdeel uitmaakt van de huurovereenkomst met de exploitant van MFC Dúndelle. Deze overeenkomst loopt af in 2016. De gemeente heeft de laatste jaren een inhaalslag gemaakt om achterstallig onderhoud weg te werken. Daardoor kan het bad met een normaal onderhoudsniveau nog zeker 10 jaar mee. Het is niet vanzelfsprekend dat de gemeente zal investeren in vervanging van het zwembad. Vervanging is vooral een verantwoordelijkheid van het particuliere initiatief.

Het zwembad is in de zomer een belangrijke trekpleister voor Bakkeveen. Het verdwijnen van het bad zou volgens Plaatselijk belang een zware aderlating van het dorp als toeristisch speerpunt zijn.

6.2.4 Functie ontmoeten

De exploitant van dorpshuis/partycentrum Dúndelle heeft ook het openluchtzwembad en het midgetgolf onder zijn beheer en richt zich nadrukkelijk ook op bezoekers van buiten Bakkeveen. De laatste jaren lijkt het beheer beter afgestemd te zijn op de wensen van de verenigingen in het dorp. Het dorps huis heeft geen toneel. Dat betekent dat de toneelvereniging veel moet improviseren.

Het dorps huis stamt uit de 90'er jaren. Wat de conditie betreft is het gebouw nog niet aan vervanging toe. Mogelijk komt het dorps huis wel voor een gemeentelijke bijdrage in de kosten van verbouw in aanmerking. Dit zal verder onderzocht en uitgewerkt moeten worden.

Enkele recreatieondernemers hebben ruimtes die gebruikt worden door verenigingen of voor dorpsvoorzieningen. Zo maakt de buitenschoolse opvang gebruik van een ruimte van camping De Waldsang.

6.2.5 Functie zorg

In Bakkeveen is een dorpssteunpunt. Hier kan men terecht met vragen over wonen, welzijn, zorg, opvoeden en opgroeien. Op grond van signalen en vragen van bewoners zet het dorpssteunpunt vrijwilligers in voor praktische klussen. Complexere vragen worden overgedragen aan het informatiepunt Wmo/CJG. Gezien de geringe aanloop is het fysieke spreekuur, dat in de woonvorm voor ouderen Het Ankerplak werd gehouden, opgeheven en is het dorpssteunpunt nu alleen telefonisch te bereiken.

6.2.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 24 woningen in Bakkeveen toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 4 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 20 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elken en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 137 huurwoningen in Bakkeveen. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

Dit is een punt van zorg voor het dorp. Men geeft aan dat de jeugd weinig kansen heeft om in het dorp te (blijven) wonen, want huurwoningen zijn er steeds minder en de beschikbare koopwoningen zijn voor starters financieel veelal onbereikbaar. Dit versterkt volgens de

deelnemers aan de dorpsbijeenkomst van Vitaal Opsterland2 de ontgroening en daarmee de druk op allerlei voorzieningen in het dorp.

In de dorpsvisie staat onder meer als wensbeeld aangegeven voor 2030:

- jong en oud moet in Bakkeveen kunnen wonen
- kwaliteiten versterken en exploiteren (aantrekkelijke woon- en leefomgeving)
- inspelen op landschappelijke kwaliteiten d.m.v. aantrekkelijke woonmilieus
- inspelen op vergrijzing met Dúnsân
- ruimte voor autonome groei eigen bevolking (jong tot oud; koop en huur)
- ruimte voor kwalitatief hoogwaardig wonen
- differentiatie woningaanbod

In Bakkeveen is een wooncentrum voor ouderen (55 plussers) 'It Ankerplak'. Op dit moment is de verhuurbaarheid moeilijk. WoonFriesland heeft (nog) geen visie voor de langere termijn voor dit centrum. Mocht de verhuurbaarheid moeilijk blijven, dan zal WoonFriesland zich daarover nader beraden.

Volgens PB Bakkeveen is er vraag naar appartementen voor ouderen. WoonFriesland had de bedoeling om op de hoek Mjûmster Wei / Tsjerkewâl appartementen voor senioren te realiseren, maar heeft de plannen voor de herinvulling van deze locatie twee jaar geleden stopgezet. WoonFriesland is op zoek naar een ontwikkelaar die de herinvulling wil oppakken

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

6.2.7 Samenvatting

Bakkeveen wil een brede school/MFA realiseren, waarin scholen, peuterspeelzaal, dorpshuis, sport (kantine, kleeruitmes), en (commerciële) voorzieningen voor recreatie en toerisme geïntegreerd zijn (Dúnsân). Bakkeveen realiseert zich dat dit fasegewijs zal moeten worden opgepakt en dat commerciële partijen en verenigingen een groot aandeel in de realisatie zullen moeten hebben. Het dorp vraagt de gemeente om ondersteuning bij het ontwikkelen van een aangepast plan met als doel dat een gezamenlijk perspectief. De betrokken partijen kunnen dan fasegewijs hun steentje bijdrage aan de realisatie van het plan.

Voor de gemeente is er pas na 2018 aanleiding om (financieel) in een brede school/MFA te investeren. Dan is het gebouw van cbs Betrouwen aan vervanging toe is en lijkt het aantal leerlingen in Bakkeveen te stabiliseren. Het is dan mogelijk een (brede) school te realiseren afgestemd op de toekomstig leerlingenaantallen. Het gebouw van obs De Oanrin is echter qua afschrijving pas rond 2024 aan vervanging toe.

Rond 2018 is ook het gymlokaal aan renovatie of vervanging toe. De gemeente zal daar echter niet in investeren, omdat het lokaal voor het bewegingsonderwijs niet nodig is. De beide scholen kunnen voor het bewegingsonderwijs in de sportzaal van Wijnjewoude terecht.

De conditie waarin dorps huis/partycentrum Dúndelle verkeert is niet zodanig dat ingrijpende aanpassingen (investeringen) nodig zijn. Mogelijkerwijs is er op termijn wel een gemeentelijke bijdrage in de kosten van verbouw mogelijk. Dit moet verder onderzocht en uitgewerkt worden.

De voetbalvereniging beschikt over twee wedstrijdvelden en een oefenveld. Het oefenveld is overbodig, en kan een andere bestemming krijgen. Er moet dan geïnvesteerd worden om een van de wedstrijdvelden geschikt te maken om (ook) als trainingveld te dienen. Netto levert dit weinig besparingen op. Pas als er een duidelijke andere bestemming is voor het oefenveld is er reden om de huidige situatie te veranderen.

Voor de overige voorzieningen (peuterspeelzaal, zwembad) is de verwachting dat er voldoende vraag blijft om ze op het huidige niveau in stand te houden. De komende tien jaar is er voor deze voorzieningen geen noodzaak tot vernieuwing of uitbreiding. Het zwembad kan nog zeker 10 jaar mee. Het is niet vanzelfsprekend dat de gemeente zal investeren in vervanging van het zwembad. Dat is vooral de verantwoordelijkheid van het particuliere initiatief.

6.3 Frieschepalen

6.3.1 Algemeen

Frieschepalen (Fryske Peallen) ligt dicht bij de Rijksweg A7 van Heerenveen naar Groningen en heeft ongeveer 1000 inwoners.

Het dorp is erg blij met de nieuwe multifunctionele accommodatie met daarin de beide scholen, de peuterspeelzaal en het dorps huis en met het ernaast gelegen nieuwe activiteiten/evenemententerrein. De voetbalvoorzieningen zijn op de locatie bij het 'oude' dorps huis aan de zuidkant van het dorp gebleven. Het dorp heeft verder nog een woonvorm voor ouderen, twee kerken, een aantal speeltuinen/velden en een (muziek)café.

Er zijn nauwelijks winkelmogelijkheden in Frieschepalen. De inwoners doen hun inkopen in Ureterp, Marum, De Wilp en Drachten. Er is een busverbinding via Ureterp met Drachten, via Marum met Leek en via Siegerswoude en Bakkeveen met Drenthe (Assen).

Het dorp heeft een paar jaar geleden samen met studenten van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) een dorpsvisie gemaakt. Daarin wordt vooral ingegaan op de versterking van de ruimtelijke kwaliteit en -identiteit van het dorp, gekoppeld aan een hogere verkeersveiligheid door bijvoorbeeld het versterken van de komgrenzen, het creëren van een centrum door pleinvorming bij de belangrijkste voorzieningen. Ook wil het dorp de herinnering aan de vaart, de brug en de oude schans (Friese Waterlinie) doen herleven. Ook is er aandacht voor de mogelijkheden voor woningbouw

6.3.2 Functie onderwijs

Er zijn twee scholen in Frieschepalen. Cbs Rehoboth is de grootste met ruwweg 80 leerlingen. Obs De Skâns is klein en heeft ongeveer 40 leerlingen. In het begin van deze eeuw zaten op beide basisscholen ieder circa 60 leerlingen. Sinds 2006 is het leerlingenaantal van Rehoboth gestegen en dat van De Skâns gedaald. Tot nu toe is het totaal aantal leerlingen van beide scholen dus vrij constant gebleven. De prognoses wijzen echter op een daling tot 113 leerlingen in 2022 en 102 leerlingen in 2028. Veel mensen in het dorp vinden het jammer dat er ook ouders zijn die ervoor kiezen hun kinderen in Ureterp op school te doen.

Vooraf voor de kleine openbare school is een afnemend aantal leerlingen een bedreiging. In Frieschepalen is men echter redelijk optimistisch. Het nieuwe gebouw en het voorbeeldig samenwerken van de scholen en de peuterspeelzaal hebben een grote aantrekkingskracht. Men ziet dat er ouders zijn uit omliggende dorpen die nu voor de scholen in Frieschepalen kiezen en hoopt dat minder ouders uit Frieschepalen kiezen voor een school in Ureterp.

Na de fusie van obs De Skâns met de openbare school in Siegerswoude komen er op korte termijn extra leerlingen in Frieschepalen bij. Het is niet duidelijk hoe groot dit effect op de langere termijn is. Ouders uit Siegerswoude zijn immers vrij om in de toekomst ook voor de christelijke school in Siegerswoude of scholen in andere dorpen dan Frieschepalen te kiezen.

De peuterspeelzaal heeft 2 groepen (4 dagdelen). Het aantal peuters is niet groot, maar Timpaan Peuterspeelzalen verwacht op korte termijn geen daling. Door veranderingen in de kinderopvangtoeslag neemt de vraag naar peuterspeelzaalwerk over het algemeen wat toe ten koste van de kinderopvang. Volgens Timpaan is er een heel goede samenwerking met beide scholen (een goede doorgaande lijn).

Obs De Skâns heeft een continuooster. Leraren en leerlingen gaan tussen de middag niet naar huis om te eten. Mogelijk voert ook cbs Rehoboth dit in. Timpaan verwacht dat daardoor de vraag naar naschoolse opvang toeneemt en gaat samen met de scholen onderzoeken of naschoolse opvang in Frieschepalen haalbaar is. Timpaan is daar optimistisch over en wil ook kijken naar de kansen voor kinderopvang (dagopvang) in het dorp.

Een alternatief is het aanbieden van naschoolse opvang door Kinderopvang Babbel uit Siegerswoude. Na de fusie van de openbare scholen moet deze kinderopvang kinderen uit Siegerswoude bij de brede school in Frieschepalen ophalen. Kinderen uit Frieschepalen kunnen dan mee. Er is echter onzekerheid rond de huisvesting van deze kinderopvang.

Mocht het aanbod van naschoolse opvang vanuit de twee scholen lukken, dan betekent dit een verdere versterking van het aanbod en daarmee de positie van de brede school.

Frieschepalen heeft geen gymlokaal. De kinderen van beide scholen gaan per bus naar De Wier in Ureterp voor het bewegingsonderwijs. Dit vervoer wordt door de gemeente geregeld en betaald.

6.3.3 Functie sport

De voetbalvereniging heeft twee wedstrijdvelden en een trainingshoek. De velden zijn recent gerenoveerd. De capaciteit sluit aan bij het aantal spelers. De voetbalvereniging ziet zowel bij de jeugd als bij de senioren een lichte toename in leden. Omdat het om zaterdagvoetbal gaat trekt de vereniging ook veel leden uit omliggende dorpen. De komende tien jaar kan de huidige capaciteit van de velden gehandhaafd worden.

De voetbalvereniging heeft een kantine en kleedruimtes in het 'voormalige dorpshuis'. Omdat nog niet duidelijk is wat er met dit gebouw gaat gebeuren bestaat er wat onrust bij de voetbalvereniging. Men is bang dat als het gebouw een andere functie krijgt er belemmeringen ontstaan voor de voetbalvereniging. Dit heeft de aandacht van de gemeente.

Naast de faciliteiten in het 'voormalige dorpshuis' heeft de voetbalvereniging nog twee kleedruimtes en een bestuurskamer. Het onderhouden en vernieuwen van deze opstallen is de verantwoordelijkheid van de club zelf.

Voor de voetbalvereniging is het best lastig om vrijwilligers te vinden voor de hand- en spandiensten. "Je bent in hoofdzaak afhankelijk van de ouders".

6.3.4 Functie ontmoeten

Het dorp is heel blij met het nieuwe gebouw. De gezamenlijke huisvesting met de scholen verlaagt voor een groep inwoners de drempel om ook het dorpshuis te betreden. Er zijn activiteiten op zeker drie avonden in de week. Sommige van deze activiteiten zijn vast, andere activiteiten wisselen afhankelijk van trends.

Tijdens de bijeenkomsten van Vitaal Opsterland gaf men aan dat er ook een aantal activiteiten verdwijnen doordat er minder subsidies worden verstrekt. Ook zijn er moeilijkheden met het organiseren van de wampex omdat het gras voor de voeten wordt weggemaaid door de grotere Opsterlandse wampex. Wat nog ontbreekt in het dorpshuis is het ouderenwerk. De activiteiten vinden plaats in de kerk. Dat is al jaren zo. Dit maakt het voor deze doelgroep moeilijk om deze activiteit naar het dorpshuis te verplaatsen.

Op het evenemententerrein worden in de zomer toernooien en om het jaar een dorpsfeest gehouden.

Frieschepalen heeft een nieuw dorpshuis binnen de moderne brede school. Het dorpshuis is gebouwd om 40 jaar mee te gaan. Er is geen aanleiding om over vernieuwing, uitbreiden/inkrimpen en/of opheffen van deze voorziening te spreken.

6.3.5 Functie zorg

Men vindt het in Frieschepalen belangrijk dat alle leeftijdsgroepen er goed kunnen blijven wonen, ook de ouderen. Het dorp heeft daarvoor een hulpnetwerk (dorpssteunpunt) ontwikkeld. Hier kan men terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg. Op grond van signalen en vragen van bewoners zet het hulpnetwerk vrijwilligers in voor praktische klussen. Complexere vragen worden overgedragen aan het informatiepunt Wmo/CJG. Het hulpnetwerk is telefonisch bereikbaar. Er zijn genoeg vrijwilligers uit allerlei leeftijdscategorieën beschikbaar. Men geeft aan dat er te weinig klussen zijn voor het aantal vrijwilligers. Daarnaast wordt er ook veel burenhulp verricht. Men verwacht niet dat dit in de toekomst verandert. "De saamhorigheid in Frieschepalen is groot".

6.3.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 12 woningen in Frieschepalen toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto geen woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 12 resterend. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkie en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 44 huurwoningen in Frieschepalen. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

In de dorpsvisie staat onder meer het volgende aangegeven

- sociale woningbouw realiseren
- dorpsuitbreiding achter de Kromhoek (realisering dorpskern)
- woningen niet te modern
- starterswoningen/appartementen bouwen

Veel inwoners in het dorp vinden het belangrijk dat er woningen voor starters komen. Er is een redelijk grote groep jongeren die behoefte hebben aan een goedkope woning. Er staan wel woningen in het dorp te koop, maar die zijn voor deze doelgroep financieel onbereikbaar. Ook zijn er geen huurwoningen beschikbaar. Veel jongeren zijn gedwongen elders een woning te zoeken.

In de woonvorm voor ouderen De Bodding zijn wel mutaties. Hier wonen nog weinig mensen uit Frieschepalen zelf. Op de suggestie om vrijkomende woningen aan de jongeren aan te bieden gaf men tijdens de dorpsbijeenkomsten van Vitaal Opsterland aan dat dan de ouderen vertrekken en dat deze woningen te duur zijn voor de jongeren en niet geschikt voor gezinnen.

De gemeente heeft samen met Plaatselijk Belang de vraag en financiële draagvlak van de potentiële starters in kaart gebracht en onderzoekt de mogelijkheden om op de locatie van de voormalige schoolgebouwen goedkope starterwoningen te realiseren. Dit lijkt kansrijk.

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

6.3.7 Samenvatting

Voor Frieschepalen is er één scenario. Dat richt zich erop om de accommodaties en voorzieningen waarvoor de gemeente (mede)verantwoordelijk is de komende 10 jaar op het huidige niveau te handhaven.

Het dorp beschikt over een nieuwe moderne brede school (dorpshuis, scholen, peuterspeelzaal), die goed aansluit bij de behoefte van het dorp en voor een periode van 40 jaar is gebouwd.

Frieschepalen heeft een vitale voetbalvereniging. De capaciteit van de voetbalvelden sluit nu en naar verwachting in de toekomst goed aan bij het aantal spelers.

6.4 Siegerswoude

6.4.1 Algemeen

Siegerswoude (Sigerswâld) heeft geen echte kern. De woongebieden zijn verspreid. Het voorzieningenniveau is beperkt: er is een dorpshuis, een korfbalveld en er is een basisschool. Daarnaast zijn er twee kerken en een café. Voor de boodschappen zijn mensen aangewezen op de grotere plaatsen in de regio. Er is een busverbinding via Marum met Leek, via Bakkeveen met Drenthe (Assen) en via Frieschepalen en Ureterp met Drachten.

Siegerswoude is een dorp met relatief veel jonge inwoners en weinig ouderen. Er zijn bijna 30 verenigingen en stichtingen actief.

6.4.2 Functie onderwijs

Het aantal leerlingen dat in Siegerswoude naar school gaat is al jaren aan het dalen. In 1997 waren er nog meer dan honderd leerlingen; in het schooljaar 2011/2012 waren het er ongeveer zestig. Dit komt niet alleen door de ontgroening. Door de verspreide bewoning,

vanuit geloofsovertuiging of vanwege een bewuste keuze voor een grotere school, sturen veel ouders hun kinderen naar scholen in andere dorpen (voornamelijk Ureterp).

Vanaf het schooljaar 2012/2013 is er nog één school in Siegerswoude. Omdat het aantal leerlingen van obs 't Foarwurk onder de absolute opheffingsnorm van 23 dreigde te komen is deze school gefuseerd met de openbare school in Frieschepalen. Het schoolgebouw in Siegerswoude is gesloten. In principe gaan de leerlingen nu naar de school in Frieschepalen. Of dat daadwerkelijk gebeurt, is niet zeker. (Toekomstige) ouders zijn vrij om in de toekomst ook voor cbs De Foarikker of voor een school in een ander dorp dan Frieschepalen te kiezen.

Cbs De Foarikker heeft bijna 40 leerlingen. Deze zijn verdeeld over drie klassen in de drie lokalen van het schoolgebouw. Het is onzeker hoe het leerlingenaantal van deze school zich de komende 10 jaar ontwikkelt. De onderwijsprognoses gaan ervan uit dat het aantal leerlingen op deze school de komende tien jaren daalt tot onder de 30 en dan stabiliseert. Daarbij is echter geen rekening gehouden met de sluiting van obs 't Foarwurk. Het is moeilijk te voorspellen hoeveel ouders in de toekomst voor cbs De Foarikker of voor andere scholen in de regio kiezen. Het is aan het schoolbestuur om besluiten te nemen over de toekomst van de school.

Gezien het lage leerlingenaantal en de onzekerheid over de ontwikkeling daarvan is het verstandig het schoolgebouw in de huidige capaciteit te handhaven en de situatie over tien jaar opnieuw te bezien. Het huidige schoolgebouw is weliswaar oud en al afgeschreven, maar voldoet door aanpassingen aan de onderwijskundige eisen aan de norm en kan deze periode nog zeker mee.

Siegerswoude heeft geen gymlokaal. De kinderen gaan per bus naar De Wier in Ureterp voor het bewegingsonderwijs. Dit vervoer wordt door de gemeente geregeld en betaald.

Tot enkele jaren geleden had Siegerswoude ook een peuterspeelzaal. Omdat er te weinig peuters waren is deze gesloten.

Per 1 oktober 2012 is het schoolgebouw van 't Foarwurk niet meer in gebruik voor het basisonderwijs. Het eigendom is daarmee (van rechtswege) overgegaan van PRIMO naar de gemeente. De gemeente is op zoek gegaan naar een bestemming voor het schoolgebouw. Daarbij is ook gekeken naar de mogelijkheid tot verhuur. Twee (commerciële) instellingen hadden aangegeven interesse in de huur van de school te hebben: kinderopvang Babbel, die een deel van het schoolgebouw al huurde van PRIMO, en dansschool SDM. Omdat deze partijen belangrijk zijn voor de leefbaarheid van Siegerswoude heeft de gemeente hen een kostendekkende huurprijs in plaats van een marktconforme huurprijs aangeboden. Beide partijen vonden de huurprijs toch nog te hoog en gingen niet op het aanbod in. De gemeente vindt het jammer dat beide instellingen nu mogelijk elders huisvesting zoeken. De gemeente wil de huurprijs echter niet verder verlagen, omdat er dan sprake zou zijn van subsidiëring (met precedentwerking naar andere (semi-)commerciële instellingen) en staatssteun (waarvoor toestemming nodig is van de Europese Commissie). De gemeente heeft daarom besloten het gebouw per 1 oktober 2012 aan CareX in gebruik te geven. CareX zorgt ervoor

dat het gebouw niet leeg komt te staan. De gemeente heeft kinderopvang Babel en dansschool SDM bij CareX als kandidaat gebruikers aangedragen.

6.4.3 Functie sport

De korfbalvereniging VKC beschikt over een natuurgrasveld met ruimte voor twee speelvelden. Het veld ligt bij het dorps huis en wordt ook als speel/sportveld voor de school gebruikt en als evenemententerrein van het dorp. De capaciteit van het sportveld sluit goed aan bij het aantal korfballers en het is niet de verwachting dat dit sterk zal veranderen. VKC is vitaal, trekt spelers uit de wijde regio en heeft minder dan andere korfbalverenigingen in de regio last van een teruggang in ledenaantal. In overeenstemming met de door de raad vastgestelde criteria kan het natuurgrasveld daarom het komende decennium in de huidige capaciteit en functie gehandhaafd worden.

Het is daarom niet aan de orde om het uitgangspunt “Kwaliteit en concentratie van voorzieningen en accommodaties gaat boven lokale beschikbaarheid” (uit de door de raad vastgestelde criteria- en uitgangspuntennotitie) als leidend te hanteren en VKC te laten verhuizen naar de sportvelden in Ureterp, . Door de teruggang van het aantal korfballers in Ureterp is daar nu in principe voldoende capaciteit om ook VKC te herbergen. De gemeente zou het natuurgrasveld in Siegerswoude dan op een lager niveau (evenemententerrein) kunnen onderhouden, wat enkele besparingen oplevert. Het is twijfelachtig of dit voordeel opweegt tegen de nadelen. Een verhuizing zou betekenen dat er geen ruimte meer is voor een mogelijk gewenste uitbreiding van de voetbalvelden in Ureterp en dat het dorps huis van Siegerswoude de kantine-inkomsten rond grotere korfbalevenementen zal missen. Volgens het dorp zou het ook betekenen dat een vitale korfbalclub de nek om wordt gedraaid. Tijdens de bijeenkomst van Vitaal Opsterland gaf men aan dat de korfbalvereniging bij Siegerswoude hoort en erg belangrijk is om het dorp dat al zo weinig voorzieningen heeft levendig en leefbaar te houden. Zonodig zou men liever proberen om het veld zelf te onderhouden.

De korfbalvereniging heeft een eigen kantine en kleedruimtes naast het dorps huis. Het onderhouden en vernieuwen van deze opstallen is de verantwoordelijk van de club zelf.

6.4.4 Functie ontmoeten

Dorps huis Uthof is een belangrijke spil in het dorp. Er zijn veel dorpsactiviteiten. Ook wordt zaalruimte verhuurd aan ondernemers, zoals Sport en Dansschool Marieke. Dit is belangrijk voor de inkomsten van het dorps huis. Commerciële activiteiten moeten echter wijken voor dorpsactiviteiten.

Het dorp is zelf verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het dorps huis. De dorps huisstichting krijgt de exploitatie rond, maar het is geen vetpot. Het dorps huis hanteert bewust lage tarieven voor dorpsactiviteiten. Evenementen met grotere aantallen bezoekers en een hoge kantineomzet zijn belangrijk voor de exploitatie.

De kantine van de korfbalvereniging en het dorps huis staan naast elkaar, maar men voelt geen concurrentie van elkaar. Tijdens de bijeenkomst van Vitaal Opsterland gaf men aan dat ze elkaar juist aanvullen. Als de ruimtes van het dorps huis in gebruik zijn wordt de sportkantine soms als uitwijk gebruikt voor kleinere bijeenkomsten. Omdat de sportkantine

klein is maakt de korfbalvereniging voor grotere evenementen gebruik van het dorps huis. Dit geeft een boost aan de kantine-inkomsten en is daarom belangrijk voor de exploitatie van het dorps huis .

Het dorps huis is redelijk modern, is in een goede onderhoudsstaat en voldoet goed. Het kan nog jaren mee. Er is geen reden om de komende 10 jaar veranderingen aan te brengen.

6.4.5 Functie zorg

Siegerswoude heeft een dorpssteunpunt, dat in 2012 is gestart. Het steunpunt bestaat uit een werkgroep en uit buurtcontactpersonen uit verschillende buurten, die telefonisch of per e-mail bereikbaar zijn. Er hoeft geen ruimte in het dorps huis gebruikt te worden. Men kan er terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg. Op grond van signalen en vragen van bewoners zet het dorpssteunpunt vrijwilligers in voor praktische klussen. Complexere vragen worden overgedragen aan het informatiepunt Wmo/CJG.

6.4.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 5 woningen in Siegerswoude toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto geen woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 5 resterende. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

Een punt van zorg voor Plaatselijk Belang is dat er weinig kansen zijn voor jongeren en jonge gezinnen om in Siegerswoude te (blijven) wonen. Plaatselijk Belang constateert dat er geen huurwoningen zijn en dat de beschikbare koopwoningen voor hen te duur zijn. Dit versterkt volgens Plaatselijk Belang de ontgroening waardoor bijvoorbeeld scholen en sportvoorzieningen extra onder druk komen te staan.

Binnen het dorp is er een particulier initiatief om een bijzondere woonvorm te realiseren, dat wordt ondersteund door Plaatselijk Belang. Daarin zit inbegrepen de realisatie van een aantal huurwoningen. De gemeente en de particulier hebben over de plannen enkele gesprekken gehad. De gemeente moet de plannen nog definitief beoordelen

Een belangrijk aandachtspunt voor het dorp is ook de ontwikkeling van snel internet. Dat maakt het veel aantrekkelijker voor (kleine) bedrijven om zich in het dorp te vestigen. Bovendien zal internet een steeds belangrijke rol spelen in de zorg. Ouderen kunnen daardoor langer in het dorp blijven wonen. Het dorp heeft de provincie al benaderd om mogelijkheden voor subsidies of een pilotproject.

Ook de projectgroep woonservicegebieden denkt dat ICT en technologie een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het langer thuis wonen. In deze projectgroep werken (onder regie van de gemeente) de partijen actief op het gebied van wonen, welzijn en zorg in Opsterland samen. De projectgroep wil echter, voordat met de ontwikkeling van praktische toepassingsmogelijkheden wordt begonnen, eerst de mogelijkheden van ICT en technologie en de kennis die de verschillende partijen hierover hebben in kaart brengen,

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

6.4.7 Samenvatting

Voor Siegerswoude is er één scenario. Dat richt zich erop om de accommodaties en voorzieningen waarvoor de gemeente (mede)verantwoordelijk is de komende 10 jaar op het huidige niveau te handhaven.

Door de onzekerheid over de ontwikkeling van het leerlingenaantal is het niet verstandig om de komende tijd in te zetten op vervanging van het schoolgebouw. Over 10 jaar moet de situatie opnieuw bekeken worden.

Het dorp heeft een redelijk modern dorpshuis dat nog geruime tijd mee kan en goed voldoet aan de behoeften in het dorp.

Siegerswoude heeft een vitale korfbalvereniging. De capaciteit van de korfbalvelden sluit nu en naar verwachting in de toekomst goed aan bij het aantal spelers.

6.5 Wijnjewoude

6.5.1 Algemeen

Wijnjewoude heeft ruim 2000 inwoners. Het dorp heeft diverse lokale voorzieningen zoals een supermarkt, een café, een hotel/restaurant, vier kerken (waarvan er een te koop staat), twee basisscholen, een peuterspeelzaal, een dorpshuis met daarbij een sportzaal, sportvelden, een evenemententerrein en vier speeltuinen. Voor de regionale voorzieningen is Wijnjewoude vooral op Drachten gericht. Door de parkachtige omgeving, de bossen, de heide en de nabijheid van de Turfroute is het dorp recreatief aantrekkelijk.

Wijnjewoude heeft een aantal jaren geleden samen met de gemeente en andere organisaties een dorpsontwikkelingsplan gemaakt. Daarin staan onder andere plannen voor het versterken van recreatie & toerisme, het verfraaien van het dorp, het verbeteren van parkeren, het realiseren van een dorpssteunpunt, voorzieningen voor jongeren, wonen en de promotie van het dorp. Veel van deze plannen zijn al gerealiseerd. Een aantal is nog in uitvoering.

Om in te kunnen spelen op de ontwikkelingen rond de verplaatsing van de Rijksweg N381 heeft Wijnjewoude vervolgens een visie gemaakt op de ruimtelijke kwaliteit en ontsluiting van Wijnjewoude. Provincie en gemeente gebruiken de ideeën van het dorp bij de verdere uitwerking van het project.

6.5.2 Functie onderwijs

Ook in Wijnjewoude is sprake van ontgroening. Waren er in 1997 ruim 240, nu zijn het er ruim 220 en over 15 jaar zullen er volgens de onderwijsprognoses ongeveer 190 leerlingen zijn.

Obs 't Twaspan heeft ongeveer 90 leerlingen. 't Twaspan heeft de laatste 15 jaar het leerlingenaantal al zien dalen en heeft daardoor 1 lokaal leegstand. Het is niet de verwachting dat er meer leegstand ontstaat. Cbs Votum Nostrum heeft ongeveer 130 leerlingen. Tot nu toe is het leerlingenaantal redelijk stabiel en is er eigenlijk een lokaal tekort. Dit is tijdelijk. Naar verwachting sluit het aantal leerlingen over 5 jaar goed aan bij de capaciteit van de school.

Beide schoolgebouwen zijn in goede staat van onderhoud en voldoen ruimschoots aan de onderwijskundige eisen. Nieuw/verbouw is niet aan de orde.

De scholen maken gebruik van de sportzaal in MFC De Swingel voor het bewegingsonderwijs. Dit is een goede accommodatie. Mocht het gymlokaal in Bakkeveen niet worden vervangen, dan is er ruimte om ook het bewegingsonderwijs uit dat dorp op te vangen.

De peuterspeelzaal heeft nu 2 groepen (4 dagdelen) van 16 peuters uit Wijnjewoude en Hemrik. Het is onduidelijk hoe het aantal peuters zich gaat ontwikkelen. Het voortbestaan van de peuterspeelzaal komt echter niet in gevaar. De peuterspeelzaal is gevestigd in het dorps huis dicht bij beide scholen. De samenwerking met beide scholen is goed.

Plaatselijk Belang vindt het voor de toekomst van het onderwijs in Wijnjewoude belangrijk dat de peuterspeelzaal en scholen (vooral ook onderling) nauw samenwerken en neemt het initiatief om samen met hen een visie op onderwijs te ontwikkelen. Plaatselijk Belang wil hiervoor een pilotproject starten met ondersteuning vanuit de gemeente.

Er is geen buitenschoolse opvang in Wijnjewoude: kinderen uit het dorp gaan daarvoor nu naar Ureterp of bezoeken gastouders. Plaatselijk Belang wil samen met de scholen onderzoeken of er behoefte is aan buitenschoolse opvang in Wijnjewoude en wil daarbij ook bekijken wat de rol van de sportverenigingen in het dorp kan zijn. De scholen hebben daarover nog geen contact met Timpaan. Timpaan is geïnteresseerd.

6.5.3 Functie sport

De voetbalvereniging beschikt over twee wedstrijd velden en een trainingsveld. Er is een overcapaciteit in velden. Het ledenaantal is redelijk stabiel en men verwacht geen daling van

het aantal leden in de toekomst. Als het aantal leden toch terugloopt, dan is er mogelijk reden het aantal wedstrijdvelden met één in te krimpen.

De tennisvereniging beschikt over twee tennisbanen. De demografische ontwikkelingen lijken geen grote invloed op het aantal mensen dat tennis speelt.

Beide clubs hebben een eigen kantine en kleedruimtes. Vitaal Opsterland doet geen uitspraken over het aanleggen, onderhouden en vernieuwen van tennisbanen en opstellen (kleedruimtes, kantines) omdat de club hier zelf verantwoordelijk voor zijn. Het is geen gemeentelijke taak.

Wijnjewoude heeft een sportzaal in MFC De Swingel. De sportzaal wordt gebruikt voor het bewegingsonderwijs van beide scholen en door verschillende verenigingen zoals de gymnastiekvereniging LONGA en de volleybalvereniging DWS. De zaal wordt ook voor andere dorpsactiviteiten gebruikt en kan voor incidentele activiteiten worden gehuurd. Er is nog capaciteit over. Mocht in de toekomst het gymlokaal in Bakkeveen worden opgeheven, dan is er voldoende capaciteit om ook het bewegingsonderwijs van de scholen in Bakkeveen op te vangen. Het is echter niet zeker of er dan ook voldoende capaciteit is om ook de overige zaalsporters uit Bakkeveen op te vangen. De sportzaal is in goede conditie en kan nog geruime tijd mee.

Plaatselijk Belang vindt het voor de vitaliteit van het dorp belangrijk dat er voor de inwoners (ook de oudere) een passend aanbod is van verschillende sporten en de clubs kwalitatief goed zijn, alert zijn op tijdige vernieuwing/specialisaties en plezier uitstralen. Plaatselijk Belang wil graag met de sportverenigingen onderzoeken waar de verschillende sportverenigingen gezamenlijk voordeel uit kunnen halen.

6.5.4 Functie ontmoeten

MFC De Swingel ligt centraal in het dorp bij de beide basisscholen. Daar zijn alle partijen in het dorp zeer blij mee. Er wordt gesport, er worden veel vergaderingen gehouden en het Dorpssteunpunt heeft er een goed onderdak. Daarnaast worden er cursussen georganiseerd door de Werkgroep Activiteiten Wijnjewoude (WAW) en vinden er activiteiten voor de jongere jeugd (tot 12 jaar) plaats. Ook is er een Taveerne/bar waar men terecht kan voor een hapje en een drankje en waar men kan darten en poolen.

De oudere jeugd heeft geen plek in het MFC en ook geen andere plek om zich te vermaken of rond te hangen. Plaatselijk Belang vindt dit zorgelijk en wil hierover in overleg met het bestuur van het MFC. Ook wordt er een plan uit voor de realisatie van een sportontmoetingsplek.

MFC De Swingel is een goed gebouw en kan in de huidige vorm nog geruime tijd mee.

Het evenemententerrein ligt bij de sportvelden. Het fungeert als plek voor het dorpsfeest, de rommelmarkten en ook de scholen maken er volop gebruik van.

De WAW heeft aangegeven problemen te hebben met de invulling van de bestuursfuncties.

6.5.5 Functie zorg

In Wijnjewoude is het eerste dorpssteunpunt van Opsterland van start gegaan. Het is een fysiek spreekuur, dat elke week op woensdagmorgen in MFC De Swingel wordt gehouden. Men kan er terecht met vragen over wonen, welzijn, zorg, opvoeden en opgroeien. Op grond van signalen en vragen van bewoners zet het dorpssteunpunt vrijwilligers in voor praktische klussen. Complexere vragen worden overgedragen aan het informatiepunt Wmo/CJG. Het dorpssteunpunt loopt goed en aan vrijwilligers is geen gebrek.

Plaatselijk Belang denkt dat door de vergrijzing, de bezuinigingen in de zorg en de zich terugtrekkende overheid een groter beroep op vrijwilligers zal worden gedaan. De vraag wordt groter en anders. Plaatselijk Belang vindt dat de zorg dicht bij huis georganiseerd moet worden en dat het dorpssteunpunt de plek moet blijven waar vraag en aanbod gekoppeld wordt. Daarom is het belangrijk om een goed inzicht te houden over hoe de vraag zich ontwikkelt en welke mogelijkheden er zijn om nieuwe vrijwilligers (o.a. jeugd) te werven.

6.5.6 Functie wonen

Het woningbouwprogramma voor de gemeente Opsterland voor de periode 2008-2016 geeft aan dat er in deze periode netto 20 woningen in Wijnjewoude toegevoegd kunnen worden. In de jaren 2008 t/m 2011 zijn er netto 12 woningen aan de voorraad toegevoegd zodat er nog 8 resteren. Het woningbouwprogramma is mede gebaseerd op het door de provincie beschikbaar gestelde contingent tot 2016. Door de demografische ontwikkelingen en de situatie op de woningmarkt heeft de provincie het contingent uitgesmeerd over een langere periode (van 2016 naar 2020).

De woningcorporaties Elkien en WoonFriesland hadden op 1 januari 2012 samen 184 huurwoningen in Wijnjewoude. Door de demografische ontwikkelingen, de huidige marktomstandigheden en het beperkte budget verwachten de corporaties een netto afname van hun voorraad (door o.a. verkoop van woningen). Zij richten zich vooral op het in goede staat houden en de vernieuwing van het bestaande bezit (renovatie en herstructurering).

Dit is een punt van zorg voor het dorp, omdat men het aantal (sociale) huurwoningen in het dorp graag op peil wil houden. Toch is Plaatselijk Belang redelijk tevreden over het woningaanbod in het dorp. Het constateert dat er sprake is van een diversiteit aan woningen. Plaatselijk Belang vindt het belangrijk dat er de komende jaren er een voldoende en gedifferentieerd aanbod aan woningen is voor alle leeftijdsgroepen en vindt dat de huurwoningen in het dorp aan de huidige eisen moeten voldoen en levensloopbestendig zijn of gemaakt moeten worden. Plaatselijk Belang is daarom blij met de komende herstructurering van de woningen aan de Welfingstrjitte.

Plaatselijk Belang pleit voor het samen met de gemeente invullen van een woonvisie na 2015 en het anticiperen van de gemeente daarop en het benutten van de huidige kansen om grond aan te kopen door de gemeente. Plaatselijk belang vraagt aandacht voor de ontsluiting van de Gentiaan.

Plaatselijk Belang constateert verder dat de woonvorm voor ouderen "Het Waldhus" een goede plek is waar ouderen met veel plezier wonen, maar vindt het belangrijk om te

onderzoeken in hoeverre deze vorm van wonen aansluit bij de wensen van de toekomstige oudere. Ook wil het onderzoeken of de recreatieruimte in het complex nog voor andere dorpsactiviteiten gebruikt kan worden.

Tenslotte wil Plaatselijk Belang de mogelijkheden onderzoeken die het mogelijk maken dat de jongere woningzoeker een koopwoning kan kopen. Het denkt daarbij bijvoorbeeld aan het pachten van de bouwgrond

Voor het wonen in de dorpen geldt lokaal maatwerk, dat wordt gevoed door betrokkenen. Gemeente en woningcorporaties zullen in nauwe samenwerking met Plaatselijke Belangen herontwikkelingsplannen (HOP) per dorp opstellen. Daarbij wordt gekeken naar het woningbestand in een dorp, naar de behoefte aan woningen, naar de woonomgeving, naar de leefomgeving en naar de vitaliteit van het dorp. Op basis daarvan wordt de toekomstontwikkeling van een dorp geschetst, verwoord in een HOP.

De vragen waarop men daarbij ingaat zijn o.a.: wat gaan we de komende jaren doen (herontwikkeling, renovatie, sloop en nieuwbouw), voor wie gaan we dat doen, waar gaan we dat doen en wie is waarvoor verantwoordelijk. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen gaat daarbij specifieke aandacht uit naar senioren en starters op de woningmarkt. Hoe groot is de behoefte aan woningen en hoe kan in die behoefte worden voorzien met de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwe woningen.

6.5.7 Samenvatting

Wijnjewoude is een woondorp, dat beschikt over verschillende voorzieningen en accommodaties. De verwachting is dat er voldoende vraag blijft naar deze voorzieningen en accommodaties om ze op het huidige niveau in stand te houden. Het dorp is tevreden over de voorzieningen en accommodaties. Er is geen noodzaak tot vernieuwing of uitbreiding.